

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Can ARPAÇ
9. Message of the M.W. Grand Master Can ARPAÇ
15. Yemin Celil LAYIKTEZ
31. Cenaze Merasim Usullerinin
(Rites) Gizli Anlamı Mehmet Fuat AKEV
41. Lâzım ve Kâfi Kuralı Raşid TEMEL
43. Bir Mason, Masonluk Hakkında Neler Bilmelidir?
Masonlukta Etiket Mesut TUNÇEL
55. Erdemlilik Adnan ŞENER
57. İdealinizi Aynada Arayınız Erdal SEZENER
61. İtidal Türkhan SLEM
74. Evren ve Bilmek Ahmet ECEVİT
78. Bilgi Muhterem Locası Üstadı Muhteremine Münir BERİK
79. Mason Baloları ve Bu Baloların
Davetiyelerine Ait Örnekler İsmail İŞMEN
89. İnsan Tabiatıyla İlgili
Masonik Konsept Üzerine Koparal ÇERMAN
94. Localardan Haberler Mimar SİNAN
95. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şanı Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
Y E N İ L İ K B A S I M E V İ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 1995

MİMAR SİNAN

**Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.**

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 97 Nuruşiya Sokağı 25, 80050 - Beyoğlu

Tel : 249 24 51 EYLÜL 1995

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Can ARPAÇ
9. Message of the M.W. Grand Master Can ARPAÇ
15. Yemin Celil LAYIKTEZ
31. Cenaze Merasim Usullerinin
(Rites) Gizli Anlamı Mehmet Fuat AKEV
41. Lâzım ve Kâfi Kuralı Raşid TEMEL
43. Bir Mason, Masonluk Hakkında Neler Bilmelidir?
Masonlukta Etiket Mesut TUNÇEL
55. Erdemlilik Adnan ŞENER
57. İdealinizi Aynada Arayınız Erdal SEZENER
61. İtidal Türkhan SLEM
74. Evren ve Bilmek Ahmet ECEVİT
78. Bilgi Muhterem Locası Üstadı Muhteremine Münir BERİK
79. Mason Baloları ve Bu Baloların
Davetiyelerine Ait Örnekler İsmail İŞMEN
89. İnsan Tabiatıyla İlgili
Masonik Konsept Üzerine Koparal ÇERMAN
94. Localardan Haberler Mimar SİNAN
95. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

EN MUH.. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Ritüelik çalışmalarımıza ara verdiğimiz yaz aylarını bir kez daha geride bıraktık. Diğer bir değişle 1995-1996 döneminin de ilk yarısı bitti. Ve hepimiz ham taşlarımızı yontma san'atını biraz daha ilerlettik. Şimdi masonluk ve özellikle görevli kardeşlerim açısından daha verimli olacağına inandığım ikinci yarı başlıyor.

İnanıyorum çünkü, bir yıl önce görev nöbetini devir alan kardeşlerim ilk heyecanlarını geçiştirdiler, takım çalışmasının güzelliğini gördüler; görev almanın bir üstünlük değil, çok büyük bir sorumluluk olduğunu anladılar. Bu sorumluluğu başarıyla taşımak için; tüzük, ritüel ve geleneklerimize sımsıkı sarılmak, keyfi uygulamalardan kaçınmak, yanlış söylentilerin ve hoş olmayan olayların üstüne çıkmak, bütün sorunlara önce olumlu yaklaşmak ve yapıcılıkta el ele vermek gerektiğini büyük ölçüde benimsediler.

Bu arada bizler de, ham taşın seçimindeki hatalarımız yüzünden, masonluğu sıradan bir dernek gibi gören ve gerek özel yaşantısında gerek aramızda, yakasına taktığı mason rozetinin anlamını düşünmeden hareket eden üyeleri-

mizle; masonik tüzük, ritüel ve gelenekleri göz ardı eden, aıdat ve devam gibi yükümlülükleri aksatan kardeşlerimizin bizi üzen davranışları yüzünden masonluk için duyduğumuz sevgi ve bağlılığa gölge düşürülmemesi gerektiğini bir kez daha hep birlikte vurguladık.

O halde Kardeşlerim, şimdi önümüzdeki çalışma döneminde masonluğumuzu bir adım daha ileriye götürmek için kardeşçe el ele verip, masonluğun yazılı veya yazısız tüm kurallarını çiğnetmemek, toplumun gözünde masonluğa söz getirecek davranışlardan kaçınmak, her fırsatta insanlığa yararlı olmak, küçük hesaplarla uğraşmamak, hırslımıza dur demek ve idealimiz olan gerçek insana yaklaşmak için çalışmaktan başka işimiz kalmıyor.

Ancak, bu zorlu çalışmada bizi başarıya götürecek en önemli faktör; geçmişteki üzüntülerimizi içtenlikle ve aklın ışığında irdeleyip, hatalarımızı görebilmek ve tekrarlamamaktadır.

Bu konuda yeri gelmişken, 36 yıllık çıraklığımın anıları arasından ve özellikle son üç yıldır benimle paylaştığınız üzüntülerinizden bir kaç örnek vermek isterim.

Bence gündeme en çok gelen ve zaman zaman bize hiç yakışmayan uygulamalardan söz edilen konu skrütendir. Daha önce de değindiğim ama kesin çözüm bulamadığım üzüntümüze bir kez daha masonik prensiplerin ışığında ve masonluğun genel yararları açısından bakmak istiyorum.

Skrüten, ham taşın seçimindeki hatayı azaltmak için çok gerekli bir sigortadır. Ham taşı kapımıza getiren kardeşimizle kişisel ilişkimizin, Loca matrikülü artıyor endişemizin veya bizim daha önce getirmek istediğimiz bir ham taşın Ocağımıza alınmayışından doğan üzüntümüzün kullanacağımız oyu etkilememesi gerekir.

Tüzük ve geleneklerimize göre Üstat derecesindeki her kardeşimizin skrütende söz ve gizli oy hakkı vardır. Bunu engellemeye çalışmak, karşı görüşünü açıklamasını istemek, oylamada ve-

ya neticenin ilanında karşı oyları azaltmak için kural dışı davranmak asla masonik bir davranış değildir. Aynı şekilde adayın olumlu niteliklerine rağmen bir takım hissi davranışlarla olumsuz oy kullanmak ve bu yolda kardeşleri etkilemeye çalışmak da masonik bir davranış değildir.

Bu arada öneri sahibi kardeşlerimin adayla bütünleşmemesi, önerilerinin reddini bir onur meselesi yapmaması ve en önemlisi tüzüksel işlemler ve skrütenle ilgili hiç bir haberi adaya kesinlikle anlatmaması gerektiğine de değinmek isterim.

Kardeşlerimizi çok rahatsız eden diğer bir konu, yüz kızartıcı suçlar veya uygunsuz davranışlarla ilgili olaylara karışanlar arasında zaman zaman üyelerimizin de adlarının geçmesidir. Bu konuda gösterilen hassasiyete yürekten katılıyorum. Ne var ki, suçlamalar ülkemizin yasalarına göre kesinlik kazanmadıkça yapabileceğimiz bir şey yoktur. Olsa olsa bu duruma düşen kardeşlerimizden, temize çıkıncaya kadar çalışmalarımıza katılmamaları istenebilir. (ki bu yapılmaktadır.)

Daha güzeli ve Masoncası, adı etrafında yüz kızartıcı söylentiler olan kişinin uyarı beklemeden izin isteyip bir kenara çekilmesidir. Bu kardeşlerimiz olumlu sonuç alındıktan sonra alını açık olarak aramıza dönmeli ama suçu kesinleşirse derhal istifa etmelidir. Ancak böyle üzücü bir nedenle izin alan kardeşimizle olaylar aydınlanıncaya kadar ilgilenmek, bir haksızlığa veya iftiraya uğramışsa O'na destek olmak ve olumlu sonuç alındıktan sonra O'nu tekrar kardeşçe kucaklamak da hepimizin görevidir. Bunun yanı sıra, masonik çalışmalarda veya kardeşler arası ilişkilerde tüzüklerimize ve geleneklerimize aykırı ve masonluğa yakışmayan davranışları olan kardeşlerimizle karşılaşır-sak, toleransı zaaf haline getirmeden Haysiyet Kurullarımıza derhal baş vurmak da, hepimizin masonik görevidir.

Değerli Kardeşlerim,

Hemşirelerimize açık toplantılarda mabetlerimize kimlerin alınabileceği konusu açıkça belirtildiği halde, bu kurala dikkat edilmemesi, kabul edilmiş ritüellerin dışına çıkılması ve keyfi olarak müzik çalınması da bir çok kardeşimizi üzmektedir. Bu arada bir çok kardeşimiz de bu toplantıların giderek lüks otellere kayması, pahalı hediyeler dağıtılması ve çok sayıda konuk çağırılması nedeniyle yapılan harcamalara katılmanın bütçeleri için yük haline gelmesinden şikâyetçidirler. Gerçekten de, bu toplantıların her iki yılda bire alınması, kendi lokalimizde ve bir kardeş sofrasının havası içerisinde yapılması, hediye ve benzeri için ekstra harcamalardan kaçınılması, kardeşler arasında ev sahibi ve konuk ayırımı düşünülemediği için, Kardeş Localardan sofraya katılanlardan da ister Büyük Görevli, ister Çırac olsunlar, yemek ücreti alınması çok daha masonik olacak ve sofraya katılım oranını arttıracaktır.

Kaldı ki, Localarımız hemşirelerimize açık toplantıların yanı sıra, topluca tiyatro, sinema ve konsere gitmek; Lokalimizde dışa açık kültürel ve sanatsal toplantılar düzenlemek gibi aktivitelere yer vererek hem kardeş ve hemşirelerimizin kaynaşmasına, hem masonluğun tanınmasına daha çok yardımcı olabilir.

Bir başka önemli konu, felsefi çalışmalara katılan bazı kardeşlerimizin, mavi localardaki devam ve aidat yükümlülüklerini aksatmalarından duyulan üzüntüdür. Hele bazı kardeşlerimizin yerli yersiz "Ben filanca derecedeyim", demesi ve felsefi derecelere has ünvan ve deyimleri mavi localarda kullanması hoşla gitmemektedir. Mümkün olsa her kardeşimin katılabilmesinde yarar gördüğüm felsefi dereceler, kişilere protokol açısından bir üstünlük sağlamaz.

Bu çalışmalara katılabilmek için herşeyden önce düzenli bir Büyük Locanın, düzenli bir üyesi olmak gerekir. Devam, aidat veya bir başka ne-

denle mavi localardan ayrılan kardeşler, dereceleri ne olursa olsun, felsefi çalışmalara kesinlikle devam edemezler.

Bazı kardeşlerimizin konuşurken "yukarı derecelerde şu oldu" demesi bir üstünlük değil, bir yer belirtme ifadesidir. Ama bu yer belirtmeyi mavi localarda mazeret bildirirken "Bu akşam yukarı derecelere gitti" şeklinde kullanmak uygun ve geçerli değildir.

Yeri gelmişken, Büyük Görevlilerin, eylemli Üstad-ı Muhteremlerin Konvanlarda Localarını temsil eden bir önceki Üstad-ı Muhteremlerle, Loca Delegelerinin felsefi derece çalışmalarında hiçbir görev alamıyacağını belirten Büyük Loca levhaları ile Yüksek Şûra levhasının yürürlükte olduğuna değinmek isterim. Bu levhaları gözden kaçırmış kardeşlerimiz varsa; en geç 1995 sonuna kadar durumlarını düzeltmeleri gerektiğini ve özellikle eylemli Üstad-ı Muhteremlerle, Büyük Görevlilerin, felsefi çalışmalarda ve kaleten de olsa hiç bir görevi yüklenemeyeceklerini de hatırlatmak isterim.

Sevgili Kardeşlerim,

Geçmişde yeri geldikçe değindiğim halde; ne yazık ki zaman, zaman karşımıza çıkarak bizleri üzmeye devam eden hususları tekrar ele almak zorunda kaldığım için üzgünüm. Ama büyük çoğunluğunuzun bu konuların dışında ve masonluğa yürekten bağlı olduğunuzu bilmek üzüntümü azaltıyor.

Büyük çoğunluğunuzun Kardeşçe, içtenlikle ve sevgiyle; daha doğrusu masonca el ele verdiğinizizi görmek, Türk Masonluğunun her çalışma döneminde bir öncekinden daha güçlü ve insanlık yolunda daha başarılı olacağına dair inancımı güçlendiriyor.

Kardeş sevgilerimle,

Can ARPAÇ
Büyük Üstad

MESSAGE OF THE M.W. GRAND MASTER

Dear Brethren,

We once more left behind us the Summer months during which time we cease our ritualistic labours. In other words, first half of 1995-1996 period is over. We all bettered our art of bewing the rough ashlar. Now the second half of the term starts which, I believe, will be more fruitful from the Masonic point of view and especially from the point of view of the brethren who hold an office.

I believe in this because my brethren who took over their offices at the beginning of the year managed to quiet down their excitement, saw the benefits of teamwork, and understood that to be elected to an office is not a superiority but a responsibility. In order to carry out this responsibility with success, they assimilated the facts that to abide with our regulations, rituals and traditions, to shun away from arbitrary applications, to be above all erroneous rumours

and unpleasant incidents, to approach all problems first in a positive attitude and to unite for achievement are essential.

Meanwhile, we once more confirmed that our loyalty and love towards Masonry should not be smeared by our mistakes we make during selecting our rough ashlar to join our Order; by our members acting in their private lives as well as in our Order without realising the meaning of the masonic pins they wear on their lapels; by some of our brethren overlooking our rules and regulations, rituals and their obligations for payments of their dues and their attendance.

Therefore, my brethren, nothing now remains but to join our hands during the coming period of labour in order to advance our Masonry one more step forward, not to tread over the written and unwritten rules of Masonry, to avoid degrading our Craft in the eyes of the public, to be beneficial to humanity in every occasion, not to meddle with small details, to subdue our passions and work to get closer to the true man which is our ideal.

But, the most important factor which will bring us to success in such a work is to analyse our worries in the past under the light of wisdom, see our errors and not to repeat them again.

I would like to take this opportunity and give you few examples of the worries you shared with me during the last three years, selecting them from the memories of my 36 years of apprenticeship.

I consider balloting as one of the main topics which is brought up from time to time with complaints about attitudes unbefitting us. I want to look at this matter, to which I referred before but could not find a definite solution, in the light of masonic

principles and the benefits of masonry in general.

Balloting is an insurance to lessen the errors to be made while choosing the rough ashlar. Our personal relations with the proposer of this rough ashlar, our concern of increase in the number of our lodge brethren, and our worry of rejection of the candidate whom we wanted to join our craft should not affect the vote we cast.

According to our regulations, every Master Mason has the right to speak about the candidate during balloting and cast his secret vote. To try to prevent this, to ask him what his counter-views are, to act against regulations to lessen the number of negative votes during the declaration of the result of balloting are definitely not masonic attitudes. Similarly, no matter how much positive qualifications he may have, to vote against a candidate because of certain personal feelings is not a masonic attitude either.

I also want to say that the proposer of a candidate must unify with him, must not make the negative votes a matter of prestige for himself and, above all, he should not divulge to the candidate any information pertaining to the result of the balloting.

Another subject disturbing our brethren is the names of some of our members being involved in some shameful and inappropriate incidents. I fully agree with my brethren and join them in their being so delicately concerned in such matters. However, unless such accusations are proved to be true by the laws of our country, there is nothing we can do. What we can do at the most is to ask these brethren not to attend our meetings until the matter is clarified, which is what we are presently doing.

A better and more Masonic solution is: a person whose name is involved in a shameful incident to ask permission to withdraw from the lodge temporarily, without waiting for the lodges's warning. Such brethren can return among us after being found innocent; but if they are found guilty they should immediately resign. On the other hand, it is also our duty to keep in touch with such brethren until everything is clarified, support him if he is faced with false accusations and injustice and to embrace them again as a brother after a positive result is obtained. In parallel to the above, if we come across brethren who act unbefitting Masonry, our regulations and traditions during our labours or their relationship among brethren, it is the masonic duty of all of us to apply to our Tribunal without allowing tolerance to become weakness.

My valuable brethren.

It has also been the concern of our brethren that, while Ladies' Night has its own rules specifying clearly who can attend these gatherings, this point is overlooked, our rituals for this purpose are not followed, and music is chosen at random. Some of our brethren are also complaining that some of these functions are taking place in luxurious hotels, expensive gifts are distributed, large number of guests are invited and the financial participations in these are becoming a burden on their budgets. Actually, if such functions take place every two years in our buildings in the atmosphere of a "Harmony Table", avoiding the distribution of expensive gifts, without making any distinction among the brethren whether they are of the host lodge of invited guests, whether they are the officers of the Grand Lodge, all equally participating in the expenses would be more masonic in spirit and increase the attendance.

Meanwhile, in parallel to "Ladies' Night", if our lodges go to theatres, cinemas or concerts all together, thus carrying these activities to outside of our buildings, they will unify our ladies and brethren more strongly and help Masonry to be recognised better by outsiders.

Another important subject is that some brethren attending the philosophical degrees are overlooking their obligations of dues and attendance in their Blue Lodges. Especially some brethren boasting by saying "I have attained such-a-such degree, using their titles and certain expressions concerning the philosophical degrees, are causing grave concern. Philosophical degrees, to which my brethren attending I find useful, do not render superiority to individuals in any way.

In order to attend such labours one must, above anything else, be a regular member of a regular Grand Lodge. Any brother leaving their Blue Lodges, may it be due to payment of their dues or any other reason, cannot continue to attend the meetings of the philosophical degrees what ever their degree can be. Some brethren saying "Such-a-such thing happened in the above degrees" is doing nothing but specifying a place and not superiority. But this specification of place being used in a Blue Lodge as an apology as "he is attending one of the above degrees" is no way acceptable.

While I am at it, I want to specify once more that the rules of the Grand Lodge and the Supreme Council stating that Grand Lodge Officers, reigning Right Worshipful Masters, immediate Past Masters and the lodge delegates representing their lodges at the Grand Lodge conventions cannot take any office in the philosophical degrees, are still valid and in use if there are any brethren

who overlooked these points I strongly urge them to correct their situations latest by the end of 1995, reminding especially to the reigning Right Worshipful Masters, Grand Lodge Officers that they cannot even hold an office in the philosophical degrees even by interim.

Dear brethren,

I am sorry to take up once more the matters which worried us in the past, in spite of my numerous indications. However, knowing that most of you are not connected with such affairs and are attached to Masonry fervently, lessens my worries.

To see a great majority of you hand in hand with sincerity, love and, above all, like true Masons strengthens my belief that Turkish Masonry will be more successful and powerful in each period of labour than before.

Fraternally,

**Can ARPAÇ
Grand Master**

YEMİN

Celil LAYIKTEZ

Toplumumuzda yemin etmeden de sözlerine mutlak şekilde güvenilen saygın kişilerle, hangi yemini ederlerse etsinler, tereddütle karşılanan kişiler vardır. Ne yazıktır ki, modern dünyamızda, birinciler azalırken, ikinciler çoğalıyor.

İlkel topluluklarda kişinin daima kendi çıkarına göre hareket edeceği düşüncesiyle sözüne güvenilmeyerek, yemin etmesi istenirdi. Yemin etme şekli, yemin tutulmadığı takdirde doğa üstü güçlerden gelecek bir cezayı çağrıştıran bir yapıya sahipti. Bu nedenle, yemini, yemin eden kişinin şahsına yönelik şartlı bir beddua olarak da kabul edebiliriz.

Yemin değişik şekiller alabilir. Tanrı yada tanrıların, bir ritüelik objenin yada sembolün içinde saklı olduğuna inanılan gizli kuvvetin çağrılması esastır. Yeminin kendi kendine edilen, günümüzün çocuklarının veya ilkel insanların itibar ettikleri tarzda "yalan söylüyorsam gözüüm çıksın!..... kolum kopsun!" basit şekli de vardır.

Kutsal, tanrısal, hattâ şeytanî bir varlığa veya o varlığın üstüne edilen yemin, o varlığın gücü ile temas sağlanarak, eğer yalan söyleniyor veya yemin tutulmayacaksa, yeminini bozana karşı, söz konusu gücün kullanılmasına çağrıdır.

Sihirin egemen olduğu putperest toplumlarda kişinin masumiyetini ispat için, normalde insana zarar verecek bir şeyi yapması ve doğru söylüyorsa tanrıların kendisini korumaları beklenirdi. Bu uygulamanın Orta Çağlar Hristiyan dünyasına da taşındığını görüyoruz. Enkizasyon mahkemelerinde sanığın kolunu kaynar suya sokarak, eğer doğru söylüyorsa, Hz. İsa'nın kendisini koruması bekleniyordu. Bu örneğe sanığa zehir içirmek, kızgın demirlerin üzerinden yalın ayak yürütmek, kendisinden güçlü zırhlı bir şövalye ile dövüştürmek gibi sınavları da ekliyebiliriz.

Günümüzün anlayışında yemin mefhumu muhtelif evrelerden geçmiştir. Adak gibi, kişisel yeminlerin dışında, devlet başkanlığına bağlılığı belirtmek, resmî görev yükümlükleri ile meslekî teşekküllerin etik yükümlülüklerini kabul etmek yeminle olur. Şahit de, mahkemede yargıç huzurunda, sözüne başlamadan önce, doğruyu söyleyeceğine dair yemin eder. Yeminle ilgili muhtelif kavramları bir birinden ayrılan kesin hatlar yok olmakla beraber, bir sınıflandırma yapmaya çalışacağız.

• **Söz vermek:** geleceğe yönelik olarak bir şeyin yapılıp yapılmayacağının taahhüdüdür.

• **Vecibe :** (obligation) : yüküm, boyun borcu.

• **Yemin etmek:** (Serment; Latince Sacramentum - kutsal, kutsama kökünden gelir). Tanrı şahit alınarak edilen yemin olup, bozulduğu takdirde Tanrının cezalandırması peşinen kabul edilen sözdür.. (Rahip yemini, Mahkemede yargıç huzurunda edilen yemin). Yemin (Yamin) kelimesi Arapçadan gelir ve, sağ el, bereket, kuvvet ve kudret, yüce ve güzel mevki demek olup and içme anlamında dinî ve fikhî bir tâbirdir. Aralarında nüans farkları bulunmakla beraber, hilf ve kassam kelimeleriyle eş anlamda kullanılmış ve uygulamada onlara tercih edilmiştir. Cavhari'ye göre, bu adın verilmesi, insanın yemin esnasında sağ elini arkadaşınıninkine vurmasından veya onu sıkmasından ileri gelmiştir (koyun pazarlığında halâ olduğu gibi). Allah'ın zimmeti, misâkı (1) ve ahdi demek olan, diğer bir ifade ile Allaha karşı bir mükelleffiyeti kabul etmekten ibaret olan yemin, bunu yapan kimsenin bütün güç ve samimiyetini ifade eder ve o kimse, söylediği sözde tüm varlığını ortaya koymuş olur. Bir hadis'te "*Arkadaşının seni tasdik edip doğruluyacağı konularda yemin etmelisin*" denmekte ve böylece, arkadaşının kendisini doğrulayamayacağı her hangi bir konuda yemin etmemesi gerektiğine açıkça işaret edilmektedir.

(1) *Misak: yemin, antlaşma, sözleşme*

• **Adak adamak:** İlâhî bir kudrete bir dileği kabul edip gerçekleştirdiği takdirde yerine getirilmek üzere yapılan vaat, nezir, pazarlık.

• **And içmek:** (Jurer; latince: jurare; juris: hukuk; juriste: hukukçu): yemin ederek söz vermek, kutsal kabul edilen bir şeyin üzerine yemin etmek. *Jurer* kelimesi ilk defa 1274 yılında, yanlış olduğu bilinen bir dâvanın red edileceğine dair edilen avukat yeminini tarif için kullanılmıştı. Daha çok bir etik kod görünümünde olan ve tutulmadığı takdirde en büyük cezanın mesleği icra etmenin yasaklanması olan bu yemin tarzının en güzel örneği Hipokrat yemini. Hipokrat yemini aynen şöyledir:

"HİPOKRAT YEMİNİ: *Bu San'atı bana öğretene babam kabul edeceğim. Ekmeğimi onunla paylaşacağım, ihtiyacı varsa, karşılayacağım. Çocuklarını kardeşlerim olarak göreceğim ve arzu ettiklerinde kendilerine bu San'atı ücretsiz ve hiçbir akde bağlamadan öğreteceğim. Bu San'atı, kaidelerini vaaz ederek, ders ve diğer öğretim yöntemleriyle kendi öğrencilerime, hocamın öğrencilerine ve Tıp yasalarına göre ahit ve yeminle bağlı herkese öğreteceğim.*

Uygulayacağım perhiz ve tedavi yöntemleri daima hastanın iyiliği için olup hiç bir zaman aleyhinde olmayacaktır. Benden istenilse dahi, hiç kimseye öldürücü ilâç vermeyeceğim, öldürme yöntemlerini öğretmeyeceğim ve özellikle hiç bir kadının düşük yapmasına yardımcı olmayacağım.

Evlere yalnızca hastanın istifadesi için gideceğim, her türlü hatâ ve fesattan kaçınacağım, hür ya da köle hiç bir erkek ya da kadını baştan çıkarmayacağım. Bakmakta olduğum hastalar ve hattâ başkaları hakkında, dışarıda söylenmesi mahzurlu olan konuları kutsal sır olarak kabul edeceğim ve kimseye açıklamayacağım."

Hipokrat'a kadar tıp rahiplerin elindeyken Hipokrattan sonra laik bir san'ata dönüşmüştür. Hipokrat Yemini, böylece, bilinen ilk laik yemin olma özelliğine sahiptir ve bu nedenle ayrı bir önemi vardır.

Yeminli ve yazılı belge: (Affidavit): İmzalı itirafname, suçlama gibi belge; yemin altında verilen yazılı ifade, yeminli beyan.

Ahit: (Mukavele, taahhüt, vaad, sözleşme.) Ahit, bir anlaşmanın yerine getirilmesi için, tarafların karşılıklı yemin etmeleridir. Tekvin, Bap 22'de Hz. İbrahim oğlu İshak'ı kurban etmek üzere Moria Dağına götürür, ancak RAB kurban anında oğlu yerine kurban edilmek üzere bir koç gönderir. *"Ve RABBİN meleği ikinci defa göklerden İbrahim'i çağırdı, ve dedi: Zâtın hakkı için yemin ettim, RAB buyurur, madem ki bu şeyi yaptın, ve biricik oğlunu esirgemedin, seni ziyadesiyle mübarek kılacağım, ve senin zürriyetini, göklerin yıldızları gibi, deniz*

kenarında olan kum gibi, ziyadesiyle çoğaltacağım, senin zürriyetin düşmanlarının kapısına hâkim olacaktır; ve zürriyetinde yerin bütün milletleri mübarek kılınacaktır; çünkü sözümü dinledin". Nikâh esnasında karı kocanın bir birine ettikleri yemin, gizli cemiyetlere bağlılık yeminleri de bu şekle girer ve bunun da en canlı misâli yakın tarihimizde Kenya'da Mau Mau'ların kan içerek ettikleri yemindir. Nazi Almanyasında subayların Hitler'e ettikleri yemin de bu türdendir. Bu arada, şeytanla anlaşmaya yönelik sözleşme şeklini de unutmamak lâzım (Marlowe'un, Goethe'nin eserlerinde Dr. Faust'un genç kalmak üzere ruhunu şeytana satması gibi).

• **Vefa:** sözünde durma, yemine sadakat. Sokrat eğitim gördüğü, yükseldiği, saygınlığa ulaştığı Atina yasalarına olan sadakatinden, kendisine kaçma imkânı yaratılmış olmasına rağmen, karşı çıktığı ve gülünç hale düşürdüğü bir rejimin elinde ölmeyi tercih etti. Siyasî sadakatın tanımı tarih boyunca değişmiştir. Aristo için insan bir siyasî hayvan olmasına rağmen kent devletine kör sadakat borçludur. Sofokles'in *Antigone*'sinde, Antigone'nin Kardeşinin gömülmesi kral tarafından yasaklanmıştır; ancak, krala olan sadakat borcuna rağmen, *Antigone* Zeus'un merhametine sığınmayı tercih eder.

Feodal Avrupa'da serflerin sadakatı krala değil beylerine idi. Bu nedenle de kralın halkla direk teması yoktu, asilzadeleri aracı olarak kullanmadan, doğrudan vergi ve asker toplayamazdı.

Sadakatin bölünmesi Hz. İsa'nın kelâmında yerini bulur: "*Sezar'a ait olanı Sezar'a, Tanrı'ya ait olanı Tanrı'ya verin*". St. Augustin'e göre ise, "*insan hem beşerin kenti hem de Tanrı kentinin vatandaşıdır*". Nihayet Nürenberg mahkemelerinde ve Adolf Eichmann dâvasında, devlete karşı olan kör sadakatın ancak devleti adalet ve doğruluk ilkeleri yönetiyorsa, geçerli olabileceği anlaşılmıştır.

İnkılâp tarihimizde bu konuyla ilgili ilginç bir olay yaşanmıştır (2). İstiklâl Savaşı esnasında 5 Aralık 1920 tarihinde Ankara ile uzlaşma yollarını arayan Tevfik Paşa hükümeti arasında, başlatılan, ancak akim kalan ve Bilecik Mülâkatı diye bilinen, bir görüşme olmuştur. T.B.M.M. başkanı Mustafa Kemal Paşa, yanında Garp Cephesi Komutanı İsmet Paşa olduğu Halde Bilecik tren istasyonunda İstanbul'dan gelen dahiliye nazırı Ahmet İzzet Paşa'nın başkanlığındaki heyetle görüşür. Heyetin içinde Babîâli hukuk müşavirlerinden, yabancı lisanslara vakıf Münir (Erteğün) Bey de vardır. Görüşmeler esnasında Münir Bey Ankara hükümetine yakın davranırsa da, görüşmeler kesilince İzzet Paşa ile İstanbul'a dönmek ister, oysa, yabancı dil bilgisi

(2) *Münir Erteğün olayını 1 Temmuz tarihli Mimar Sinan Locası toplantısında Hüs-nü Göksel K. anlatmıştır.*

Ankara için çok gereklidir. Mustafa Kemal Paşa yâveri vasıtasıyla kendisine kalması için haber gönderir. Münir Bey kalma arzusunu beyan etmekle beraber Padişaha sadakat yemini ettiği için İstanbul'a dönmek zorunda olduğunu, ancak zorla alıkonabileceğini söyler. Bunun üzerine, Mustafa Kemal Paşa da "onu zorla getirin" der ve öyle olur. Ertesi gün de Münir Bey T.B.M.M.ne baş hukuk müşavirliği görevini kabul eder.

• **Kimler yemin edebilir?**

Ancak hür insan yemin edebilir.

1. Yemin eden, ettiği yemini gerçekleştirmeye hazır olmalıdır;
2. Akl-ı Hikmetini kullandıktan sonra yemin etmelidir;
3. Yemin âdil olmalıdır. Âdil olmayan veya namuslu olmayan bir yemin çifte günahdır;
4. Yeminin geçerli olması için, yemin eden kişi hür ve akli melekelerine sahip olmalıdır.

**TARİHTE ve ÇEŞİTLİ HUKUK SİSTEMLERİNDE
YEMİN MÜESSESESİ**

Tarihte, belki de, hiçbir delil "yemin delili" kadar önemli bir yer işgal etmemiştir! İslâm hukukunda ve Türkiye'de yemin müessesini anlayabilmek için, bu kavramın geçirmiş olduğu evrimi ve değişik hukuk sistemlerindeki yerini kısaca görelim.

A) Yabancı Hukuklarda

Mısır/Yunan/Roma Hukukunda :

Yemine ve özellikle taraf yeminine eski Mısır ve Yunan'daki kaynaklarda rastlanmaktadır. Bu konuda ayrıntılı araştırmalar yapan Seidl'in saptamalarına göre, o dönemlerde yemin, oldukça zengin bir çeşitliliğe sahipti. Yeminin bir kısmı tapınakta (mâbedde) yapılırken, bir kısmı pazaryerinde yerine getirilmekte; diğer bir kısım yemin ise, hâkim önünde ifa edilmekteydi. Öte yandan, bazı durumlarda yemin biçimi ilgililerce serbestçe belirlenirken, bazı hallerde yeminin biçimi yasalarca saptanmıştı. Yine Seidl'in saptamalarına göre, o dönemde birbirinden farklı değişik yemin formülleri vardı. Bu formüllerde genellikle, tanrılar, krallar, kral/tanrılar, dünya üstü tanrılar ve Hristiyanlığın kabulünden sonra, "Tanrı/İsa/Meryem-Baba/Oğul/Kutsal Ruh-" üçlüsü gibi kutsal varlıklar yer almakta ve onlar üzerine yemin edilir, böylece yemin ifadesinin güç kazanması sağlanırdı.

Roma hukukunun klasik devrinde, taraf yemini ikrar ile birlikte deliller arasında ön sırada yerini alırdı. Hattâ, taraflardan biri Praetor önünde diğer tarafa yemin teklif ettiği ve diğeri de bunu kabul ettiği zaman, praetor "ikrar"ı bir delil olarak kabul etmezdi; taraf yemini uyuşmazlığı çözmüş olduğundan, artık yargılama yapılmasına ve hüküm verilmesine gerek kalmazdı. Böylece, yargılama sırasında, yemin teklifi taraflar arasında bir çeşit sözleşme (ahit) olarak nitelendirilerek sonucunda hükmün yerini alırdı.

Eğer dâvacı hâkim önünde dâvalıya yemin teklif ederse durum biraz farklıydı. Bu durumda dâvalının üç olanağı vardı: yeminden çekinmek, yemini yerine getirmek veya yemini karşı tarafa (dâvacıya) tevcih etmek.

Cermen hukukunda:

Daha sonraki devirlerde "Cermen" hukukunun etkisi ile, yemin delili bakımından yeni bir gelişme sözkonusu oldu. Oldukça dinsel nitelikte olan Cermen hukukunda yemin eden tarafın yemini, dâvada taraf olmayan, üçüncü kişiler tarafından tasdik edilmeliydi. Bu kimseler tanık olmayıp yemin edene yardımcıydılar. Roma İmparatorluğuna ait topraklardan bir kısmının daha sonra "Cermen"ler tarafından işgali ile, Cermen hukuku ile Roma hukuku arasında meydana gelen karışım nedeniyle, Cermenlerdeki "yemin yardımcıları" Roma hukukunu da etkiledi. Hattâ, bu noktadaki etkileme, daha sonra kilise hukukunun nüfuzunda da sürdü.

"Ortak hukuk"un ⁽³⁾ etkisiyle, Alman hukukunda, en önemli ispat kuralı olarak, hâkimin kesin bir kanaata ulaşamaması durumunda taraflara yemin teklif edebilmesi idi. Ancak, kimin yemin etmesi gerektiği sorunu, hâkimin takdirinde idi ve ispat için, gerçeğe en yakın olan tarafa yemin teklif edilirdi.

Bu devredeki en önemli özelliklerden biri de, kuşkusuz yeminin dinsel niteliğidir. Yemin sırasında Allah'ın tanık gösterilmesi, yemin delili-ne güvenilirlik sağlardı. Daha sonraki gelişmede, Roma hukukunun etkisi bir yana bırakılmaya yüz tuttu ve yeni ispat kuralları geliştirilmeye başlandı. Buna göre, eğer taraflardan birisi ispatın yarısından çoğunu yapabilmişse, ona yemin teklif ediliyordu; yok eğer ispatın yarısı yapılamamışsa, diğer tarafa yemin teklif ediliyordu. Daha sonra hâkime tarafları yemin altında sorgulamak yetkisi verildi.

Sonuçta, Batı Avrupa ülkelerinin çoğunda Roma hukuku ve ortak hukukun etkisiyle mahkemelerde yemin delil olarak kabul edilmişti.

(3) *Roma-Cermen kıt'a Avrupası ortak hukuku.*

Anglo-Sakson Hukukunda:

Tarafın mahkemeye bizzat gelmesi ve tarafın sorgusu müessesesinin gelişmesi ile İngiliz/Amerikan hukukunda yemin eskiden delil kabul edilmekte iken, daha sonraki devirlerde değerini kaybetmiştir. Hattâ, kara Avrupası sistemine oranla ilginç bir gelişme olmuş ve taraf kendi dâvası bakımından adeta bir tanık gibi mahkeme önünde sorguya çekilir olmuştur.

İngiliz hukukunda bugün için yemin denilince akla, genellikle tanık yemini gelir. Nitekim, sözlüklerde de yemin denilince genellikle "*tanığın ifadesinin veya, verdiği sözün doğruluğu konusunda Tanrı veya tanık için kutsal sayılan diğer bir şey üzerine yapılan ciddi beyan*" anlaşılmaktadır.

Burada, genellikle tanık ifadesi için sözkonusu olan "affidavit" (yeminli ve imzalı ifade) müessesesinin önemli bir yeri vardır.

Karşılaştırmalı Hukuk Araştırmasının Sonucu :

Yukarda kısaca ana hatlarıyla belirtildiği gibi, tespit edilebilip yazılanlara göre kökleri Mısır-Yunan-Roma hukuklarına kadar uzanan yemin müessesesi bugüne kadar uzunca bir evrim geçirmiştir. Yeminin geçirdiği evrim başlıca iki noktada olmuştur:

Bunlardan birincisine göre, yemin ilk önceleri dinsel karakterli iken, zaman içerisinde "yemin formülü" laikleştirilmiş ve daha sonra yemin formülündeki eski katılık ortadan kalkmaya başlamış ve taraflar, yalnızca "yemin ediyorum" gibi sade bir formülle yemin eder olmuşlardır.

İkinci ve asıl değişiklik ise, yemin delilinin, eskiden olduğu gibi, kesin veya diğer ifadeyle çok kuvvetli bir delil olarak kabul edilmesine karşı çıkılmış ve yemin, hâkimin serbestçe değerlendirememesi açısından eleştirilere yol açmıştır. Son zamanlarda görülen ve hâkimin delilleri serbestçe takdir etmesi gerektiğini savunan "serbest delil sistemi" çerçevesinde, ispat hukukundaki gelişme "yemin delili" ni de etkilemiş ve çeşitli ülkeler "yemin"i doğrudan doğruya bir delil olmaktan çıkarmışlardır. Ancak, yemin müessesesinin yerine getirdiği işlevin önemi de tamamen bir yana bırakılamamış; onun yerine "tarafın mahkemece bizzat sorgulanması" müessesesi geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu kurumu benimseyerek, böylece yemin delilinin terkedilmesinden ortaya çıkan boşluğu doldurmaya çalışan bazı hukuk sistemlerinde, tarafın ifadesinin gereğinde "yemin" ile takviye edilmesi de hükme bağlanmıştır. Ancak, özellikle vurgulanmalıdır ki, "tarafın mahkemece bizzat sorgulanması" halinde, tarafın ifadesini hâkim serbestçe takdir edebilmektedir. Böylece, çok eski bir geçmişi bulunan yemin delili artık

yerini yavaş yavaş, "tarafın mahkemece bizzat sorgulanması" müessesesine terketmiştir.

B. Türk Hukukunda: (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuzun Kabulünden Önce)

Osmanlı Hukukunun dinsel karakterli olması ve esas olarak İslâm hukuku kurallarının geçerli bulunması nedeniyle İslâm hukukunda yemin müessesesinin nasıl düzenlendiğine değinmek gerekir. Bu konuda kaynağımız, ağırlıklı olarak İslâm Ansiklopedisi olacaktır.

HİLF: (İttifak) evvelâ, ilk zamanlarda az-çok birbirine muhalif, ayrı birlikler oluşturan kabileler veya hizipler arasında akdolunan ittifak. Bu ittifak aktinde genelde uygulanan merasimle, evvelce münferit bir halde bulunan grupları birleştirmek amacının hedef alındığı görülmektedir. Buna örnek olarak, imtiyazlarından vazgeçmeyen "Abd al-Dar" lara karşı "Abd Manaf"ın diğer birkaç Kureyş hizibi ile akdettiği *hîlf al- Mutayyabun* (güzel kokulular) akdidir. Bu ad, âkid tarafların ellerini, sonradan Kâbe'ye sürmek üzere, Kâbe civarında, içinde güzel koku bulunan bir kaba daldırmış olmalarından kaynaklanır.

Bütün Müslümanları kardeş telâkki eden İslâm'da hîlf yasaklanmıştı. Aşağıdaki kelâm Peygambere atfolunur: "*la hîlfa fi'l-İslâm*" (İslâmiyette hîlf memnudur); bununla beraber, o, cahiliye devri akidlerini, ahidlerine düşen görevleri yerine getirmeye teşvik etmiştir.

Kasem-Kasam: Genelde yamin anlamında kullanılan bir kelime olup, aksama fiili bundan gelir. Kasama "bölmek" anlamına geldiğinden, "kesmek" ve "karar vermek" anlamları arasındaki geçişi görebiliyoruz... Böylece yine "yemin etmek" anlamında halafa fiilinin bağlandığı hîlf kelimesi ancak özel hallerde kullanılırken, kasam kesin ve kuvvetli bir anlam taşır.

Araplarda cemiyet hayatında yemin büyük rol oynar ve hakikati belirtmede kullanılan başlıca araç olarak nitelendirilebilir. Yemin, yemin edenin bütün varlığını ortaya koyduğu, tüm kuvvetini içeren söz olup kabile fertlerine ortak bir sorumluluk yükleyen bir tür manevî beraberlik oluşturduğundan, bazen kabile yemini şeklini de alır. *Kasama* denilen bu yeminde kabileye mensup 50 kişi haklı olduklarını yemin ile teyit ederler. Yemine katılanlar, şahit olarak değil, sorumlu birer şahıs sıfatıyla, ruhları ve hayatları, şerefleri ve kuvvetleri veya zülûfleri (4), mızrak gibi şereflerinin ilişkili olduğu eşyalar üzerine yemin ederler; bu yemin kabile veya akrabalığa ve yemin edenin canını elinde tutan Allah'a edilen yeminle tamamiyle aynıdır.

(4) Zülûf: Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi - kişinin kutsal inançları.

Hicaz'da, özellikle *Manat, al-Uzza ve al-Lut* (5) üzerine kasem edilir. İslâm diyârında din üzerine de yemin edilmektedir. İlk şart olarak yalan ve haksızlığın olumsuz birer kuvvet olduğu kabul edildiğinden, yalan yere yemin insanın ruhunu tehlikeye atar ve onun bütün kıymetini yok eder. Kasem, Allaha karşı bir mükellefiyet kabul edilir ve böyle bir ahde giren kimse, yalan söyler veya sözünü tutmazsa, hem kendi ruhunu mahvetmiş, hem de Allahı gücendirmiş olur.

Bara'a yemini başka bir yemin şekline, yani şarta bağlı olarak nefsinin tel'ine (6) yakındır. Bu yemin aşağı yukarı şu şekilde ifade edilir: "Seni öldürmezsem, Allah canımı alsın!"; "Şâyet böyle yapmazsam, kan içeyim!". Bazen şu tarzda da olur : "Eğer bunu yaparsam (yahut yapmazsam), elim kopsun!"

İl'an: Peygamber bir gün: "Haksızlık edersem, sefil ve şayan-ı istihkar (7) bir insanım" demiş. Bu yemin tarzı, sadakatsizlikleri farz edilen evlilerin karşılıklı olarak kasem ettikleri il'an merasiminde kullanılır.

Tel'in bazen söylenen sözü kuvvetlendirecek nitelikte olumlu bir kıymet alır. "Hay Allah canını alsın, ne kadar da cesur" sözündeki gibi. "Elim kopsun" bedduası da aynı tarzda kullanılır.

Adak: Bir adak ile birlikte edilen yemin de, şarta bağlı olarak, nefsi tel'ine yaklaşır. Bu tarz yemin Araplarda bilhassa bir intikam yemini şeklini alır. İmru'l-Kays intikamını almadan önce, ne et yiyeceğini, ne şarap içeceğini, ne koku sürüneceğini, ne bir kadına el süreceğini, ne de başından canaba çıkaracağını söyler.

Adak adamağa *nazra* denilir. Yemin eden kimse, böylece, kendi nefsi ile yaptığı taahhüdünü kuvvetlendirmiş olur. Genelde savaştan önce yapılan bu gibi kasemlere sık-sık rastlanır. Veya bunun aksine, ahde vefâ edilmediği takdirde, her hangi bir mükellefiyet kabul etmek suretiyle yemin tavsiye edilir. Tabiatıyla kesin bir nitelik arzemesi gereken bu mükellefiyet, genelde, şunlardan oluşur: kurban için deve hibe etmek, erkek, kadın esir azat etmek yahut zevcesini boşamak. Bu mükellefiyetler, istenildiği kadar, çoğaltılabilirler. Nitekim bütün zevcelerini boşamak ve gerek hâlde, gerek istikbâlde bütün esirlerini azat etmek şeklinde ahidlerde bulunduğu vâkidir.

Yemin etme şekli: Yemin edildiği zaman, yemine tantanalı ve kutsal bir nitelik verilmeğe çalışılır, kutsal mekânlarda yemin edilmesi ter-

(5) *Salman Ruşdi'nin Şeytan Ayetleri Kitabında konu ettiği İslâm öncesi Mekke'nin 3 putu. Bu 3 put, sonradan Şeytan Ayetleriyle, Peygamberin kabul ettiği 3 melek haline geldiler.*

(6) *Tel'in: lânetleme.*

(7) *İstihkar: Aşağı gözle bakma, ufak ve âdi görme.*

cih edilirdi. Eski devirlerde de mukaddes taşın civarında veya ilâh sanemi (8) yakınında, İslâmiyetten sonra da, Kâbe'nin önünde ve al-Hatim üzerine yemin edilirdi. Evliya kabirlerinin üstüne ve hattâ Peygamberin Medine'deki mezarının kuzeye bakan penceresine el basarak da yemin edilirdi. Câmide ve özellikle minber üzerinde de bu tarzda yemin edilir, günün bazı anlarında, örneğin ikinci namazını takiben edilen yeminler daha kuvvetli sayılır. Kurban üzerine yemin etmeye islâmiyetten evvelki devirde de rastgeliniyor. Kurbanlık hayvanlar ve daha sık olarak, kurbanlık hayvanların sahibi üzerine edilen yeminler de vardır.

Eski Araplar, ilâhlar ve ecdâd üzerine, kâhinler de, genelde, doğa olayları üzerine yemin ederlerdi. Yeminin niteliği dikkate alınınca, İslâmiyetten sonra yalnız Allaha yemin edilebileceği doğâl görünüyorsa da, günlük hayatta ecdâd, evliyâ ve özellikle Peygamber üzerine yemin edildiği vâkîdir. Ecdâd üzerine yemin etmeyi özellikle Peygamber kınamıştır. Maamafih icâbında Omar, Abû Bakr ve hattâ Peygamber bile (Muslim, al-Navavi, IV, 99) ecdâd üzerine yemin etmişlerdir. "Babamın Rabbi" veya "Kâbe'nin, "kurbanların rabbi" v.b. üzerine yemin edilir. Peygamber de mutluluğu üzerine yemin ederdi.

Askerler Kur'an ve kılıç, Lonca erbabı Kur'an ve meslekî âletleri üzerine yemin ederlerdi. Bu arada İttihatçıların da Bayrak, Kur'an ve Silâh üzerine yemin ettiklerine işaret edelim.

Yemin edilirken, "Allah bilir ki, yalan söylemiyorum", "bunu söylediğime Allah şahittir" v.b. gibi, Allahın şahit tutulduğu da vâkîdir. Genelde yeminlerde Allah'ın adı doğrudan söylenmiyerek tarif edilir ve böylece "Muhammed'i hakikatı yayımlamaya gönderen" üzerine yemin edilir. Yahudiler de "Muhammed" yerine "Musa" demek sureti ile, aynı tarzda yemin ederler. Allahın tarifi için kesin bir yöntem yoktur ve kişiler kendi tercihlerini kullanırlar; Örneğin, Peygamber, "canımı elinde tutan" üzerine yemin ederdi.

Hala yemini: Yemine âit eski geleneksel menâsik (9) arasında hala yeminini de anmak gerekir. Cavhari'nin, Şihan'da verdiği bilgiye göre bu yemin, içine tuz atılan kabile ateşi üzerine kasem etmekten ibarettir. Günümüzde, ateş yerine genelde bir daire kullanılır. Bazen boydan-boya hatlar ile bölünmüş olan bu dairenin içine, gübre, kül, bez parçası gibi şeyler konulur. Dairenin içine bir kılıcın saplanması ve aynı zamanda karıncaların konmasının yemine daha da değer kazandıracığına inanılır. Buna *şamla ve namla* yemin denilir. Veya ele bir

(8) *sanem: put*

(9) *menasik: Hicaz'a hacı olmaya gidenlerin uyacakları davranışlar, yapacakları haller.*

odun parçası alınır ve "bu odunun canı üzerine" kasem edilir ki, buna da *din al-ud* denilir. Başka halk âdetleri de vardır. Örneğin, bir parça ekmek ve kahve tutan eli kible yönünde çadırın kazığına dayayarak kasem edilir, v.b.

Yemini kuvvetlendirmek: Yemin esnasında göğsün üzerine Kur'an veya Buhârî'nin *Şahih*'i konularak yemin kuvvetlendirilebilir. Buna *taglîz al-yamin* veya *ta'zim al-yamin* denir. Yemini iki veya üç defa tekrar etmek de yemine kuvvet kazandırmış olur.

Yemin tâbirleri: Yemin tâbirleri, yeminin içeriğini de ifade eder. Tel'in veya nezir (adak) yemini gibi, yeminin özel şekilleri dışında, yemini tarif eden tâbir, ne üzerine kasem edildiğini gösteren kelimeye yemin edadını ilâveden ibarettir. Edilen yeminlerin çoğunda geçen yemin edatları *bi*, *ta* ve *va'dır* (*va'llahi va bi'llahi va ta'llahi*).

Başkalarını da yemine bağlamak: İsimlerini zikretmek suretiyle başkalarını da yemine bağlamak mümkündür. Bunun tâbiri şöyledir. "Senin için Allahı zikrederim ki,....!". Fakat bu söyleyenin ağzından çıkan bir yemindir. Yeminde adı geçen kimsenin bu yemine uyup-uymayacağı ise, aralarındaki ilişkiye bağlıdır. İşte bunun içindir ki, bu cinsten yemin tâbirlerinde aradaki dostluk veya akrabalığa işaret olunur. Allahın adı da zikrolunabilir. "Allahın hayırlı kulu - ona derler ki, yardım isteyince, Allah onu yemininden kurtarır..." (Buhârî II, 168, 19, 204, 2) Allahtan, Peygamber gibi, sevgililerinden biri aracılığıyla yapılan yardım çağrısı, daha kuvvetli olur.

Bütün bu gördüklerimizden çıkan sonuç, İslâmiyette ve Araplarda yeminle ilgili halk âdetleri arasında esâslı hiç bir fark bulunmadığıdır. Maamafih yemin konusunda, İslâmiyete özel, bazı kurallar vardır. Kur'an'da ve özellikle ilk nâzil sûrelerde doğal olaylar üzerine edilmiş yemin şekillerine sık sık rastlanır ve meleklerle, kıyamet gününe kasem edilir.

Mahkemede yemin: Şeri'at gerek teyit, gerek vaad niteliğindeki yeminleri tanımaktadır. Maamafih dâvalarda ancak vaad niteliğindeki yeminlere rastgelinir. Yukarıda bahsi geçen eski Araplardan kalma *kasama*'nın özel bir yeri vardır. *Kasama*, katil dâvasına münhasırdır ve bir veya bir çok kişi tarafından edilen 50 yeminden ibarettir. Tespit edilmesi gereken bâzı âlâmetler (*lağv*) ile ilgili olmak şartı ile, dâvacıya da yemin yüklenilir. Şayet dâvacı yemini reddederse, 50 yemin sanığa teklif olunur. Sanık da reddederse, tekrar dâvacıya teklif edilir. Bu hâl müstesna, şeri'atta daima delilin dâvacıya ve yeminin ise, sanığa düşmesi esası geçerlidir. Genelde şahitler yemin etmezler. Yalnız yabancı bir memlekette ölen bir vasiyet sahibinin vasiyetnâmesini bildiren şahitler için istisnâ mevcuttur. Dâvacı, mev-

cudiyeti zorunlu olan iki şahitten ancak birini hâkimin huzûruna çıkarabildiği hallerde, taraflardan birinin yemini ikinci şahidin yerine geçebilir. Eğer dâvacının geçerli delilleri yok ise, sanıktan yemin talep edilir. Sanık yemini reddederse, dâvacıdan yemin istenilir. Geçmiş bir hâdise hakkında yalan yere yemine Müslüman âlimleri *ayamin -al-gamus* derler ki, bu tâbir aslında gâyet şedit (10) bir yemin anlamına gelir. Şâfi'i mezhebine göre bu türden yeminler, yalan yere de olsa, ileride *kefâret* bahsinde de görülebileceği tarzda kefârete tâbi olur; fakat diğer müctehidlere (11) göre, bunlar için kefâret muteber değildir. Şu halde kefâret ancak vaad niteliğinde olan yeminler için mümkündür.

Yemini bozmak: Yemin hakkında Kur'an'da mevcut iki âyet özellikle önemlidir. Sûre V, 91 ile sûre II, 224'de yeminlerden geçen anlamsız ibarelerin (*lağv*) bozulabileceği veya *kefâret* ile karşılanabilecekleri görülür. Her iki âyet tetkik olunca, yemeğe ve kadına el sürmemek konularındaki yeminlerin söz konusu oldukları görülür. Kadından uzak kalma konusunda edilen ve *ila'* tâbir olunan yeminlerin müddeti dört ay olarak sınırlanmıştır. Bu müddetten sonra ya kefâret yahut boşama mecbûriyeti vardır. Bu nevîden *zihâr* denilen bir adak (burada koca : - "sen benim için, anamın sırtı gibisin" demektir), XXXIII, 4 ve LVIII, 2, 4 âyetleri ile, kesinlikle men'edilmiştir.

Pişman olunca, bütün yeminlerden kefâret ile kurtulma çareleri araştırılmıştır. Ayet LXVI, 2'de: "Allah size yeminlerinizden kurtulmayı emreylemiştir" deniliyor ki, bu emir, Peygamber'in zevcesi Hafsa'ya, câriye Mâriya'ya yanaşmamak üzere, yemin etmesi ve sonradan bu yemini naksetmek (12) istemesi olayı ile ilgilidir.

Hadisler arasında özellikle şunu zikretmek lâzımdır: "Ben kefâreti olmayan yemini etmem; tâ ki, daha mükemmel olduğunu gördüğüm diğer bir yeminde bulunabileyim". Bu sözde ve Buhari'nin, Muslim'in ve hadis toplayan diğer müelliflerin topladıkları buna benzer diğer sözlerde kefâret, ictinâp (13) hâlleri dışında da tavsiye edilmektedir. Diğer yönden yemini bozmamak ve kase edilen şeyi yerine getirmek emrolunuyor. Ancak yemin, daha önemli bir olgunun, düşüncenin karşısında, ortadan kalkar. Bunun içindir ki, istisnâsız "Allah isterse" demek sizin kaseimde bulunulmaz.

Kur'an ve hadîsteki bu esâslar, fıkıh kuramının temelini oluşturur. Bu kurama öre, yemin eden mükelleftir; serbestçe, bile bile ve isteyey iste-

(10) Şedit: şiddetli, sert, katı, sıkı.

(11) Müctehid: İctihâdeden, âyet ve hadislerden şer'i hükümler çıkaran din âlimi.

(12) naksetmek: eksiltmek, azaltmak,

(13) ictinab: sakınma, çekinme, uzaklaşma.

ye yemin etmelidir, ancak günah işlemeye dair yemin etmemelidir. Bu şarta rağmen, gene de günah işlemeye dair yemin edilince, böyle bir yeminin geçerli olup olmayacağı hakkında ittifak yoktur.

Gerek kendine, gerek isim veya sıfatlarından birine olsun, ancak Allaha yemin edilmelidir. Peygamber üzerine yemin etmek, yalnız bazı hanbelîler (14) tarafından kabul edilmiş, fakat diğerlerince oy birliğiyle geçerli sayılmamıştır.

Yemini tutmama bazı durumlarda, örneğin bir günah işlemeye yemin edilmiş ise, câiz ve hattâ zarûridir. Yukarıda bahsi geçen *ila'* yemini, koca karısını boşamadığı takdirde, dördüncü ayın sonunda bozulmalı, *zihar'* dan sonra kadını derhâl boşamalı veya yeminin kefâretini vermelidir.

Yeminden kurtulma: Vaat içeren yeminden, vaadi yerine getirmek suretiyle kurtulunur. Yemin ile kendisine vaadde bulunduğunuz kimse sizi yemininizden kurtarabilir. Hattâ bizzat yemin eden de, bazı mücbir sebepler nedeniyle, yeminini bozabilir. İslâmiyetten evvelki devirde olduğu gibi, İslâmiyette de genelde yeminini bozacağını beyan eden kişi, elbisesinin bâzı kısımlarını koparır veya yırtar.

Hâlen bedevilerde kurban kesmek suretiyle yeminden kurtulunur.

Kefâret: (bir yemini bozmak üzere) Kefâret, Kur'an, V, 91'e göre, bir köle azat etmek, on fakiri doyurmak veya giydirmek ve bunları yapmağa kudretleri yetmeyenler için de, üç gün oruç tutmaktan ibârettir. Vecibeler fıkıh kitaplarında, daha gerçek bir şekilde tarif edilmiştir. *İla'* da kefâret diğer yeminlerdeki kefâretin aynıdır. Halbuki *zihar'* da mü'min bir köleyi azat etmeli, iki ay oruç tutmalı veya altmış fakiri doyurmalıdır.

Usulün şekli her çeşit şer'i hilelere müsaittir. Bu sayede bir yemin pek âlâ bozulduğu halde, harfî harfine yerine getirilmiş olur. Bu hileler hakkında neşriyat bir hayli gelişmiştir.

Toplumumuzda yeminle ilgili birkaç ata sözü:

"Yemin etsem başım ağrımaz".

"Yemin Hakkın keskin kılıcıdır".

"Yeminin seyyiesini (15) çekmeyen yoktur."

(14) Hanbelîler: Ahmed ibni Hanbel'in kurduğu mezhepten olan kimse.

(15) Seyyie: suç, günah, fenalık.

MASON YEMİNİNDE CEZAI ŞART

1696 yılında yazılmış olan Edinburg Elyazmasında yemin metni şöyledir :

"Tanrı huzurunda - ve büyük gün geldiğinde çıplak olarak hesap vermek zorunda kalacaksınız - birazdan göreceğiniz ve duyacağınız şeylerden hiçbirini sözlü veya yazılı olarak ifşa etmeyeceksiniz; hiçbir yere yazmayacaksınız, hattâ kılıcınızın ucu veya başka bir sivri âletle, kar veya kumun üzerine dahi yazmayacaksınız; konuyu kabul edilmiş bir masondan başkasıyla konuşmayacaksınız; Tanrı yardımcınız olsun."

Görüldüğü gibi yemin metninde henüz bir cezai şart yoktur.

Yemin metninde cezai şarta ilk defa, 1720 senelerinde yayınlanan "a Dialogue between Simon and Philip" (simonla Filip arasında bir Diyalog) isimli ifşaatta rastlanmaktadır. Cezai şart aynen şöyledir :

"Kalbim göğsümün sol tarafından, dilim ağzımın dibinden koparılacak; boğazım kesilecek; vücudum vahşi atlar tarafından parçalanacak; med ve cezirin aktığı bir noktada deniz kumunun içine 24 saat gömülecek; sonra kül oluncaya kadar yakılıp dört rüzgârın estiği bir yerde havaya atılacak ve böylece hâtıram tamamen kaybolmuş olacaktır. Tanrı yardımcım olsun".

Prichard'ın 1730 senesinde yayımlanan Masonry Dissected isimli ifşaatında dille kalbin med-cezirin alçak noktasından bir organ boyu (16) açıkta deniz kumuna gömüldükten sonra vücudun yakılması; gene 1730 senesinde yayımlanan "The Mystery of Freemasonry" isimli ifşatta ise dilin kökleri ile beraber koparılması, gibi teferruat ilâveleriyle aynı cezai şartın yemin metnine dahil edildiği görülmektedir.

Tüylerimizi ürperten bu nevi ceza maddelerinin kaynağını araştırmakta fayda vardır.

Eski çağlarda bir mukavele imzalandığı vakit, bir kurban kesilir ve mukavele şartlarını ihlâl edecek olan tarafın kesilen kurban gibi boğazlanacağı, etlerinin parçalanıp gökyüzü ve yeryüzünün vahşi hayvanlarına atılacağı veya yakılacağı mukavele metnine cezai şart olarak ilâve edilirdi.

İngiltere'de, Kral Edgar (959-975) zamanında, hırsızların vücudu parça parça kesilip, henüz canlı iken, vahşi hayvanlara atılırdı. VI. Hanri (1422-1471) zamanında, Amirallik Mahkemesi azalarının Krala sadakat yeminlerinde, med ve cezirin alçak noktasında el ve ayaklarının

(16) Organ boyu: Denizci ölçüsü: takriben 180 metre veya bir deniz milinin onda biri.

bağlanıp boğazlarının kesileceğine, dillerinin koparılacağına ve vücutlarının denize atılacağına dair bir ceza maddesi vardı.

1557 senesinde altı korsanın med ve cezirin alçak noktasında asıldıkları ve üç med - cezir müddetince vücutlarının oldukları yerde (denizin içinde) bırakıldıkları Amirallik zabıtlarından anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki örneklerden anlaşıyor ki yemin metnindeki cezaî şart günün âdetlerine göre kaleme alınmış olup, Masonluğa özgü bir maddede değildi. Ancak, Masonik sırlara vakıf olmanın bir mesleğe sahip olmak demek olduğu günlerde bile böyle şiddetli bir cezaî şart Mason yeminine ilâve edilmemişti.

1717 den sonra adetleri süratle artan Spekülatif Masonlar için ise, Masonik sırların artık meslekî bir kıymeti yoktu. J. R. Rylands K. Quatuor Coronati Araştırma Locasında, 3 Ocak 1964 tarihinde bu konuda yapmış olduğu konuşmada ilginç bir sonuca varmaktadır :

"1723 den sonra ilk Spekülâtif teşkilât, kuvvetli bir yardımlaşma sistemi ve yardım fonu kurmuştu. Fukaralığın yaygın olduğu XVIII - y.y. İngilteresinde, Mason olduğunu ispat edebilen herhangi bir kişi bu maddî yardımlardan istifade edebildiğinden suistimaller çoğalıyordu. 1730 senesinde, bu vahim duruma son vermek üzere bazı değişikliklerin yapılması konusunda Desaguliers K. (üçüncü Büyük Üstat), ısrar ediyordu. Bu tarihlerde, tedbir olarak, birinci ile ikinci derecelerin işaretleri değiştirilmiş ve bu değişikliğe itiraz eden kardeşler rakip Eskiler Büyük Locasının kurulmasına önayak olmuşlardı. Bu değişiklikler Birleşmenin vuku bulduğu 1813 senesine kadar yürürlükte kalmıştı ve özellikle tedbir olarak tersimatlara geçirilmeyen vâki diğer değişikliklerin neler oldukları ise meçhul kalmıştır".

Bu bilgilerin ışığında, Rylands K., söz konusu cezaî şartın yemin metnine ilâve edilmiş olmasını 1730 senelerinde alınan tedbirlerden biri olarak görmektedir. Masonluk tarihinde tatbik edilen en ağır ceza, para veya tard cezası olmuştur. Tatbik edilemeyeceğini bile bile, böyle bir metin üzerinde yemin etmenin riya sayılıp sayılmayacağı uzun süre tartışılmıştır. Bazı Ritler bu cezaî şartı yemin metinlerinden tamamen çıkarmışlar; bazıları da "eskiden böyle yemin edilirdi" veya "sembolik cezanız bu olmakla beraber, asıl cezanız şerefsiz bir insan olarak ilân edilmeniz olacaktır" sözlerini yeminin ceza maddesine ilâve etmek lüzumunu hissetmişlerdir. Gene bazı Ritüel uygulamalarında, cezaî şart yemine dahil edilmemekte, fakat tekristen sonraki tedrisatı esnasında, Üs. Muh. eski yemin metinlerinde bulunan ceza maddeleri ile bağlantı kurarak işaretlerin sembolizmasını izah eder.

KAYNAKÇA

1. Yemin - Doç. Dr. Ejder Yılmaz
2. İslâm Ansiklopedisi : "Yemin", "Kasem", "Hilf"
3. Man, Myth and Magic, "Oath"
4. Başlangıcından bu güne kadar ritüelimizin inkişafı - Celil Layiktez
5. Encyclopedia Britannica, "Hipokrat"
6. Kitabı Mukaddes, Tekvin, Bap 22; 2-18.
7. Meydan Larousse, "Adak", "Bilecik Mülakatı"
8. Şiirde ve Halk Dilinde Ata Sözlere ve Deyimler, E. Kemal Eyüboğlu
9. Edinburg El Yazması, (1969) - Celil Layiktez (Mimar Sinan No. 79)
10. Masonluğun Teşrihi, S. Prichard (1730) - Celil Layiktez (Mimar Sinan No. 83)
11. Ferit Develioğlu, Mustafa Nihat Özön ve Türk Dil Kurumu v.b. sözlükleri.

CENAZE MERASİM USULLERİNİN (RİTES) GİZLİ ANLAMI

Mehmet Fuat AKEV

Başlık oldukça iç karartıcıdır. Biz bu konuyu ölüm ile acımasızca sona eren hayatın hakikatları ile yüzyüze gelmek için ele almış bulunuyoruz.

Aslında bir cenaze riti olan bu nizâma, harici hayatta ölmek suretiyle giriyoruz.

Menşei çok eskilere itilmiş olan ve birazdan açıklamaya çalışacağım ritlerin prensibi, "ruhun ölümsüzlüğü" esasına dayanır.

Biz bu konuda kısa hayatımıza bir manâ verebilmek için, ölüm saatini düşünüyoruz. Her kişinin, meçhul önünde hissettiği korku gibi, içimize kök salmış, ölümden korkmamayı öğreniyoruz.

Ölüm korkusunun esasını teşkil eden cenaze merasimlerindeki duygular:

-KORKU: Er veya geç bir tabut içinde kendimizi bulma korkusu.

Bir ölünün, bir hayaletin, bir hortlağın intikamından korkma.

- IZDIRAP: Değerli bir kişinin kaybindan ve husule getireceği boşluğun ızdırabı. Ayrılık mümkün olduğu kadar geciktirilmeğe çalışılır. O, bir mezar, bir hâtırâ, bir görüntü olarak bulunmaya çalışılır.

-SAYGI: Kaybedilen adına, şatafatlı abideler yapmak, onun mezarına adaklar koymak suretiyle cennete doğru gidişini (bundan ne mâna çıkarıyorsak) kolaylaştırma saygısı.

İşte bu duygular, anlatacağım ritlerin, zaman ve zemine göre esasını teşkil ederler.

Bir gün, kendini bilim ve tekniğe hasretmiş âlemde, ölümden bahsetmek, sıkıntımızı aşmanın belki en müessir vasıtası olacaktır.

Cenaze merasimlerinde, gömülen ile aradaki son münasebeti

teatralize etmek, onu yüceltmek, sanki ölmemiş gibi davranmak bahis mevzuudur. Elinden tutmak, onu uyandırmaya çalışmak veya konuşmak, sihirli bir şekilde kaybolanı sanki yeniden yaşatmaktır: "böyle yapılırsa", "böyle olur" düşüncesi...

600 asır evvelinden, Neandertal adamından beri bu merasimlere rastlanır. (İsa'dan 7000 sene evvel) tefriş edilmiş mezarlıklar (balta, ok, bıçak, vazo) neolitik devrin başından beri ve İsa'dan 4000 sene evvel, kaba taş sütunlar ve dolmenler görülmektedir.

Cenaze merasimleri, cenaze yemeği, cenaze alayı, taziyeler, genel ve özel matem şekilleri ile başlar ve nihayet mezarlık ziyaretleri ile son bulur.

En önemli mesele, cesedi ortadan kaldırmaktır. Akbabalara yem etmek (Parsiler ve İranlılar), bir ağacın üst dallarına koymak, bir sandal içinde nehre bırakmak (Afrika, Asya Orta Amerika), suya atmak, sağlam bir fiçıya koymak, (Orta Amerika yerlileri) suretiyle veya kurutmak veya mumyalamak suretiyle muhafaza etmek.

En yaygın ve pratik olanı gömmek, toprağa iade etmektir. Muhtelif usüllerle yakmak, ateşin temizleyici hassası nedeni ile uzun zamandan beri kullanılmaktadır.

Nihayet, son ortadan kaldırma şekli de, mistik yemek şeklinde, doğu Afrika, Brezilya ve Yeni Gine'de tatbik edilen yamyamlıktır.

tır. (Kalp ve ciğer gibi asil organlar tercih edilmektedir.)

Bu tatbikatı, zaman, mekân, inançlar, dinler ve bilhassa boş inançlar yönünden araştıracağız.

Burada ölümün tarifini yapmıyacağız. Ruh meselelerini din ve felsefe yönlerinden araştırmadan cenaze ritleri, az çok bunlarla da ilgili olduğundan, kısaca özetleyeceğiz.

Fizik ölümün gerçekleştiğinden emin olmak lâzımdır. Bunun en emin yolu Keltlerin yaptığı gibi kafayı bir çekiş ile ezmektir. Bu aynı zamanda vücuda girmiş ve zekâyâ yerleşmiş şeytanı kaçırmaya da yarayacaktır. Papanın ölümü halinde, ölüm, alınına üç çekiç darbesi vurmak suretiyle tesbit edilir.

Antik Çağlarda Ölüm Merasimleri

Şarkta, Çin, Hindistan, Tibet ve Japonya'da ölüye tapınma çok yaygındır. Hinduizmin değişik tarikatlarında, Şintoizm, Brahmanizm ve Budizmde muhtelif şekillerde görülür.

Budizm, insanın ebediliğini iddia eder. Ölüm bir nihayet değil, basit bir geçiştir. Çıkış yolu üçtür :

- Neşe ve ızdırabın devrî olarak husule geleceği bir başka âlemde, yeni bir insani âlemde yeniden doğmak.

- Işıklı bir Cennet şeklinde, "saf bir vasata" erişme.

- Aşk ve Mutluluktan başka bir şey olmayan, saf Vicdanın bulun-

duğu ve insanın nihai doğasının çiçek açacağı, BUDA HALİ.

Bu olayın gerçekleşmesi yedi kat gök geçerek husule gelir.

Burada cenaze merasimleri çok çeşitlidir: gömmek, suya atmak, yakmak, kurutmak, yırtıcı kuşların parçalamasına bırakmak.

Tibet Budizmine göre, kişiliğimizin tabiatı, hayatımızın akışındaki bir ırmak gibidir. Ölüm halinde ruh bedenden atılır ve Lama (Rahip) reenkarnasyon veya Buda'nın iyiliksever uluhiyeti tesiri ile kişinin, nihai devreye geçmesine yarayacak, müteaddit devrelerden geçmesine yardımcı olur. Tibet mezarlarında "duvara alçak olarak menteşelenmiş" kapılar - köpeklerin içeri girmesini sağlamak üzere- vardır. Biran evvel vücudun ortadan kaldırılması için parçalayıcı ve etleri hayvanlara atıcı kişiler bile kullanılmıştır. Buda'ya göre, ölüm yeni bir doğumun önündedir ve hayat iki ölüm arasındaki bir devirdir. Ancak istisnai bir ruh, NİRVANA'ya erişebilir. Diğerleri, şahsiyetlerini muhtelif reenkarnasyonlarla geliştirirler. Bu reenkarnasyonlar, kişinin dünyayı terkedişinden, bütün ihtirasların kaybolacağı Nirvana'ya erişinceye kadar, sürdürdüğü mistik hayata göre en dehşet verici şekilden az veya çok daha yüksek hallere kadar devam eder.

Budizm ve brahmanizmde yakmak ve gömmek en çok kullanılan şekildir. Bilhassa yakma çok

görmekli merasimlerle icra edilir. Vücut ve adakların yakılması, bunların, görünmeyen âlemdaki değersizliklerinin ifadesidir. Dinsel olay, küllerin Ganj'a atılması ile en yüksek noktasını bulur. Cenaze kortejleri çok teferruatlıdır. İhtişamı, bedeninin son seyahati ve fakat ruhunun gideceği yere varabilmesi için ilk seyahatinin şerefi ile mütenasiptir.

Mısır'da ölümler kitabı, öteki dünyanın nasıl kazanılacağını öğretir. Cenaze, Anubis'in kayığında, batıya doğru, Osiris rahibi tarafından, nasihat ve dualar yapılarak yol alır.

Polinezyahılar'da, özel kayıkların mezar olarak kullanıldığı görülür.

Vikingler ağaç gövdesini oyarak tabut olarak kullanırlardı. "Uçan Hollandalı" da, ölü denizcilerinden müteşekkil mürettebatı ile okyanusta sonsuza kadar gezen, mezarı bir ölüm teknesi değildir?

Mısırlılar için, "çifte" (Kâ) ve ruh (Bâ) ebedidir. Bâ, ölüm ile öteki dünyaya uçar, fakat Kâ muhafaza edilmesi icap eden vücuda bağlı olarak kalır. Bu da mumyalamaya verilen önemi gösterir. Mumyalama faaliyetlerinden ağız açma merasimi ölüye (kral veya halktan olsun), diğer dünyaya erişmek için lüzum olan kuvveti ve orada ruhuna kavuşabilmesini sağlar. Tahnit, İ.Ö. 4000-3400 yılları arasında görülmektedir ve mâbetler mezar olarak kullanılmıştır. Mutad mumyala-

ma, İ.O. 3400-2300 senelerinde başlar ve günümüzden 2700 sene evvel piramidlerin kuruluş tarihine rastlar. Tahnit, Güney Amerika'da da değişik sistemlerle yapılmaktadır: derinin kurutulması, mıntıkanın sıcak ve kuru olmasına göre tabiata bırakılır veya fırında yapılır. İspanya'da, Budanıninkine benzer, Iotus pozisyonunda, rahip mumyaları vardır. Bazen bunlar, kendi istekleri ile daha yaşarken bu vaziyette dururlar.

İbraniler Mısır âdetlerini benimsemişlerdir. LAZAR'ın yeniden doğuşunu temsil eden resimlerde, bandlarla sarılmış bir şekilde kefenlendiği görüldür.

MAZDEİZM'de, ölümden itibaren, vücut, iyilik ve kötülük meleklerinin elindedir. (Dualizm) Ölümün ilâhi özelliğini belirtmek için, karanlıklar tarafından işgal edilmiş vücudun tahribini süratlendirmek lâzımdır. Ceset, güneş tarafından kurutulmak ve akbabalar tarafından etleri yenmek üzere "sükût kulesi" üzerine yerleştirilir. (İran'da) Zoroasterciler ve (Hindistan'da) Parsiler, 21 mart gününde Nevruz (yılbaşı) bayramını kutlarlar. Ayrıca kişinin ölümünü takip eden 30 sene müddetle 7 sebze ve 7 baharat ihtiva eden ritüelik ziyafetler verilir ve yeniden doğuşu anlatan Avesta okunur.

Hindistan'da, Parsiler, cesedin toprak ile irtibatını mutlak olarak kesmek üzere, beton bloklara gömerler.

AKDENİZ HAVZASINDA, Yunan ve Roma'lıların mitolojilerinden mülhem cenaze ritleri vardır. Cehennem ilâhı Hades, Roma'lılarda Pluton olur. Yeni felsefi doktrinlerle (neopythagorizm ve neostoicism) temiz ruhlar için, müstakbel yaşamda semavi bir mekân tarzında, bir inanç teşekkül eder. Roma İmparatorluğunu teşkil eden vilâyetlerde, İspanya, Afrika ve Gaule'lerde, bölgeye göre değişik cenaze ritleri vardır. Memleketimizde müzelerde teşhir edilen, eski Grek ve Roma İmparator ve önemli kişilerinin, kalıntılarını muhafaza eden görkemli lâhitler bunlara misâl teşkil eder.

SİYAH AFRİKA'DA, bu memleketlerde inançlar ve boş inançlar çok yaygın ve çok şekillidir. Afrikalının inancına göre, ölümün tamamlanması için, herkeste mevcut olan müteaddit ruhların arkaya ölmesi lâzımdır. Bu olayın doğal olmadığı ve kötü ruhların büyüünün tesiri altında olduğuna inanılır. Kin ve intikam unutulmalıdır, zira ölümden bütün kabile mesuldür. Afrika'lı genelde, ölümden korkmaz, kabileye bir yük olduğunu anlayınca, bu sonu uysallıkla kabul eder. Cenaze merasiminde ritüelik danslar yapılır ve hattâ bazen ölen kişinin getirdiği kötü ruhları kovmak için korkunç maskeler takarlar. Kurbanlar adanır. Yalnız kral eşlerinin değil, hizmetkârların, bakanların, müşavirlerin, öteki dünyada efendilerine hizmet için onu takip ettikleri görüldür.

Burada, "ağlayıcılar" işe karışır, yalnız canlı değil, ölü bile, timsah gözyaşları ve haykırıışları ile aldatılmaktadır. "(Eski ahide göre ağlayıcılar musevilerde de görülür. Lâtin Amerika, Peru, Sardunya yerlilerinde de vardır. Korsika'da, ölüm tabii olmuşsa, bunun ismi (LAMENTO); beklenmedik bir zamanda olmuşsa (VOCERO) ismini almaktadır. (Vendetta: İntikam)

Siyah Afrika'da, ölünün yakınları kabileden uzaklaştırılır ve 8 günlük bir mateme girerler. Aile reisinin cenazesi mezarlığa değil kendi evine gömülür. Gabon'da bir "ölü yürütme ritü" mevcuttur. Ceset iki kişi arasında sembolik olarak, yaylı çalgılar ve tamtamların refakatında mezarın kenarına kadar sanki yürütülür. 8 günlük matem sonunda, ölünün ailesi, tekrar kabileye dahil olmak için temizlenmeye tabi tutulmalıdır. Bu işler çok karışık merasimlerle icra edilir hattâ bazen cinsel ilişkiye kadar gidebilir. Kirliliğin hayatın menşesine inmesi nedeni ile: (sperm ve vaginal ifrazat) Dünyevi ölüm tam bir son değildir, zira ölü yeraltında yaşayabileceği gibi, canlılar arasında da dolaşabilir. Pigmelerde, tekris ritü, ölümü taklit eder ve sihirli danslar, tekrisliyi yeni bir sosyal hayatta, ölümünden sonrakı yeniden doğuşa götürür. Orta Afrika'da, maske ölünün şahsiyetini örter, saklar ve canlıların üzülmeye mani olur. Bu maske, kafatası ve kemikler çok yaygın ve sık görülen ataya tapınmanın, nesilden nesile intikalini sağla-

mak üzere dikkatlice muhafaza edilmektedir.

OKYANUSYA'da, kafatası tapınması ve yamyamlık yaygındır. Kafatası, derisi ile beraber muhafaza edilir, hattâ yüzün bazı hatlarına bir çeşit plâstik madde ile eski şekli verilir. Avustralya'da tahnit vardır. Yenizelanda'da tahnit edilmiş ceset, ağaç gövdesine yapılan oyuk içinde muhafaza edilir.

AMERİKA YERLİLERİN'de, Mayalarda (İ.Ö. 600-950) ruhların erişilmesi güç bir mahalle gitdikleri ve vücudun adaklarla bu yolu katetmesi düşünülür ve bu gaye ile muhteşem âbideler yapılmıştır.

AZTEKLER'e göre, kişiler dünyadaki amellerine göre muhtelif cennetlere kabul edilirler. Cenaze merasimleri, şarkılar danslar veya gözyaşları ile büyük bayramlar şeklinde tespit edilir. Mumyalama, yakma gibi yaygındır. Küller, boyalı seramik kaplar içine konur ve piramitlerde saklanır. Savaşta ölümler için ağaçtan bir suni mumya yapılır ve dördüncü gün yakılır.

Antik devreye ait ölüm ritlerine kısa bir göz atalım:

Geleneksel toplumlardaki töreler

Musevilik, bütün ölüye tapma inançlarını yasaklamıştır. Ruhun ölümsüzlüğünü kabul eder, ölüm, dünyevi misyonunu bitirmiş fizik bedeni alâkadar eder. Rabbi Michel Gugenheim'a göre, matem ritleri boş ve faydasız de-

ğildir, tatbik edenler için saygıya değerdir. Hastalara yardım kut-
sal bir mecburiyettir, ölüm halin-
de olan yalnız bırakılmaz, zira
ruh yalnız bırakıldığında ızdırap
çekmektedir. Ölümü süratlen-
dirmek için hiç birşey yapılamaz,
ötanazi kesin olarak yasaklan-
mıştır. Ölümünden sonra, ölünün
gözleri kapanır ve kimse görme-
sin diye kefenlenir. Sefarat usul-
lerinde ölü, kesintisiz olarak bek-
lenir. Bir kohen ölüye dokuna-
maz, hattâ aynı çatı altında bile
bulunamaz. Ölen kişi yedi yakı-
nından biri değilse mezarlığa bile
gidemez.

Musevi kanunu, vücut kısımla-
rından birine zarar verecek her-
hangi bir tedaviyi hele otopsiyi
kesinlikle yasaklar. TAHARA,
Büyük efendinin huzuruna çıkac-
ak kişinin bütün pisliklerinden
temizlenmesi için yapılan tam
bir yıkanmadır. Ritüelikle "yırt-
ma" KERİA'yı herkes bilir. Safa-
radlar, gömleği, Aşkenazlar ce-
keti yırtarlar. Ancak otuz gün
sonra bunlar dikilebilir. Ölüyü
mezara kadar takip, en esaslı
"mitsva"dır. Ceset tabutsuz ola-
rak mezara konacaktır. Ruh ipti-
dai yerine dönünceye ve ilâhi
mükâfata nail oluncaya kadar
vücuda ihtiyaç olduğundan yak-
ma yasaktır. Ceset gömülünceye
kadar, selâmlaşılmaz; taziyette
bulunulmaz. Mezarlık terkedilir-
ken eller yıkanır, fakat ölü ve ma-
temli aile ile beraber bulunduğu
sembolik ifadesi olarak eller ku-
rulanmaz. Yakınları haricinde
hiç kimse ölünün odasına gire-
mez. Odada 7 gün ışık yakılır. Bu

7 gün zarfında ailenin erkekleri
traş olmazlar, saç ve tırnaklarını
kesmezler. Elbiseler yıkanmaz,
yeni elbise giyilmez. Evden çıkıl-
maz. Bazı yakınlar özel yemekler
yemeğe mecbur tutulur. 7 günün
sonunda en az 10 reşit erkeğin
bulunduğu bir dua okunur. Bun-
dan sonra 30 günlük bir devre
başlar. Bu 30 gün esnasında, aile
yakınları sıcak su ile yıkanmaz
ve yırtılan gömlekten başkası gi-
yilmez. 30 gün sonunda 11 aylık
bir devre başlar. Bu devrede ruh
muhakeme edilmektedir. Müslü-
manlarda olduğu gibi ceset sina-
goga girmez. (Ölünün vücutu
kirli olduğundan mukaddes ma-
hallin kirletilmemesi için) ölüler
için dua onların olmadığı yerde
yapılır.

HIRİSTİYAN RİTİ

Avrupa hıristiyanlığında, vücu-
dun toprağa dönmesi esastır. Ye-
niden doğuş, ruhsal bir plânda
tasavvur edilir. Papa VI. PAUL,
kişinin kendi cesedini yaktırma
vasiyeti yasağını 1963'de kaldı-
rmıştır.

Katolik ailelerde "kilisenin tak-
disi" arzu edilmektedir. Rahip ta-
rafından yapılacak son günah çı-
karma ve komünyon merasimi,
ruhun cennete doğru olan yolunu
açacaktır. Bundan dolayı hırısı-
yanlar, ani ölümünden korkarlar.
Son anda yapılan dini dua mera-
simi ve (mesih) bedeni temizler,
sıhhati sağlar, hattâ bazen onu
iyileştirir. Eskiden, hastalıkta
hapsolmuş kötü ruhları kovduğu
söylenirdi. İman, ekseriya, şifa
dağıtıcı azizler ve Meryem'e sığı-

nan hastaları kurtarır. Notre Dame de Lourdes'un mucizevi şifalar temin ettiği söylenir. Ölümü müteakip bazı âdetler tatbik edilir. Cenaze evinde perdeler kapatılır, ölünün odası karartılır ve en yeni elbiseleri giydirilmiş cenazenin etrafında mumlar yakılır. Etrafa tül perdeler konur, saatler durdurulur, aynaların üzerine siyah vual konur. Burada İbn'i Arabinin bir cümlesini hatırlayalım: "Allah, kendini gördüğün gibi aynanın içindedir, sen O'nun aynası gibisin, ve O orada kendi sıfatları ile tezahür eder, bunlar O'nun kendisinin başkası değildir ve bunun aksi de varittir." Bazı masonik ritüellerde, daha tefekkür hücrelerinde adaya, bir kırık ayna gösterilmektedir.

Hıristiyan ritlerine dönelim: Orta çağlardan beri, ölünün odası siyah ile dekore edilmektedir. Merasimin önemi, şimdi olduğu gibi eskiden beri, kişinin sosyal durumu ile yakın alakalıdır. Tabut, katafalk üzerine konur. Aile fertleri yeniden doğuşu sembolize eden ellerindeki yanan mumlarla etrafında yer alırlar. Ceset, kilisede teşhir edilir. Ortodokslar, ölünün yüzünü ve ellerini bile öperler. Bu merasimler, genellikle bu gün ölümlerin hastahanelerde olması nedeni ile önemini kaybetmektedir. Kilisede, ruhun selâmeti için dualar okunan bir ayin yapılır. Günümüzde gitgide, kilise mensubu olmayanların da konuşmalar yaptığı görülmektedir. Tabut kutsanmış su ile ıslatılır, günlük yakılır ve dumanının göğe yükselmesi, ruhun yü-

celmesini sembolize eder. Fransa'nın bazı bölgelerinde, mukaddes Cuma günü, CHARIVARI organize edilir ve kötü ruhlar korkunç sesler çıkartılarak kovulur. "Onlar kabirlerinden çıkıp, İsa'nın kıyamından sonra mukaddes şehre girdiler ve birçok kimselere göründüler." (Matta VII 53)

İSLÂM RİTLERİ

Bunlar, evvelkilere çok benzer. Ölüm, kişinin Allah'a yaklaşmasını sağlar; sadık ameli ile mükâfatlandırılır veya cezalandırılır. Şiiler, aşûre günü, Hüseyin'in şehadeti hatırasına, zincirlerle dövünürler. Kur'an, günahkârları suçsuzlardan ayırır. Suçsuzlar, serin sular, yeşil çayır ve hurilerin olduğu cennete gidecekler; diğerleri cehennem azabına mahkûm olacaklardır. Cesete saygı gösterilmeli, hiçbir organı çıkarılmamalı, yakılmamalı, mumyalanmamalıdır. Mekke istikametinde, doğru dan toprağa gömülmelidir. Erkekler için sarıklı bir taş başı, düz bir taş, ayak kısmını gösterir. Ölünün ruhuna su ile selâmet vermek üzere mezar sulanır. Cenaze namazı cami dışında kılınır ve merasimi idare eden imam, cenazede bulunanlardan ölenin ruhunu cennete kabulü için, Allah'a, Peygambere inançlı iyi bir mümin olduğuna dair şehadet ister ve cenazede bulunanlardan haklarını helâl etmesini diler. Mezar başında Kur'an'dan âyetler okunur, merasime iştirak edenler çekildikten sonra, imam, annesinin adını anarak mevtayı

davet ederek ruhunu allah'a teslim eder. Kur'an her türlü insanı resim ve heykeli yasakladığından, müslüman mezarlarında hiçbir heykel bulunmaz. Buna mukabil, gümüş, sedefli süslerle dekore edilmiş, güzel kaligrafler ile yazılmış, mezar taşları ve mozoleler müşahede edilmektedir.

Yakarak Kül Etme

Ceset yakma oldukça yaygındır. İslâm'da kesinlikle yasaklandığı için memleketimizde tatbik edilmemektedir. Günümüzde, Japonya'da % 92, İngiltere'de % 75, İsviçre'de % 60, Amerika ve Fransa'da % 25 oranında olmak üzere ve daha ziyade protestanlarda görülür. Yakma fırınlarının adedi ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Neticede yakma gösterişli ve ihtişamlı cenaze merasimleri ve mezarlardan çok daha ucuzdur. Çıplak ceset, çivisiz bir tabuta konur. (Amerika'da bu tabut, bazen kartondandır) 600 dereceye ısıtılmış, bilâhare 1000 dereceye yükseltilmiş bir fırında parçalanma sağlanır. Bilâhare kemikler bir ezici ile ufalanır. Ameliye bir saat ile bir saat onbeş dakika sürer. Küller genellikle bir "hâtıra bahçesine" serpilir. Veya umumi yollar haricinde doğaya saçılır. 1988'de bu küllerin Mont-Blanc'a serpilmesi düşünülmüş hattâ bir uçak bile kiralanmıştır. Cenaze levazımatçıları, uçak, helikopter bile teklif etmektedirler... Zaman içinde interplaneter füze bile teklif etmeleri beklenilebilir...

Etrafa saçılmayan küller bir vazo içinde toplanabilmekte, aile onu

evinde, aile kabrinde veya mezarlıkta bir "kolombarium"da muhafaza edebilmektedir.

Bir çok mason yakılmasını istemektedir. Bu konuda enteresan bir vak'a olarak, Comte Eugene Goblet d'Aviella zikredilebilir. 1900 senesinde Belçika Y.Ş. H.B.A. olan Belçikalı bu Pek Mün. Kardeşimiz, 1925'de vefat etmiş ve o zamanlarda Belçika'da krematorium olmadığından, vasiyeti üzerine cenazesi Paris'te Pere La Chaise krematoriumuna nakledilmiştir. Bilâhare külleri, Belçika'ya getirilmiş ve muhteşem bir merasim yapılmıştır. Küller, sembolik bir vazo içinde, Belçika'nın küçük bir şehri olan Court Saint - Etienne'de sembolik bir âbide içine gömülmüştür. Comte d'Aviella, 1905'deki Türkiye Y.Ş.'nin tekrar teessüsünde rol almıştır. Bu olay anısına "inmemoriam" plâketi, H.B.A.miz tarafından 1994 senesinde onun adına tahsis edilmiştir.

ANITKABİRLER

Anıtkabirler ve mâbetler, yoko-lacak vücudun muhafazasından ziyade, ruhu tesbit ve hâtırasını taziz için yapılırlar. Tacite'in dediği gibi, "ölülerin hakiki mezarı, dirilerin kalbidir".

En eski devirlerde, ölüler mağaralara gömülürdü. İ.Ö. 5500 yıllarına doğru, ilk megalitler görülür. Bunlar, döşeme veya dikili taş şeklindedir. Paque Adalarında görülen, büyük dikili taş, dolmen ve heykellerin büyük şeflere ait olup olmadıklarına dair kesin bilgi yoktur. Bizde de eski mezar-

ları örten büyük "tumulus"lar görülmektedir. Anıt mezarlar yalnız ölenlerin yakınları için değil bütün dünyanın onları hatırlaması içindir. Bunlar, Asya, Amerika, Avrupa'da görülen büyük mimari eserlerdir. Taçmahal'in bir mozolede başka bir şey olmadığını ve Halikarnas'taki (Bodrum) CARİE valisine ait mezarın (377-353 İ.Ö.) dünyanın 7 harikasıdan biri olduğunu unutmayalım. Yaşayan ziyaretçilerin konforunu nazarı itibare alan öyle mozoleler vardır ki, buralarda ecdadını ziyarete gelenler zengin yemekler yeme ve hattâ yatıp uyuma imkânını bile bulurlar. Bunlardan Bangkok ve Kahire'de de mevcuttur. Katakomblar adı verilen Paris ve Roma'daki geniş yeraltı mezarlıkları, dünyanın en büyük nekropol-leridir (Mezar-Şehir). Bazı mezarlar, meselâ turistik çekim merkezlerinden olan Cenova mezarlığındakiler, bir heykelcilik şaheseridirler. Bütün anıtkabir-lerin eş karakterleri hepsindeki mimari esasın ölüm ve yeniden doğuşun esrarını yüceltmeleridir.

ADAKLAR

Mezar üzerindeki adaklar, yaşayan ile ölü arasındaki bağı kurarlar. Her devirde muhtelif yiyecekler, içkiler ve silâhlar ve süsler konmuştur. Bunların en karakteristik olanları: dul kadınlar, esirler ve ölmüş olanın sevdiği hayvanların kurban edilmesi- dir. Yalnız, bir kadının ölümünün, erkeğin kurban edilmesini

mucip olmadığını da hatırlatalım.

Öbür dünya ve Uhrevî Hayat

Bu hususta iki kabul tarzı ile karşılaşırız:

- Hiçbir uhrevî hayat olmadan, vücudun toz haline gelmesi ve ruhun kozmik âlemde eriyerek her şeyin yok olması...

- Ruh madde olarak mevcutken, ölüm ile maddî kılıfından sıyrılarak, başka bir vücudun içine girmesi...

Biz masonlar için her ikisi de kabul edilebilir. Biz, ruhun ölüm-süzlüğüne inanıyoruz. Bunun kozmosa geri dönmesi ile bir başka vücuda girmesini kabul etmekte serbestiz. Bütün filozoflar, bütün Peygamberler, bütün dinler bu meseleye bir hal çaresi aramışlardır. Fakat kimse düşüncesini isbat edememiştir: Çünkü ORADAN kimse geri dönmemiştir.

Bazı âlimler tarafından bile, ilmi hudutlar içerisinde ölmüşlerle veya ruhlarla irtibat kurma maceralarına girilmiştir; fakat insanların saflıklarından istifade etmeğe çalışan, sahtekârların mevcudiyetini de hatırdan çıkarmamak lâzımdır.

MASONİK RİTLER

Bizim E.K.S.R.imiz, E.U.M. ve ruhun ölümsüzlüğüne inanmamızı ister ve bizi bunu kabul tarzımızda serbest bırakır. Ölüm, sembolik derecelerde olduğu gibi 18, 23, 30, 32, 33 derecelerde de vardır.

Bizim, kaybettiğimiz ve yaşayanların kalbine gömülmüş kardeşlerimiz için tatbik ettiğimiz, bir matem celsemiz vardır. Mâbedin ortasında yer alan katafalkın üzerine üç gül konmuştur: "Aklühikmet ve Kuvvetin, Güzel de gerçekleşmesi için"

Kardeşlik zincirindeki, kaybolan halka, davet edilir, düzenin devamlılığını sembolize etmek üzere derhal kapanır ve "hiç bir şey ölmez... her şey yaşar" denir. Masonik matem töreninde, ebedi maşrika göçmüş kardeşlerin, destek, şefkat ve icraatları saygı ile anılır ve her kardeş için kaybolmuş kardeşi son ikametgâhına kadar takip mukaddes bir vazifedir. Dünyevi hayatımız geçicidir, ölüm önüne geçilmez bir olaydır ve doğal devranın bir kısmıdır.

Benzer bir merasim, yüksek derecelerde, bilhassa 33 derece kardeşler için yapılmaktadır.

Bu düzene girdiğimizden beri, ölümden korkmamayı ve onun bu dünyadaki kısa hayatımızın geçici bir sonu olduğunu öğreniyoruz. Bizim için ÖLÜM yoktur : O, doğal düzen içinde, sonsuz gelişme devranında, bir duruş anından ibarettir. Sonsuz hayatta, bizler bir esnadan başka bir şey değiliz.

Bizler ölümden korkmuyoruz. Biz ölmekten, yaşayanların kalbindeki hatıralarımızın kaybolacağından korkuyoruz.

Ölmek için ne yapmalı? Ölmek için, kardeşlerim, insan olma şerefi için ne yapmak lâzımsa onu yapmalıyız. Bu daimi hareket halindeki âlemde, insanlığın yücelmesi için, hayat ve hakikat sentezi için, insanın tekâmülü için, önüne geçilemeyen önlenemeyen ölüm için, müsbet birşeyler ortaya koymalıyız.

Eğer bunları yapmışsak, biz hiç bir zaman ölmeyiz..

Eğer, doğru, iyi ve güzel istikametinde yolumuza devam etmişsek, biz ölmeyiz.

Hürriyet, eşitlik ve kardeşliğin hüküm süreceği bir dünya için, âdil ve merhametli oluvsak, fanatizm ve zulme karşı mücadele etmişsek, biz ölmeyiz.

Hatıralarımızı kalplerinde saklı tutacak bizden sonra gelecek nesle bizim İMAN ve UMİD'imizi nakledebilmişsek ve eğer bu HARİKAT'e doğru bir adım, küçük bir adım ilerleyebilmişsek biz ÖLMEYİZ kardeşlerim.

EĞER SEVEBİLMİŞ İSEK...

Bibliografi :

Jean - Pierre BAYARD "Le sens caché des Rites Mortuaires" (édition Dangles, Fevrier 1993)

LÂZİM ve KÂFİ KURALI (*)

Raşid TEMEL

Lâzım ve kâfi kuralı üzerine yazdığım yazıda bu kuralla ilgili ve insanlar arasındaki ilişkilerde çok etkisi olan bir hususu unuttuğumu anladım. Şimdi bu eksiği tamamlamak istiyorum.

Hayır demek çok önemli ve tehlikelidir. Lâzım ve kâfi kuralını düşünerek **hayır**ı az, **evet**i daha fazla kullanmamızın daha doğru ve daha yararlı olacağı anlaşılıyor. Aksi halde, mübalâğa etmiyorum, çok kötü sonuçlar doğar.

Evet demenin de kâfi sınırını geçmemesi lâzımdır. Yani dalkavukluk için her şeye **evet** demekten bahsediyorum. Salla başı al maaşı durumuna düşmemek lâzımdır.

Bencil kişilerin bazı isteklerine **hayır** demek ne kadar doğal ise, akli başında kişilerin makûl isteklerine **hayır** demekde okadar sakıncalıdır. İstek de öyle bir istek olmalı ki karşısındakini **hayır** demeye mecbur etmesin. **Hayır** demek hoş karşılanmayacağı gibi, ilişkilerin gerginleşmesi, dostlukların bozulması ve tatsızlıkların doğmasına yol açabilir. Yani tatsız bir şeydir. Alanı da vereni de rahatsız eder, huzur kaçıır.

(*) *Mimar Sinan Dergisi Sayı: 96; Sayfa: 39-42 de yayınlanmış olan metni tamamlayıcı yazıdır.*

Hayır, kapı kapayan bir kelimedir. İnsanlarla tanışma fırsatlarına, öğrenme fırsatlarına, hizmet etme ve yardım etme fırsatlarına, seyahat etme imkânlarına, iş yapma ve dostluk fırsatlarına bir kimse hayır derse, kendi gelişmesine, başarısına, büyümesine ve huzura kapıları kapıyor, demektir. **Hayır**, statik ve hayatsız bir kelimedir. Daha iyi yaşamaya kapıyı kapar.

Evet ise, kapı açan kelimedir. O, hayati önem taşır ve dinamiktir. **Evet** dediğimiz zaman harekete, tecrübeye, buluşlara kapıyı açarız, **evet** kapısından yeni ufuklara, yeni işlere, derin tecrübelere başarılarla ulaşabiliriz.

Evet, aynı zamanda sorumluluğa davet eden bir kelimedir. Yani üstümüze yük almak, boynumuzu da uzatmak anlamına gelir. **Evet** deyince herşey olabilir. Ekseriya da olur. **Evet**, sihirli bir kelimedir.

BİR MASON, MASONLUK HAKKINDA NELER BİLMELİDİR? MASONLUKTA ETİKET

Mesut TUNÇEL

Mermeri yontarsak yok olacaktır, pirinci işlersek zaman onu yıpratacaktır, mâbetler inşa edersen günün birinde unufak toz olacaktır. Oysa, ölümsüz kafalar üzerinde çalışarak onları prensiplerle donatır, onlara Tanrı korkusunu ve kardeşlerini sevmeyi aşılırsak, sonsuzluğa giden parlak eserler yaratmış oluruz.

DANIEL WEBSTER

Kıymetli bir konu üzerinde mümkün olduğunca çok bilgi edinilmesi gerektiği, tartışma götürmez. Bu yüzden de her Mason, mesleği ile ilgili edinebileceği her bilgiye sahip olmak mecburiyetindedir. Oysa, pratikten de bildiğimiz gibi, hiç bir Masonun bu çok derin bilgi hazinesi ile ilgili herşeyi elde etmesine imkân olmadığı açıktır. Konu, hiç bir faninin kısacık ömrüne sığmayacak kadar büyüktür.

Ote yandan, yine hakikî hayatta izlediğimiz gibi, pek çok Masonun bu konuyu ciddiyetle ilim edinecek ne vakti, ne niyeti, ne imkânı, ne de fırsatı vardır. Bu yazıda, her Masonun ait olduğu cemiyet hakkında bilmesi gereken asgari hususlar ve bunlardan çıkartacağı azami istifade anlatılacaktır. Her yeni Masonun eğitiminde dikkat edilecek noktalardan bahsedilecektir.

Öncelikle, her Mason, kardeşlik bağının icabı olan ana nitelikleri ve Masonluğun temel prensiplerini bilmelidir. Masonluğun tüm kardeşlik Cemiyetlerinin en eskisi, en büyüğü ve en yaygını olduğunu öğrenmelidir. Masonlukta kardeşlik bağlarının önemini takdir etmeli, ve Masonluğun sosyal yönünün büyük önemini kavramalıdır. Fakat yine bilmelidir ki, Masonluk yalnız sosyal bir organizasyon değil, iyice kavrandığında, insanlara mutluluk veren ve mükâfatlandıran bir moral sistemi ve yaşama tarzıdır.

Her kardeş, günlük hayatında, kardeş sevgisi, yardımlaşma ve hakikatin, camiamızın en önemli yönleri olduğunu bilmelidir. Etrafındaki hayatın problemlerine doğal bir tepki olarak, kaideler veya nasihatler yerine, pek çok kutsal biraderimizin şerefli davranış biçimlerini etkin bir şekilde kendine adapte ederek kullanmalıdır.

Her yeni Mason, bilhassa, tüm dünyanın ruh şefkatine olan büyük ihtiyacını bilmeli, Kardeşlik sevgisini meydana getiren - İnatçılara karşı sabır, Zihni karışmışlara karşı anlayış, dertlilere karşı şefkat, soylulara karşı takdir, başarıya karşı övgü ve düşmanı affetmeyi bilecek değerleri günlük hayatında uygulamalıdır. Ayrıca, her Mason mesleğinin ritüel öğretilerini hakkıyla bilmeli ve bu öğretilerden mesleğin sembolleri ve felsefesine ilişkin bilgileri edinmelidir. Ritüel, tüm Masonik eğitimin temelidir. Bu

yüzden, bir Mason mutlaka Ritüeli bilmeli ve kelimelerin altında yatan anlamı kavramalıdır.

Her Mason bilmelidir ki, Localarda dini tartışmalar ve mezhepçilik yasaktır. Masonlar pek çok değişik din ve inanışa sahip olabilirler. Masonluk bir din değildir. Tüm üyelerinin pozitif, kalpten inanılan ve tartışmasız bir yüce Tanrıya, bir evrenin mutlak yaratıcısı ve yöneticisine inançları vardır. Masonluk, fertlerinden ahlâki değerlere itaat ister, duanın değerine ve önemine ve her yemin kürsüsü üzerinde açık durması gereken kutsal bir kitaba (veya kitaplara), ruhun ölmezliğine inanmayı ister. Her Masonun imanına önder, Masonlukta büyük kutsal nur olarak adlandırılan bu kutsal kitaplardır. Masonlukta istenen iman, başlangıcı olmayan çok eski zamanlardan beri değişmeden ve bozulmadan gelen ve mevcut olmazsa Masonluğun ana karakterinden pek çok şey kaybedeceği mesleğin eski bir Landmarkı (Köşe taşı)dır.

Her Mason, yine bilmelidir ki, Bir Organizasyon Olarak Masonluk Hiç Bir şekilde partizan politika ile uğraşmaz. Tüm Localarda, üyelerin değişik politik inançlara sahip olmasına karışılmaz. Fakat politik tartışmalara Locala içinde müsaade edilmez. Fakat bir Mason bilmelidir ki, politika ile kesin uğraşmamasına karşılık, Masonluk vatanseverdir. Bayrağa sevgiyi, kanunlara uymayı, mevcut hükümete bağlılığı

ve sivil idareye saygıyı şart koşar. Ayrıca her Mason'un, Otantik Masonluk Tarihini de bilmesi gerekir. Masonluğun, Orta Çağların Operatif yapı Lonca sisteminin spekülâtif bir devamı olduğu; Mevcut Skoç Riti Masonluğu tutanaklarının kesintisiz bu Localara kadar uzandığını bilmelidir. Bir Mason, İngiltere Büyük Locasının 1917 de kurulduğunu, İngiltere, İskoçya ve İrlanda Localarının büyük tüm düzenli Locaların kaynağı olduğunu bilmelidir. Tüm insanlığın hizmetinde olan spekülâtif Masonluk, bağınaz dini teşekküllerin, diktatörlerin ve diğer zorbaların en büyük muhalifi ve fakat hedefi olmuştur. Bir milli Mason olarak, Her Mason Kendi Ülkesindeki Masonluğun Tarihini, nasıl başladığını, ne gibi bir süreç geçirdiğini, nereden gelip nereye gittiğini bilmelidir. Bir Mason kendi ülkesine hizmetler veren eski ve büyük masonları tanımalı, Masonik Kitaplar ve Edebiyatla ilgilenmeli, büyük Masonların eserlerini incelemelidir. Bir Mason, Masonluk Tarihini okudukça ve bu konuda kendini eğittikçe kardeşlik bağından daha çok gurur ve saygı duyacak ve kendi kardeşliğinin değerini de daha iyi anlayacaktır. Her Mason, kendini eğitmek, Masonik eğitimini artırmak ve kendini Masonluk Camiası içinde tekemmül ettirmekle yükümlüdür. Büyük Loca kütüphanesi görevlilerinin kendine hizmet vermeye hazır olduğu söylenmeli, ancak devamlı çalışma sayesinde Masonik seviyesini

yükseltebileceği anlatılmalıdır. Her Mason, Loca Üyeliğinin imtiyazlarını, ödev ve mesuliyetlerini bilmelidir. Locasının ana yapısını, fonksiyonunu, ve amacını bilmeli, aynı zamanda Locasının yerel problemlerini, projelerini ve aktivitelerini yakından tanımalıdır. Locasının kendisini arasına kabul etmekle şereflendirdiğini kavramalı, devamlılığın, aiddatları vaktinde ödemenin, Loca çalışmalarına ve aktivitelerine katılmanın önemi bildirilmelidir.

Sonradan düşülecek yanlışlardan uzak durabilmek için her Mason, Masonik Yardımlaşmanın tabiatını, kapsamını ve sınırlarını bilmelidir. Aynı zamanda, Adayların seçimine vakit ayırma şerefinden de haberdar olmalı, tavsiye ettiği hamtaştan sonuna kadar mesul olacağını unutmamalıdır. Hepsinden önemlisi, Skrüten ile ilgili Ahlâk Kurallarını iyi bilmelidir. Locasının şeref ve itibarını sarsacağına inandığı ve buraya Lâyık görmediği her harici için siyah oy kullanmalı, fakat bu red oyunu şahsi intikam, kıskançlık veya önyargıyla vermemesi gerektiğini iyi bilmelidir. Ayrıca, mesleğin eski Örf, âdet ve kurallarına saygı duymalı, kardeşlik yolundaki sapmalara şiddetle direnmeli ve karşı koymalıdır.

Her Masonun, ülkesinin Pek Muhterem Büyük Locasının Yetkilerini, işlevlerini ve imtiyazlarını bilmesi ve Büyük Locasının tek ve mutlak hâkim olduğunu

anlaması gerekir. Ulkesinin Büyük Locasının başlangıcını, orijini, geçmişini, organizasyonunu ve kompozisyonunu bellemelidir. Bugünkü politikasını, hangi yabancı büyük Localarca tanındığını iyi bilmelidir.

Ülkemizde Masonluğu yöneten bağımsız, tek ve en büyük oteritenin, Türk yasalarına göre kurulmuş Muntazam Büyük Locamız olduğunun, yurt içinde veya dışında Masonik kuruluş olduklarını ifade eden, ama Büyük Locamızca tanınmayan kuruluşların toplantılarına katılmanın, aramızdan uzaklaştırmakla sonuçlanacağını bilincine varmalıdır.

Masonik Eğitim, Masonik adaletin yönetilmesi ve Masonik Yardımın dağıtılması da Eğitimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Her şeyde ve işde mükemmeliyete ulaşabilme çabası, daha doğrusu, bile bile yanlış ve hatâ yapma çabası Mason'un baş görevi olduğuna göre, yetişmenin, gör-günün Loca içinde veya dışında büyük önemi vardır. William Preston; Campbell - Everden tarafından hazırlanmış "Freemasonry and its Etiquette" isimli kitaptan ETİKET adı altındaki çeşitli noktaları aktarmaya çalışalım. Bu etiket sözcüğü eski deyim ile dar açıdan Adabı Muaşeret diye de anlaşılabilir. Loca içi ve dışı her türlü davranışı içine alan bir ahlâk, huyediniş, bir hayat yolu şeklinde tamamlanabilir.

Etiket sözcüğü çok bilinen kapalı ya da görülmeyen bir şeyin ne olduğunu dışardan anlatmak için dışa dönük bir bildiri bir işarettir. Ama çok önemlidir. Mason bir bakıma'da içi dışına uygun adam olduğuna göre etiket'in ne varsa içimizdekini yansıtmaları bu bakımdan önemlidir. Dışımıza dikkat ede ede içimizi de etkileyebiliriz. Bu sözcükte, aslında bir Jurisprudence anlamı da vardır; çünkü her topluluğun fertlerini sevk ve idare edebilmesi için bir takım nizamları, kuralları vardır. Bizim de Anderson Anayasamız olduğu gibi, Landmark'larımız gibi. Masonluğun beşiği ve muhafızı olan İngiltere'de bile bütün bu pek çoğu Kural olmuş şeylerin bir kitap'ta toplanarak tekrar ele alınıp kardeşlere arz edilmesi, dikkatlerinin çekilmesi çok önemli bir olaydır. Küçük bir örnekle açıklamak gerekirse "Biju takmak" yada "Eldiven giymek" konusunu alabiliriz... Bunlar bize yazılı olarak verilen giyim kuşam talimatı içindedir. Fakat, yavaş yavaş, birbirimizden göre göre, ikisininde yokluğuna alışır hale geliveriyoruz. İnsan, Kendiliğinden, kolayca rahat kaçır bir yaratık; Masonluk ise, her konuda nefis murakabesini; kendini kontrolü öğreten disiplinli bir yol... Bu bakımdan, şüphesiz, kaygusuzlara çok zor gelen bir yoldur.

Etiketi dar açıdan ele alarak L. içinde ve dışında uyulması gereken kurallar demeti diye tarif etsek, işe akademik olarak Masonluğun ne olduğundan, Locadan,

Ritten, görevlilerden giysilerden v.s. den başlayarak sıra ile uzun uzun söz etmek gerekir. Çı-
rak Kardeşlerime Üs.: Muh.:
kinden başlayarak görevlilerin
eşarplarına ve kolluklarına takı-
lı veya işlenmiş sembolleri dik-
katle tetkik ve incelemelerini
tavsiye ederim.

Bu bölümde "Old Charges" adıyla
anılan Eski Mükellefiyetler'in
Masona ait daha doğrusu Maso-
nun davranışına ilişkin madde-
sinden söz edelim. Bildiğiniz gibi,
1723 Anayasası ile ek olarak ba-
sılan ve altı başlık altında toplā-
nan bu "The Charges of a Free-
mason"un altıncı başlığı DAV-
RANIŞ'tır ve O da 6 maddede top-
lanmıştı:

- 1 — Loca içinde ve Loca resmen
açıkken,
- 2 — Loca çalışması bitince, da-
ğılmadan önce,
- 3 — Kardeşlerin Loca dışında ve
yabancı yokken birarada
bulunduğu hal,
- 4 — Mason olmayan yabancıla-
rın mevcudiyeti hali,
- 5 — Evde ve Komşular çevresin-
de,
- 6 — Yabancı bir kardeşe karşı.

Bunların her tekriste ve Üs.:
Mu.:in emrettiği her oturumda
okunması şartı vardır, o da met-
nin başında basılmış bulunmak-
tadır.

1. Loca içinde ve Loca resmen
açıkken: Üs.: Mu.:in izni ol-

madan ne özel gruplar halinde
ya da ayrı ayrı konuşulabilir
ne de ilgisi olmayan şeyler ko-
nuşabilirsiniz. Üs.: Muh.: in
ve Nâzırın veya Üs.: Mu.:e hi-
tap eden bir K.: in sözünü ke-
semezsiniz. Loca ciddi bir işle
meşgulken siz onu umursa-
maz jestler yaparak hafife ala-
mazsınız. Uygunuz kelime-
ler kullanamazsınız:, Üs.:
Muh.: inize ve Nâzırlarınıza
ve Kardeşlerinize karşı nazik
olunuz. Her hangi bir
ihtilâfınız olduğu zaman, Bü-
yük Locaya intikal etmeden,
Locanız içinde halledilmeli-
dir. Loca mutlak zaruret gör-
medikçe Masonlukla ilgili iş
hiçbir şekilde mahkemeye in-
tikal etmemelidir.

2. Loca Çalışması bitince, dağıl-
madan önce: Mübalâğaya kaç-
madan, hiçbir Kardeşi yeme-
ğe, içmeğe eğilimi hilâfına zor-
lamadan, işi olanların gidişi-
ne engel olmadan, kırıcı ve
mütecaviz sözler söylemeden,
ahengi bozacak ve maksat dışı
konuşmalardan kaçınarak,
aranızda eğlenebilirsiniz, ne-
şelenebilirsiniz. Onun için
özel kuyrukacıları, kavgalar,
tartışmalar Locadan içeri gi-
remez. Hele Din Siyaset Mil-
let meseleleri:. Çünkü biz sa-
dece Masonlar olarak herke-
sin birleştiği bir inanca sahip
kişileriz. Hepsi bizim içimizde
birbirlerine saygı göstermeye
mecburdur. Her türlü politi-
kanın karşısındayız. Bu mü-

kellefiyete daima uyulmuş ve dikkatle takip edilegelmiştir. Hele Reformation'dan ve Britanya'daki milletlerin Roma Communion'un dan sonra....

3. Kardeşlerin Loca dışında ve yabancı yokken birarada bulunduğu hal: Birbirinizi ki-barca selâmlayın, birbirinize kardeş diye hitap ediniz. Çalışılmayınız, birbirinize üstten bakmayınız. Bütün Masonlar Kardeşdirler ve aynı Tesviyede'dirler. Çünkü Masonluk, kimseden şeref almaz ve kimseye şeref katmaz. Kardeşlik onun şerefine şeref katar.
4. Mason olmayan yabancıların varlığı hali: Sözlerinizle ve hallerinizle en mütecessiz yabancıya bile ipucu vermiyecek şekilde tedbirli olunuz; hattâ bazen konuşmayı, saygıdeğer kardeşliğin şerefi için değiştirep dikkatle idare edeceksiniz.
5. Evde ve Komşular Çevresinde: Morali Kuvvetli, akıllı bir insan gibi hareket etmelisiniz. Özellikle ailenize, dostlarınıza, komşularınıza Loca işlerinden söz etmemelisiniz; burada bahsedilemeyecek nedenlerle şerefınızı ve Eski Kardeşliğin Şerefini akıllıca düşünerek, dikkate alarak, çok geçlere kalmadan, evden çok uzaklara gitmeden, çok yiyip içip ailenizi ihmal etmiş ve onları rencide etmiş ve nihayet çalışamaz, takatsız bir duruma düşmüş olmamak için sağlığınıza da dikkat ediniz.

6. Yabancı bir Kardeşe karşı: Onu dikkatle imtihan ediniz. Yabancı kalp bir iddialının baskısında kalmamak için ihtiyatlı olunuz; ona hiç bir bilgi vermeyiniz. Fakat, onu gerçek bir kardeş olarak tanırsanız ona göre saygı gösteriniz; isterse yardım ediniz; yahut ona yardım için vasıta olunuz. İş veriniz yada işe tavsiye ediniz. İmkânınızın dışında bir şey yapmakla mükellef değilsiniz. Yalnız fakir bir kardeşi iyi ve sadık bir insan olarak diğer ve aynı durumdaki fakir insanlara tercih edeceksiniz. Kardeşlerim bu eşitlik, aynı durumda, sözcüğü çok önemlidir. Bazı çevreler Masonluğu ne olursa olsun "Masonun Masona yardımı" şeklinde anlamaktadırlar, bu inanca güvenerek aramıza katılanlar da görülmüştür, ama sonradan "aradığını bulamıyarak" ayrılmışlardır. Mason, şartlar eşit olduğu zaman iki kişiden biri Masonsa ancak o zaman tercih hakkını kullanır.

Sonuç olarak bu mükellefiyetleri ve daha öğretilcekleri tatbik edeceksiniz, böylece bu eski Kardeşliğin temeli ve anahtartaşı, dostluk bağı ve halesi (Glory) olan Kardeşlik sevgisini besliyecek ve her türlü münakaşa, kavgaya, arkadan konuşma, dedikodu ve iftirayı önliyeceksiniz.

Bunların dışında Büyük Locanın (her B. L. nın) ayrıca ve Landmark'lara dokunulmamak şartıyla, her zaman tanzim ve tâdil

edebilecekleri "Regulations" nizâmatta vardır ki onların için de de Etiket'e ilişkin hususlara rastlanır.

Mason, gerekmedikçe konuşmayan insandır. Konuşmanın zor bir şey olduğu, önce çok düşünmek gerektiği, Kuzey sütununa oturtularak işe başlatılan çıraklara dahi birinci günden öğretilir ve eski âdetlere uyularak bu Kardeşler aylarca dilsizdirler; sadece görüp dinler, inceler ve düşünürler, resmi oturumlar dışında sorup öğrenmelerine hiç bir engel yoktur. Hele rehberleri ile daha da çok konuşabilirler. Konuşma hakkına kavuşmuş olanlar, önce, Locada oturdukları yere göre, sorumlu kardeşten izin isterler, o Kardeş bunu Üs.: Mu.:e bildirir, Üs.: Muh.: izin verirse söze başlanır. Hitap sadece Üs.: Muh.: şeklindedir. Başka hiç bir ek kullanılmaz. Çalışmakta olan bir Locanın hâkimi, Üs.: Muh.:dir. İsteddiği anda her hangi bir konuşmayı çekiç darbesiyle kesebilir ve bu kesindir. Kesilen konuya tekrar dönülmez ve kendisiyle münakaşa edilemez. Konuşma önceden tertiplenmiş olmalıdır, söylenmek istenen şey iyice ve her Kardeş tarafından tam anlaşılır olmalıdır. Tariz, hiciv, iğneleme, hele aşağılama, aşağı görme, hakaret ve benzeri mana taşıyan hiçbir şey, Anayasa ve iç tüzük'e aykırı her hangi bir şey söylenemez. Asli ya da ziyaretçilerden, üyelerden her hangi birini en ufak ölçüde de olsa, kıracağı umulan sözler, cümleler asla

ağızdan çıkarılmamalıdır. Ses tonuna dikkat edilir, kızmış, sinirli insanlara has yüksek ses, el kol hareketleri, sinirli jestler kesinlikle uygunsuz ve yersizdir. Konuşmalar ayakta, Üs.: Muh.: karşı-dönük - olarak yapılır ve bilinen duruş nizamında durulur, bitince arzederim ya da arzettim sözcüğü ile kapatılır oturulur. Bir kardeş söz almış konuşurken, Üs.: Muh.: den başka kimse onun sözünü kesemez. Resmi yemekli toplantılarda da bu genel kuralara dikkat edilmelidir. Resmi olmayan ve fakat Üs.: Muh.: in hazır bulunduğu yemeklerde, resmiye yakın bir dikkat ister. O, yemeği açmadan kimse ne yer ne içer, masanın bir tarafından öte tarafına seslenmeler, yüksek sesle konuşmalar, sofradakileri rahatsız edebilecek lüzumsuz hareket ve davranışlar iyi karşılanmaz ve yapılmaz. Yerleşirken, eğer isim kartı konmamışsa ve eğer Üs.: Muh.: de bir yer göstermemiş ise Masonik yaşınıza göre kendinize bir yer seçmelisiniz. Bu kural, yürüyüşte, girişlerde, çıkışlarda, hülâsa normal hayatın her safhasında tatbik edilmelidir. Ritüelik M.: toplantılarında Şerefeler için kullanılan kırmızı şaraptan başka alkollü içki bulunmaz. B.: L.: Tüzüklerinin pek çoğunda, sert içkiler, resmen yasaktır. Bu bakımdan, sofraya hiç bir şekilde keyif sofrası haline dönüşemez. Söz verilmiş olsa bile İngilizlerin "Smoking room stories" dedikleri cinsten fıkraya ve hikâyeler kesinlikle anlatı-

lamaz. Agaplarda ve Kardeş sofralarında yönetim, Üs.: Muh.: in görevidir ve başka bir kardeşe devredilemez. Tüm kardeşler toplantıdan çıkar çıkmaz sofrada yerlerini alırlar ve sandelyelerinin arkasında, ayakta, Üs.: Muh.: beklerler. Üs.: Muh.: in yerini alıp "Oturalım Kardeşlerim" demesinden sonra otururlar. Yukarda değindiğim gibi Üs.: muh.: başlamadıkça yemeğe başlanmaz, içmedikçe içki içilmez, Üs.: Muh.: izin vermeden sigara içilmez. konuşmalar Masonik adap içinde yapılır. Neş'e ve eğlence hududu, dikkatle korunmak gerekir.

Resmi, özel hiçbir yemekli toplantıda Üs.: Muh.: yerinden kalkmadan ya da özel izin istemeden, sofradan kalkılmaz. Kalkarken de her oturan kendi sağındaki ve solundaki Kardeşlerle iyilikler dileyerek, Kardeşlik sarılması yapması âdettir. Bazen K.:lik Zin.: kurularakta yemeğe son verildiği olur. Tören ritüellerinde yer almayan bu cins gelenekler, görgü yoluyla kuşaktan kuşağa geçer.

İşaret ve Selâm, ancak L.: içinde ve ritüellik icaplara göre yapılan bir hareket diye bilinmelidir. L.: dışında bunların hiçbirisi uygulanmaz. Ketûmiyet içinde bunlar vardır. L.: dışında fakat bina içinde de buna gerek yoktur. Hele sokakta, işyerinde, birbirini gören iki K.:'in bu cins sohbeti türlü türlü el kol hareketleri ile etrafa

merak uyandırmaları Masonik Terbiye ile asla bağdaşamaz. Bunların hepsi Loca çalışmalarının parçalarıdır ve orada kalır. Ancak muntazam, fakat sizi tanımayan bir Locaya ziyaretçi olarak girmek istediğiniz takdirde bütün bu İşt.: ve Slm.: 'la Kelimelerin hepsini, sorumlu görevlilere vermek ve açıklamak zorunluluğu vardır. Yani muntazam Mason olduğunuzu ve derecelerinize ait bilgileri isbatlamadan L.: ya giremezsiniz.

Bu arada KK.: 'in birbirlerine Üs.: ım diye hitap edişleri de büyük bir etiket hatâsıdır. Pek yaygın olan bu yanlışın mutlaka ve bir an önce düzeltilmesi şarttır. Böyle bir uygulama, bizden başka dünyanın hiçbir ülkesinde yoktur. Tam 250 yıl önce bir araya getirilmiş eski tutanaklardan mükellefiyet haline getirilmiş Davranışların üçüncü maddesinde "Birbirinizi Kardeş diye çağıracaksınız" deniyor ve öyle olagelmıştır. Üs.: Kelimesi, K.: için de göreve başlamış Üs.: Muh.: in Lâkabıdır, titridir.: Hattâ, L.: resmen açılmadan bile O'na öyle hitabedilemez. Dışarıda, L.: açılırken ritüelden dinliyorsunuz herkes, her Mason Tesviye zehrinde eşittir, Kardeştir. Bu kural, yazışmalar için de geçerlidir. Ama bir K.:, L.: nın Üs.: Mu.: ine resmi ve yazılı bir dilek bildirecekse, kuşkusuz Üs.: Muh.: diye hitap edilebilir. Yazışmalarda resmi olsun olmasın, M.: 'ik terimlerin kısaltılmış şeklini kul-

lanmak âdetidir. Hem iç hem dış âlemde kullanılan kelimeler dışında Ritüellere girmiş ya da özel anlamlı sözcük veya deyimler, ibareler mutlaka kısaltılmış formları ile yazılmalıdır. B. L. mızın bu konuda bir listesi vardır, onları bellemek gerekir. Kısaltmanın nasıl yapılması gerektiği, bazı memleketlerde hecelere göre, kurala bile bağlanmıştır. Kısaltılmış sözcüğün sonuna (...) konur; bu özel yazılarda tek nokta ya da dönüşebilir. Çok özel hallerde M. alfabesi de kullanılabilir.

Yazımızın son bölümünde, biraz da giyim kuşam'dan söz edelim. Görevlilerin kıyafetleri hakkında pek çok şey basılı olduğu için onlara değinmiyeceğiz. L. K. ine gelince, giyim kuşam bütün dünya MM.ı arasında bir konu olmuştur. Bilindiği gibi: L. Çalışmaları her yerde, genellikle akşam ve geç saatlerdedir. İşine gücüne giden bir kardeşin akşam evine dönmesi temizlenip, üstünü başını değiştirmesi, oturduğu yerin toplantı mahalline uzaklığına göre zaman ayarlaması, başlı başına bir konu olmaktadır. Bu iş, ayda veya onbeş günde bir de olsa, çok defa bir problemdir. Çünkü, resmi bir M. un kıyafeti "Frak ve beyaz kırıvattır", Üs. Muh. 'in bir de ipek şapkası olacaktır. Avrupanın çoğu ülkelerinde ve A.B.D. de bu usule uyulmaya devam edilmektedir. Fakat bütün iyi niyetlere rağmen, manevi terbiyeyi esas alan bu yücel-

me sisteminde, beşik olan İngiltere'de bile, gerçek ve makbûl sebebi olan ve kabul edilen KK. için koyu renk elbise, beyaz kıravat ve siyah ayakkabıya göz yumulmaktadır.

Bazı ülkelerde bu aksaklığı kısmen telâfi için ya B. L. da her K. e bir elbise dolabı tahsis edilir -bina imkânına göre- işten çıkan doğru buraya gelir, giyinir, çalışır; ya da bir örnek siyah, kısa ceketler-cüppemsi- (tünik) giysiler hazırlanmıştır. Onlar giyilmek suretiyle, mütecanis bir görünüşle çalışılır.

Önlük, çalışan M. ların, en belirgin, en seçkin en önemli ve en değerli işaretidir. M. Önlüğü, geleneksel olarak, saf ve Lekesiz beyaz kuzu derisinden yapılır. Bunun iki ayrı anlamı vardır. Bunlardan biri renginin beyazlığından gelen SAFİYET; diğeri Kuzu'dan gelen MASUMİYET'tir. Önlükle ilgili ilk resmi düzenleme, Londra'da Ana Büyük Loca tarafından 17 MART 1731 tarihinde yapılmıştır. M. Önlüğü iki büyük Locanın birleşmesinden sonra yeniden düzenlenmiştir. 2 MART 1814 tarihinde alınan karar, 1815 yılında basılan üçüncü yasa kitabında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. TBL, kendine özgü bir önlük uygulaması geliştirmiştir. Kuzu derisi yerine KU MAŞ ve Sentetik önlükler kullanılmış, önemli bir sembolizması olan kapak kaldırılmış ve bunun yerine "Kapak görüntüsü" şekli

konulmuştur. Her üç derecenin önlüğünün kenarına mavi renkli BORDÜR ve arkasına beyaz as tar çekilmiştir. Önlüğün derece ayırımı ROZET sayısına göre yapılır.

Plâstik önlük, gerecin sembolizmasına uymadığı için geleneğe aykırıdır. Eldivenler şüphesiz, mutlaka giyilecek ve tertemiz olacaktır. Giyimli iken el sıkışmak gerekirse, eldiven çıkartıl maz.

Siyahtan başka ayakkabı düşü nülmez. Beyaz kravat için "siller, Silver" terimleri de literatürde görülür, gri ya da gümüşü değil parlak beyaz manası'na, ama dış ülkelerde siyah, hattâ siyah be yaz kıravatlar takılmakta oldu ğu da son zamanlarda görülmek tedir.

Bir M.:, L.: sında, o B.: L.: tara findan kabul edilmiş İşt.:, Biju, nişan ve alâmetlerden başka bir şey takamaz. Başka bir tanınmış M.:ik teşekkülün alâmet, İşt.: ve nişanını da takamaz. Böyle bir izin, mutlaka, L.:nın bağlı oldu ğu B.: L.: tarafından temin edil miş olmalıdır.

Biraz da Rozet konusuna değine lim: Bu konu, içerde, dışarda çok tartışılmıştır. Bazıları "Ben o Ke male nerde erdimki bu rozeti ta kabileyim" der. Kimisi "Madem ki söz verdim herkese iyilik ede ceğim, insanlık için çalışacağım, o halde bu yolda olan KK.: im be ni tanışınlar, daha iyi ve daha çok

yardımlı el birliği ile yapalım" di ye düşünür. Rozeti takmak, bile ne bilmeyene "Ben Masonum" de mektir. O zaman o rozeti taşıyan K.:in her yerde ve her zaman, başkalarına Tam Mason Ahlâkı ile, olduğu gibi görünmesi şarttır. Yalan söylerse "İşte M.: yalan söyledi" olur. Beşeri bir zaaf yü zünden bir hatâ yaparsa hemen dedi kodulara adı karışır, rozeti yüzünden "Şu M.: şunu yaptı, zayıf adam" v.b. gibi suçlamalara konu ve hedef olur. Dahası var, türlü tecessüs sahibi insanlar vardır, merak nedeniyle, türlü sorular sorar ve aydınlanmak isterler. Bunlardan biri ile karşıla şırsak onu gerçekten aydınlat a bilecek ve inandıracak güçte miyiz?. M.:ik bilgi ve yükümüz na sıldır? Hele bizim ülkemizde, bir de, neredeyse 111 yıla yakın bir tarihten (20 Nisan 1884 Papa VI-II. Leo'nun "Humanum Genus" adlı meşhur fermanından) bu ya na adımız, haksız yere, dinsize de çıktığına göre, çok dikkatli, uy a nık ve basiretli olmak Masonik bir görevdir. Bu bakımdan bir K.: nasıl tekristen sonra bir süre ko nuşmuyor ve sadece dinliyorsa, bir süre de yeni görüşü ile çevre sini tanıyınca kadar ve M.: ik bilgisini belirli bir düzeye çık a rıncaya kadar, hem kendi özel hem de M.:luğun genel menfaat leri için rozet takmamalıdır. Şe ref özentisi nedeni ile veya göste riş için bu cins rozet takılmasının uygun olmayacağını değerlendiriyoruz. Onun için özellikle seya hatler sırasında dikkatli olmak

gerekir. Bu gibi hallerde, ön araştırmayı yapabilmek için yedi - sekiz cümlelik soru cevap dizisi bir diyalog vardır, o konuşma yapılır ve cevaplar tatmin edici olursa o kardeşle tanışılmış olur.

Açıklamalarım son vermeden, M.:un yapmadığı zaman çok büyük etiket hatâsı, daha doğrusu kabahat, hattâ kabalık sayılacak bir hareketini de belirtmek istiyorum: MAZERET bildirmemek... Yeminli veya yeminsiz devam sözü veren bir K.: ciddi olmayan sebeplerle L.: toplantısını ihmal edemez. Ağır hasta olmak, ağır hastası olmak, kaza geçirmek, Zaruri iç veya dış seyahatler, mazeret olarak kabul edilir. Yoksa briç partisine iştirak, doğum günü kutlaması, kapıdan çıkarken hasta gelmesi v.b. gibi sebepler makbul olmaz. Onun için mazeretin mutlaka önceden, yazı ile Üs.: Mu.:e bildirilmesi - açık sebebi ile - ve L.:da okunarak oynanıp kabul edilmesi, tutanağa geçirilmesi şarttır. Mazeret bildirmemek, devam sözüne aykırı olduğu kadar, bir araya gelen KK.: topluluğuna karşı da sevgi eksikliği ve düşüncesizlik anlamına gelir. Bir M.:a yaraşır davranış sayılmaz. M.:un yerine getirmediği zaman etiket hatâsı ve kabahat sayılacak diğer bir hareketi ve davranış hatâsı da Görev konusundadır. Bir K.:e verilen görev, bizzat o K.: tarafından yerine getirilmelidir. Bir başkasına devredilemez. Bunu düşünmek dahi M.:ik kurallara ve M.:ik an

layışa ters düşer, ve bir M.:a yaraşır davranış sayılmaz.

Sevgili K.:lerim bizlere gereksiz gibi gelen ya da çoktan unuttuğumuz kimi şeyler, M.:luğun yüz yıllardan beri var oluşunun ve gelişerek bugünlere gelişinin esas nedeni olan sembollerimize, an'anelerimize, tüzüklerimize, usullerimize bağlılığımızın göstergesidir.

Ne varki sizlere bu gözümüzden kaçan veya unuttuğumuz MASONİK DAVRANIŞ'ları hatırlatmaya çalıştım...

Büyük Üstad En Muhterem CAN ARPAÇ K.:in şu sözleri ile yazımı bitiriyorum. "Davetiye beklemeksizin çalışmalara devamımızla, Parasal yükümlülüklerimizi istenmeden yerine getirmemizle, uyarılmadan disiplinimizle, Ülkemizin yasalarına, geleneklerimize, tüzüklerimize ve ritüellerimize gönülden bağlılığımızla, Mâbedimizin kapısına gireceğimiz adayları içeriye almadaki titizliğimizle, aramıza katılan kardeşlerimize rehberliğimizle, dul hemşirelerimize ve yaşlı kardeşlerimize ilgimizle, özel yaşantımızda dürüst, yardımsever, saygın, güvenilir, iyi, aydın ve sevecen insan niteliklerimizle, haksızlığın, bağnazlığın, irticanın ve kaba kuvvetin her türlüşüne karşı oluşumuzla, kısaca Masonik anlayışı, sağduyu ve sevgimizle görevli Kardeşlerimizin etrafında kenetlenmekle yükümlüyüz." Dileriz öyle olsun...

KAYNAKLAR

- *The Masonic Service Association of the USA. The Short Talk Bulletin Cilt XXXIVV - 1959 Mart - No. 3*
- *İzmir Vâdisi Nur Muh.: L.: 'nın 35. Yılına Armağan KARDEŞLİK Kitabı (Müs.: Muh.: L.: Önceki Üs.: Muh.: lerinden, Eski ve Kabul Edilmiş Şkoç Riti Türkiye Yüksek Şurası'nın Büyük Amiri Muh.: Mukbil A. Gökdoğan K.: in konuşması*
- *Mimar Sinan sayı : 46*
 - " " " 55
 - " " " 86
 - " " " 88
 - " " " 94
- *TESVİYE Sayı : 14*

ERDEMLİLİK

Ömrüne yan kuzum, sevmeyi öğrenmedinse.

Necmettin Halil ONAN

Adnan ŞENER

KISKANÇLIK - GURUR - KIN - NEFRET ve **İNTİKAM**, şeytanın en etkin tuzaklarıdır. İnsanoğlu bunlardan birine tutulmaya görsün; diğerleri arka arkaya kişinin bütün mana varlığını bir anda kaplar. Sevgi, alçak gönüllülük, hoşgörü, af dileme ve af edebilme duygularını silip süpürür. Şeytanın hükmettiği duygulara gönül kapınızda en ufak bir aralık dahi bırakmamak gerekir.

Herşeyi çok iyi bildiğiniz, aile efradını, çevrenizdekileri, memleketi hattâ zaman zaman dünyayı en iyi idare edebilecek tek kişi olduğunuz inancını terk ediniz.

Uzak veya yakın bir gelecekte sizden menfaat uman sahte dost-

ların dalkavuk telkinlerine veya küçüklülük kompleksine kapılıp, kendinizi dev aynalarında görmeye başladığınız gün, gurur giridabına kapılır, kendinizi şeytanın elinden kurtaramazsınız. En iyi ilâç, gerektiğinde acı söyleyen hakiki dostlarınızın size kendinizin ne olduğunu gösterebilen yanıtlarıdır. Her ne sebeple olursa olsun, bilerek veya bilmeyerek küçük görüp kırdığınız kalpleri yeniden kazanmaya çalışınız. Onlara suçlar izafe etmeye uğraşıp, sizden af dilemelerini beklemeyiniz. Yaptığı kusuru idrak edip, af dilemek en büyük meziyettir. Af dilemesini veya af etmesini bilmeyen kendi geçeceği köprüyü yıkan kişidir.

İnsanlara maddi varlıklarına ve ya makamlarına göre davranma alışkanlıklarınızı yıkınız. "Ne oldum demeyin, ne olacağım deyin" atasözünü hiç aklınızdan çıkaramayınız. Unutmayınız ki gurur, karşınızdakilerin size göstermedikleri nefret hislerini tahrik eder. Nefret, intikam arzusu yaratır. Böylece kolayca şeytanın ağına düşülmüş olur. Her türlü aile, iş ve çevre geçimsizlikleri bu yoldan başlar.

İçgüdülerinize hâkim olunuz. İçki, sigara, kumar gibi zararlarını açıkça bildiğiniz alışkanlık ve iptilâlardan kendinizi kurtarınız. Herkesin sırrını öğrenip kendisi sır vermemek, pasif direnişle intikam almak veya bir kimseyi kendi istediğiniz yolda terbiye etmek alışkanlıklarından, hülâsa kendinize ve başkalarına zarar ve üzüntü verebilecek her türlü nefis zevklerinden kaçınınız. Sizden küçük gördüğünüz kimsele-
rin fikir, düşünce ifadelerinde de bir hakikat payı olabileceğini, onlardan da birşeyler öğrenebileceğinizi veya onlara göre de fikirlerinizi düzeltebileceğinizi kabul ediniz. Onlarla münakaşa ederken sesinizin tonunu yükseltmeyiniz, hele hiddete hiç bir zaman kapılmayınız.

Hız. Muhammed: "En kudretli insan, kendini yenebilen kişidir" buyurmuştur. Kemale erebilmek için insanoğluna bundan veciz bir öneri yapılamaz. Hayatta er-

demli bir kişi olabilmek için kendinizi yenmesini biliniz.

Allah bize :

Hayra kullanmayacağımız servet,

Başımızı döndürecek rütbe,

İyilik ve doğruluk yolunda kullanmayacağımız kuvvet ve kudreti,

vermesin.

Bu sözler de uzun tecrübelerden geçmiş büyük bir cemiyetin umdeleridir. Hiç şaşmayan hakikatleri gizlemektedir.

İnsanları, tabiatı, işinizi, çevrenizi, özellikle aile fertlerinizi seviniz, seviniz, seviniz. Sevgi her türlü iyilik ve güzelliğin anası, her türlü nefret, kin ve intikam duygularının panzehiridir.

Ne mutlu içinde herkese karşı hürmet, saygı ve özellikle sevgiden gayrı bir düşünce bulunmayan dost kişilere.

Ne mutlu herkesin yardımına koşan, kendinden önce hizmeti kendine şiar edinmiş dost kişilere.

Sözlerimi Goethe'nin bir mısraını biraz değiştirerek bitirmek istiyorum:

Erdemli insan;

Kral olsun, köylü olsun

Zengin olsun, fakir olsun

Huzur ve sükûnu yaratabilen kişidir.

Evinde, işinde ve çevresinde.

İDEALİNİZİ AYNADA ARAYINIZ

Erdal SEZENER

Günlük hayatımızda kullandığımız ayna, kendimize çeki-düzen vermemizi sağlıyor. Günlük yaşamdan kısa bir süre için ayrılıp vicdanımızla başbaşa kalıp aynaya baktığımızda neler görüyoruz. Kendimizi geliştirmek yolunda neler yaptık, olmamız gerekenin ne kadarını olduk ve daha neler yapmalıyız.

Doğu felsefesinde duygular, at'a benzetilir. Böylelikle dizginlenmemeleri halinde bizi istedikleri yere götürecekleri anlatılır. Duygular ve heyecanlar, akıl ile dengelenip denetim altına alındıkça davranışlarda kumanda'ya akıl ve vicdan daha çok el uzatır. Aklın ve vicdanın pusulasında insan, toplumsal buyruklarla, dış etkilerle yönetilen bir nesne, bir vücut olmaktan çıkıp, kararlarını hür iradesi ile alır. Çevre ve toplum tarafından empoze edilen kimlik oluşumları, bireysel olumsuzlukların da tırmandırması ile bir kimlik duvarına dönüşür. Kutsal öğretilerde "Kimliğinizi bulmanız için kimliğinizi yitirmeniz gerekir" denmesi işte bu nedenledir. Korkularımızı yenmeliyiz, aklımızı ve kişiliğimizi özgürlüğe kavuşturmak için. "Elbiseler gördüm içinde insanlar yok" derken Mevlâna; kendini geliştirmek, insan olmak yolunda korku ve duvarların aşılıp özvarlığın yakından tanınmasını kastetmektedir.

Kendimizi gözlemek üzere içimizde küçük bir özeleştirici laboratuvarı kurmalıyız. Duygu ve alışkanlıklarımıza hükmetmek, zayıf ve kuvvetli olduğumuz noktaları tespit ederek her şeyi hemen öğrenip düzeltmemiz mümkün değildir. Yaşamımızı sadece kuvvetli tarafımıza yaslanarak sürdürmeye çalışırsak bunun mahzurunu "sonuna kadar doldurmadan dur, çok bilersen bıçağı, ucu körlerin çok geçmeden" diyerek Lao Tsu belirtmiştir. Yaşanılan olaylara karşı uyanık ve duyarlı olup onları eleştirici ve özeleştirici süzgecinden geçirip değerlendirmekle laboratuvarı sınırsız bir atölye'ye çevirebiliriz.

İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen, ya nice okumaktır?

Diyen Yunus Emre özeleştirici gayretinde bulunmayanları ise şöyle tanımlamıştır :

Kara taşa su koyarsan
Elli yıl ıslatır isen
O taş yine kaskatıdır
Hünerli taş olur değil.

Duvarımızı oluşturan tutkuları, saplantıları, ihtirasları saptayıp aşırılıkları aşip, ruhumuzu özgürlüğe kavuşturmak ve kişiliğimizi kuşatan dirençleri kaldırıp içimizde yatan cevhere ulaşmak yolunda bakın Mevlâna neler söylemiş:

Aşk diler söz sırrını faş eylesin
Ayna gammaz olmasın da neylesin
Bil, fakat aynan senin gammaz değil,
Çün yüzünde toz duman hiç az değil...

Bir can var canında o canı ara
Beden dağındaki gizli mücevheri ara
Ey yürüyüp giden dost, bütün gücünle ara
Ama dışarıda değil, aradığını kendinde ara.

Toz, duman, yersiz heves, sabit fikir ve koşulanmalardan arındığımız oranda kendi kabuğumuza kapanmayıp özümüze ve çevreye daha duyarlı hale gelip parçası olduğumuz evreni daha net algılarız. İçimizdeki cevhere yaklaştığımız oranda bizde ışık saçarız.

Kendimizi beğenmek veya hiç bir şekilde beğenmemek dengesizliğine düşmeden özdeğerlerimizi tanıyıp onların pırıltılarını açığa çıkardıkça kendimizi olgunlaştırmak yolunda önemli adımlar atarız. Varoluşumuzun mutlaka bir nedeni vardır. Bu neden, özdeğer ve yeteneklerimizde kendini gösterir. Keşfetmeliyiz onları, Yunus'casına :

Çok aradım özledim
Yeri göğü aradım
Çok aradım bulamadım
Buldum insan içinde.

Zerresi olduğumuz evrenin izleri içimizdede vardır. Bu izleri tespit etmek, kendimizi eleştirmenin ve geliştirmenin önemli bir hedefidir. Gerçeğin ve gelişme dinamizminin içimizde saklı olduğunu Hacı Bektaş ne güzel ifade etmiş :

Dervişlik hırkada, taçta değildir
Hararet nardadır, saçta değildir.
Her ne arar isen kendinde ara
Kuduste, Mekke'de, hatta değildir.

Evren - insan ilişkisinde dile getirilişi Mevlana'dan :

O insan, tanrı kitabı sensin sen
Şahlık güzelliğine bir aynasın sen
Kâinatta ne varsa senin dışında değil
Ne istiyorsan kendinden iste, kendinde ara
Ne arıyorsan işte o sensin sen

Önceden tesbit edilip nokta hedef gözeterek yapılan özeleştir ve kendini o yönde geliştirmeğe çalışmak sırtımıza daha çok yük vurup stres getirebilir. Halbuki içimizde zaten varolan cevheri açığa çıkarıp, evrensellik şuuru içinde çalışmakla; kopya değil kendimiz oluruz, kendi özümüze inip kendi gerçeğimizi yakalarız. Kendini geliştirmek bir beklenti olmadan, nefsi tatmin amacı gütmeyen, karşılıksız doğal bir çalışma ile gerçekleşir. Bhagavatgita'dan :

İşde olsun gönlün
İşin ödülünde değil
Ödül gözetme çalışırken
Çalışmaktanda durma geri.

Evrene ait sınırsızlık özelliği, bizlere de yansımaktadır. Sevgimize, bilgimize, kendimizi geliştirmemize, kardeşliğimize sınır tanımayalım.

Sınır tanıdığımız noktada dururuz. Mevlana'dan :

*Ben bir denizim
Kendi varlığı içinde taşan,
Uçsuz bucaksız
Alabildiğine geniş
Kıyısız, hür bir deniz.*

Kendimizi iyi tanıdıkça yeteneklerimiz ile uyumlu bir yaşamı tercih edip iç barışı temin ederiz. Yetenekler ile uyumlu yapılan işler, içimizde yatan amaç ve beklentilere ters düşmez, böylelikle onları vazife oldukları için değil severek zevkle yaparız. Böyle yapılan iş insana mutluluk ve özgüven getirir.

Özgüvenimiz arttıkça, dışarıdan gelecek hiç bir güç ve yardıma bel bağlamadan sorunların üstesinden gelme ve daha zor engelleri aşma yolunda cesaret kazanırız. Gözümüzde büyümeyen sorunlar çevreye bakışımıza esneklik ve evrende her olguya yaklaşımda sevecenlik getirir. Korku, kaygı, doğaya hükmetme ve tatmin arzularının yerini gerçek sevgi alır. "Yeryüzü etim tenim; akarsular kanım" la Hacı Bektaş insan'ın doğaya bütünleşik olduğunu belirterek haliyle doğaya yaklaşımımızın nasıl olması gerektiğine dair bir çok mesajı beraberinde getirmiştir.

Malebranche "zihinleri aydınlatan güneş, cisimleri aydınlatan güneş gibi değildir; zihinleri aydınlatan güneş hiç kararmaz ve ışığı dağılmadan her şeye nüfuz eder" derken zihinler, ölümlü'de olsa ışığın ölümsüzlüğünü tanımlıyor. Eski çağların karanlık ortamlarından bugün bizlere insanlık tarihinin isimlerini bu satırlara sığdıramayacağımız nice değerleri tarafından ulaştırılan ışık, mason optiğinden süzülerek bir daha karanlığa ve taassuba yer vermemek üzere; yükselen sevgi mâbedinin yapımında değerlendirilir. A. Pike'nin "Hiçbir zamanın malı olmayan masonluk, bütün zamanların malıdır; hiçbir dinden olmadığından kendi büyük gerçeklerini bütün dinlerde bulmaktadır." deyişi ile masonluğun insani değerler arasında ayırım gözetmeyip tüm beşerî değerlere açık olduğunu ve kendi büyük gerçekleri olduğunu bildirmektedir.

Lao Tzu'nun "Yapmaya giden yol olmaktan geçer" deyişi gibi biz de "Bütün insanlar ve insanlık için mutluluk yuvası olacak ülkü mâbedi" nin inşasına, barış ve huzuru kendi benliğimizde tesis ederek katılmalıyız.

Kardeşlerim, aynamızı gönül elimizden eksik etmeyelim. Ayna'ya her bakışımızda, olmak istediğimize bir adım daha yaklaşmalıyız.

Kendimizi bilmek ve geliştirmek yolundaki çabalarımızda Evren'in Ulu Mimarının bize güç ve kuvvet vermesini dileriz.

İTİDAL

Türkhan SLEM

İTİDAL (TEMPERANCE) sözcüğünün anlamı, AŞIRI OLMAMA DURUMU, İLİM, ÖLÇÜLÜLÜKTÜR.

İngilizcede bu sözcükle aynı kökeni taşıyan MİZAÇ, HUY (TEMPERAMENT); günlük yaşantı içinde kişiye özgü, oldukça sınırlı, belirli duygusal tepkilerin nitelik ve nicelik bakımından değişmesi olarak tanımlanır.

TEMPEREMENTAL, DEĞİŞKEN MİZAÇLI, AŞIRI DAVRANIŞLI, SİNİRLİ diye tanımlanabilen bir insan yapısının yanı sıra, TEMPERANCE yani ÖLÇÜLÜ, AŞIRI DAVRANIŞLI OLMAYAN, SOĞUKKANLI, KENDİNE HÂKİM OLAN, ÇABUK

SİNİRLENMEYEN insan sözkonusudur.

İnsanın ana insancıl karakterlerinden biri, bir çok hareketlerinin sonuçlarını önceden sezmesi ve tahmin etmesidir. BU ÖZEL KALİTEYİ TAŞIYAN, bu VASİF VE YETENEĞE SAHİP KİŞİLER, OLGUN VE İTİDAL SAHİBİ İNSANLARDIR. Bu tip insanlar örneğin, ölçsüz olarak içki içmenin nihayet bir zaman sonra organizmada zararlar yapacağını bilir, inanır ve tedbir alırlar.

Başka bir örnek verelim; şöför, trafik görevlisinin bulunmadığı yollarda bile kullandığı vasıtanın aşırı sürat yapması halinde ya vasıtasında meydana gelecek

mekanik bir arızalanma ya da kontrol zaafından doğacak kusur sonucu trafik kazasına sebep olacağını bilir; bu nedenle trafik kurallarına riayet eder ve aşırı hız yapmaz.

Dolayısıyla konumuza ister istemez İRADE'nin de katılması zorunludur. Günlük konuşmalarımızda, İRADESİ ZAYIF, İRADESİ GÜÇLÜ, İRADESİNE HÂKİM gibi deyimler çok kullanılmaktadır.

İRADE: bir insanın belirli bir amaca yönelik bilinçli karar verme yeteneğidir. İRADE FONKSİYONU, GENEL OLARAK dört dönemden ibarettir :

1 - TASARIM: Yapılacak işlemin ilk önce şuurda yer almasıdır.

2 - AYIKLAMA: Yapılacak olan işlemin lehine ve aleyhine olan etkenleri gözden geçirilerek bir seçim yapılmasıdır.

3 - KARAR VERME:: Bu kararı veya aksine reddi'ni kati olarak veren mutlak yargıdır.

4 - YAPMA: Kararın arkasından tasarlanan işlemi hemen uygulamaktır.

İşte eylemler, hareketler, davranışlar ve sözler, insanın PSİKO-BİYOLOJİK yapısı içindeki KARAR MEKANİZMASININ alacağı karar'lar doğrultusunda oluşurlar. KARAR alırken UYGULAMAYA geçmeden önce, bu KARARI BEYİN SÜZGEÇİNDEN geçirip SAKİN, ILIMLI ve ÖLÇÜLÜ davranma yeteneğine İTİDAL denir. Bir başka deyimle

İTİDAL, İNSANIN KENDİNİ KONTROL ETME, KENDİNE HÂKİM OLMA SAN'AT'IDIR. HER TÜRLÜ SÖZ VE DAVRANIŞLARIMIZIN KONTROL ALTINA ALINMA ALIŞKANLIĞIDIR. İTİDALLİ OLAN KİŞİ, ÖLÇÜLÜ OLAN DAVRANIŞLARIYLA AŞIRILIĞA KAÇMAYAN, KENDİNE HÂKİM OLAN, HEYECANA KAPILMAYAN VE SOĞUKKANLILIĞINI KAYBETMEYEN KİŞİDİR.

BURADA konumuz ile ilgili olarak FREUD'un OLGU VE ÖLÇÜLÜ HAREKETİ OLUŞTURAN mekanizmayı nasıl izah ettiğine değinelim: FREUD, DUYGUSAL GÜDÜSEL AHLAK GELİŞİMİNİ, İD, EGO ve SÜPER EGO ilişkilerindeki DENGELİ KAVRAMINA bağlamaktadır.

İD: İnsanın henüz dünya deneyimine sahip olmadığı en İÇRELİ RUH YAPISI olup, kişiliğin PSİŞİK ENERJİ DEPOSU olarak nitelendirdiğimiz BİLİNÇ ALTI kısmıdır, kişiliğin TEMEL SİSTEMİDİR. Doğuştan itibaren sahip olduğu kalıtsal içgüdüleri ve Psikolojik gizli güçleri içerir. İnsanın en ilkel ve taşkın, anarşik özlemlerini havidir.

EGO (BEN): Kişinin çevresiyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan kişiliğin gerçekçi ve ussal ögesidir.

Burada EGO (BEN) büyük önem taşımaktadır.

Organizmanın gerçek nesnel dünya ile alışverişe geçme gerek-

siniminden varlık bulur. Gerçekçilik ilkesinin amacı, gereksinmenin giderilmesi için uygun bir nesne buluncaya dek gerilimin boşalmasını ertelemektedir. EGO, dünya deneyimi ile oldukça sosyalize olmuş ve ruhun rasyonel yani mantiki bölümüdür.

İD (ALT BEN) in isteklerine, ancak, EGO (BEN) nun amaca yönelik işleyişi doyum sağlayabilir. Onlara eylemler biçiminde tatmin veren veya vermeyen EGO dur. EGO bilinçlidir, İD (ALT BEN) isteklerinden toplumca kabul edilenlerin bilinç düzeyine çıkmasına izin verdiği halde diğerlerini "BASTIRMA" mekanizmasını kullanarak bilinç altında tutar. Buna SANSÜR olayı diyoruz.

SÜPER EGO (İDEAL BEN): En son gelişen sistemdir. Bu sistem çocuğa anne ve babası tarafından aktarılan ÖDÜL ve CEZA uygulamaları ile pekiştirilen, gelecekte değerlerin temsilcisidir, kişiliğin törel yönüdür. Bu sistemi ilgilendiren husus, birşey'in doğru ya da yanlış olduğuna karar verip, toplum tarafından onaylanmış değer yargılarına göre davranmaktır. İşte, EGO'nun İD'den gelen hangi isteklerin bilinç düzeyine çıkmasına izin verdiğini, hangilerini ise bilinç altında tutulması gerektiğini belirleyen SÜPER EGO, çocukluk devresinde çocuğun büyükleri ile olan etkileşimi sonucu gelişir ve toplumsal yasakları içerir. SÜPER EGO, Ruhun MORAL VE ADALET denetimini sağlar.

Bu şekilde SÜPER EGO üç hususta etkinliğini göstermek ister :

1 - İD'den gelen iç güdüsel dürtüleri bastırmak,

2 - EGO'yu gerçekçi amaçlar yerine törel amaçlara yöneltmeye ikna etmek,

3 - Kusursuz olmaya çabalamak.

Bu yapısal analize göre TOPLUM KURALLARI Süper Ego yoluyla kişiliğin bir parçası haline gelir. Böylece, kişi, dışarıda onu gözleyenler olmadığı durumlarda da kendi kendinin gözcüsü olarak o toplumun AHLAK KURALLARINA uyar.

GÜÇLÜ VE GERÇEKÇİ BİR EGO, İD'den gelen aşırı ve taşkın istek ve davranışları SÜPER EGONUN yasaklamaları arasında sağlıklı bir denge kurup ölçülü bir hale dönüştürür. Görülüyorki içten gelen taşkın ve ölçüsüz bir eylemi yine içten gelen bilinçli güçler engeller.

Bu durumda hem ahlâk gelişimi yeterlidir, hem de Psikolojik sağlık yerindedir. İşte bu, OLGUN VE İTİDALLİ İNSANDIR. Bu dengeyi bozulduğu hallerde, eğer, SÜPER EGO ağır basarsa, kişi suçluluk duygusu içinde bulunur. Eğer, İD (ALT BEN) ağır basarsa, kontrolsüz ve taşkın davranışlar görülebilir.

BUGÜNÜ YAŞAYAN OLGUN VE İTİDALLİ İNSAN, büyük bir İKİLEM içindedir. Bir yandan kişiliğini geliştirip olgunlaştır-

mak için kendisini değerlendirmek, yaratmak, varlamak durumunda olduğundan, başkalarından soyutlanarak kendi iç dünyasının güçlerini tanıyıp ortaya çıkarmakta; öte yandan günlük yaşantısını ve gereksinimlerini gidermek ve doyurmak amacı ile başkaları ile sıkı ilişkiler içinde bulunmaktadır. İşte genel kanı odur ki, OLGUN VE İTİDALLİ İNSAN BU İKİLEMİ EN İYİ BİR BİÇİMDE BİRLEŞTİREN, BÜTÜNLEŞTİREN KİŞİDİR.

Günümüzde UYUM VE ZORLANMALARLA BAŞETME yöntemleri ile ilgilenen DAVRANIŞ BİLİMCİLERİ'nin sayısı giderek artmış ve bazı araştırmacılar konuya belirli tanımlar getirmeye çalışmışlardır. Örneğin, HAMBURG ve ADAMS, Olgunluğu ve itidali; zorlanmalarla karşılaşıl-
dığında, gerekli bilgileri toplama ve bunlardan yararlanma olarak tanımlarken, HEATH ise itidali, davranışları bir yandan benlik yapısının bütünlüğünü koruyacak, diğer yandan çevresel koşullarla başedebilecek bir biçimde düzenlemek olarak tanımlamıştır.

Genel kaniya göre, günlük sorunların üstesinden gelmek için bireylerin kullandığı yöntemler yaşam boyu fazla değişikliğe uğramaz. Bunun nedeni UYUM ve SAVUNMA mekanizmaları davranışının çocukluk döneminde biçimlenmiş olmasıdır. Bazı insanların yaşamları fırtınalı dönemlerle dolu olduğu gibi bazılarının yaşamı oldukça düzgün bir bi-

çimde akar. Daha sağlıklı insanlar daha iyi uyum ve davranış mekanizması geliştirmişlerdir. Bu, onların olayların üstesinden gelirken daha fazla seçeneğe sahip olmalarına ve daha esnek davranabilmelerine olanak verir. OLGUN VE İTİDAL SAHİBİ İNSAN, GERÇEKLERİ NET BİR BİÇİMDE ALGILAYABİLEN İNSANDIR. Diğer insanlarla karşılıklı güven ve sıcaklığa, samimiyete dayanan ilişkiler kurmaya çalışır ve bu ilişkilerinin sorumluluğunu sürdürebilirler. Kendilerini kabul etmiş olmanın huzuru ile diğer insanların gereksinimleriyle ilgilenirler, neşe ve dertlerini paylaşırlar. Üretken olmaktan hoşlanırlar ve yeteneklerini gittikçe geliştirirler.

OLGUN VE İTİDALLİ BİR İNSAN OLMA DÜZEYİNE ERİŞEBİLMEK İÇİN elverişli çevresel koşulların gerekliliğini vurgulayan görüşlerin yanı sıra bu düzeye, bazı sıkıntıları yaşayarak ulaşabileceği görüşünü savunanlar da vardır. Bir diğer görüş de bu özelliğin KALITIM'la geldiğidir.

Bu özellikteki insanların karşılaştıkları zorlanmalarla nasıl başettikleri, kişiliklerinin bütünlüğünü nasıl koruyabildikleri, tutarlı varoluşlarını ve soğukkanlılıklarını nasıl sürdürdükleri henüz tam bilinmemektedir. Bu kişilerin nerede ve nasıl bulunabilecekleri, onların işbirliğini sağlamak ve bilimsel bir biçimde inceleyebilmek için geçerli bir

yöntem geliştirmek, henüz çözümlenmemiş sorunlar olarak durmaktadır.

Konuya ilişkin ilk çalışmalar İkinci Dünya Savaşından önce başlamış ve sonraki yıllarda da sürmüştür. Bu araştırmaların tümü 20-30 yaşlarındaki genç inşanlar üzerinde yapılmış ve SAĞLIKLI, GENÇ YETİşKİN insan modeli üzerinde kuramcılar, ampirik gözlemciler ile Klinisyenler arasında bir görüş birliğine ulaşabilinmiştir. Bu görüşlere göre ÖLÇÜLÜ HAREKET EDEN KİşİLER, duyarlı bir biçimde çevrelerindeki inşanlar ve olayların farkındadır, diğer inşanların kendilerinden ne beklediğini bilir, idrak eder ve bunları karşılamaya çalışırlar. Bu kişiler diğer inşanlar ve toplumun temel kuralları ve kurumlarıyla uyumlu bir beraberlik içindedir. Eğer kendi değer yargıları ya da ne olduğu ve ne yapmak istediği konularındaki net görüşleri ve davranışlarıyla diğer inşanlara veya toplumdaki olaylara karşıt düşerse kendi huzuru bozulabilir, ama kişiliği dağılmaz, aşırı tepki ve reaksiyonlara yönelmez. Çalıştıkları iş yeteneklerine uygundur ve çalışmalarını kendisine, içinde yaşadığı topluma yarar ve katkıda bulunacak bir biçimde sürdürürler.

Aynı uyarana ya da yaşanan herhangi bir duruma, her bir bireyin alacağı tavır veya vereceği tepki değişiktir. Spesifik olan UYARAN değil, alınacak TAVİR veya TEPKİ'dir. Bunun başlıca nede-

ni, bireyin alacağı tavır veya tepkisinin, yapısal, yaşantısal, toplumsal ve kültürel etkenlerin ortak bir ürünü olmasıdır.

Geçmişte çoğu Psikiyatrist, bireyin geçmiş yaşantısı bilinirse, zorlanmalarla karşılaştığında hangi tür davranış içersine gireceği veya ne tür tepki göstereceğinin de önceden bilinmesinin mümkün olacağı görüşünü savunmuşlardır. Ancak, sonraları bu görüşün çok geçerli olmadığı ve kimin hangi tür teşvik ve zorlanmalarla ölçölülüğünü kaybetmeden başedebileceğini önceden kestirmenin pek de kolay olmadığı anlaşılmıştır.

Bu durumda ÖLÇÜLÜ HAREKET EDEN BİR İNSANI TANIMLIYABİLİR VE BU ÖLÇÜLÜLÜğÜN NELERE BAğLI OLDUğUNU AÇIKLAYABİLİRİZ. Ancak, karşımıza aldığımız her kişiliğe, ölçülü hareket etmesi için o anda neler yapması gerektiğini benimsetemeyiz.

OLGUN VE İTİDAL SAHİBİ OLMAK, BU KONUDA BAHSETTİKLERİMİZİ ANLAYIP BUNLAR ARASINDA İLİşKİ KURMAK VE UYGULAMAYA KOYMA BECERİSİNE SAHİP OLMAKTIR.

İncelememizin ilk bölümünde İTİDAL'IN PSİKOLOJİK yünden tanımını yapmağa ve bu husustaki görüş, düşünce ve bilgileri sunmağa çalıştım. şimdi'de İTİDAL'IN, genel ve Masonik açılarından tanım ve değerlendirilmesine geçeceğim.

İTİDAL, KİŞİNİN KENDİ OZEL YAŞANTISINDA, AİLE YAŞAMI, İŞ HAYATI, ARKADAŞ, ve TOPLUM İLİŞKİLERİNDE, SÖZ, TUTUM, EYLEM VE DAVRANIŞLARINDA, HATTÂ VE HATTÂ RUHSAL, BEDENSEL VE FİZYOLOJİK İHTİYAÇLARININ TEMİN VE GİDERİLMESİNDE, İNSANIN KENDİNE HÂKİM OLMASI, ÖLÇÜLÜ HAREKET EDEBİLMESİ ERDEMİDİR.

Diğer bir tanım: İTİDAL AKIL'IN DUYGU'YU HOŞGÖRÜ İLE DENGEEYE DAVET ETME ZERAFET VE BECERİSİ, HAŞİN, TELÂŞÇI, AŞIRI ve TEDİRGINLİK YARATACAK BİR DAVRANIŞTAN, HALİM BİR TEMKİNE YÖNELME BASİRETİDİR.

Ayrıca, yaşamımız esnasında karşılaştığımız kişiliğimize zarar vermiyecek nitelikte olan söz, düşünce, anlayış ve davranıştaki başkallığı, beklenmedik, hak ve arzu edilmedik davranış, durum ve olaylarda ve hattâ doğa felâketlerinde bile kişinin sabırla, tahammülle, hoşgörü ve metanetle hareket ederek doğabilecek aşırı tepkilerden kaçınabilmesi ve hattâ maneviyat, nezaket, umut ve neşesini kaybetmeme meziyetidir.

ÖLÇÜ konusunda KONFUÇ-YÜS'ün şu sözlerini hatırlıyalım:

SEÇKİN kişi ÖLÇÜ ve ORTA'yı tutar. Sıradan insan ÖLÇÜ ve ORTA'ya karşı koyar. SEÇKİN'in ölçü ve orta'sı bir seçkin

oluşundan ve her zaman orta'da olmasındandır.

Bayağı adamın sıradan oluşu, onun bayağı oluşundan ve hiç bir şeyden çekinmeyişindendir. EN YÜCE OLAN ÖLÇÜ ve ORTA'dır. AMA ORADA UZUN ZAMAN KALAN İNSAN AZDIR.

İTİDAL, erdemli insan olabilmenin bir yerde anahtarı'dır.

Konumuzla ilgili birkaç ata sözünü de burada hatırlatmak isterim:

AĞIR KAZAN GEÇ KAYNAR, OLGUN ADAM GEÇ HİDDETLENİR.

KESKİN SİRKE KÜPÜNE ZARARLIDIR.

RÜZGÂR EKEN, FIRTINA BİÇER.

ÖFKE İLE KALKAN ZARARLA OTURUR.

İtidal, sabır, tahammül, anlayış ve hoşgörü gerektirir; Akıl, aklıselim ve kuvvetli irade gerektirir.

İTİDALSİZE KARŞI İTİDALLİ OLANIN YAPMASI GEREKEN NEDİR?

Elbette yine itidalli olmaktır. Öyleyse İtidal bir ezilme, bir sinme midir? Doğru olmayanı bir nevi hoşgörü ile makul karşılama alışkanlığı mıdır? HAYIR, işte burada iki fazilet ilkesi daha ortaya çıkıyor, SABİR ve TAHAMMÜL. O halde İTİDAL, doğru olanı sabır ve tahammül'le yapma veya yapmama, yaptırma veya yaptırmama

ma meziyetidir. Bir zafiyet değil aksine, **AZİMLİ VE BİLİNÇLİ BİR GÜÇLÜLÜK ALIŞKANLIĞIDIR.**

İnsan var olmak isteğini duymadan, varlığının nedenini, başlangıcını ve sonunu bilmeden, nereden geldiğini ve nereye gideceğini anlamadan ve varlığının esrarı hakkında en küçük bir bilgiye sahip olmadan var olur, dünyaya gelir. İnsanlar doğarken yeryüzüne, kalıtımsal olarak anne babasının iyi ve kötü, olumlu ve olumsuz alıntılarıyla gelirler. Yaradılışa bağlı bazı olumsuzluklar ve kusurlar ne kültür fizik'le, ne spor'la, ne de zihin egzersiz ve çalışmalarıyla düzeltilemez.

Her insanın kendine özgü **KİŞİLİK** ve **KARAKTERİNİN** oluşumunda **DOĞUM ÖNCESİ, DOĞUM SONRASI, ÇOCUKLUK ÇAĞI** ve **AİLE YUVASI YAŞANTISININ, ANNE VE BABA DAVRANIŞ, KÜLTÜR VE KİŞİLİKLERİNİN ÇOK BÜYÜK ÖNEMİ VARDIR.**

Kişilik, kalıtımsal niteliklerle çevrenin sürekli etkileşimi ve eğitim sonucu biçimlenir. İyi bir kişilik, doğal yeteneklerin eğitimle işlenmesi sonucu kazanılan bir beceri, bir sanat'tır.

İnsan Karakterinin oluştuğu en önemli okul insanın kendi aile yuvasıdır. Gönlün açıldığı, alışkanlıkların teşekkül ettiği, idrakin harekete getirildiği ve insan karakterinin istenilen yönde geliştirildiği, topluma, Sosyal ha-

yata hazırlandığı yer aile ocağıdır, yuvasıdır. Bu öz, aileden alınır ve ona zaman ve toplum katkıda bulunur.

Fizyolojik Psikoloji alanında yapılan araştırmalar, bir insanın doğduğu andan başlayarak yaşadığı tüm olayları ve onlara eşlik eden duyguları bazı beyin hücrelerindeki **BELLEK Moleküllerinde** bir **ARŞİV** gibi sakladığını göstermektedir. Bu nedenle görülmüyorki Kişiliğin oluşumunda aile ve toplumun etkinlik, mesuliyet ve payı büyük ve önemli bir yer işgal etmektedir.

İnsan toplumsal bir varlıktır, diğer insanlarla ilişki kurmak gereksinimindedir ve kendinden çok topluma yönelik bir yaşam biçimi geliştirmiştir. Bu şekilde insan kendi dünyasını başkalarına da yaşatan bir varlıktır.

İnsanın kanı, yargı, uygulama söz ve eylemde normal ve ölçülü davranabilmesi için her şeyden evvel kültürden güç alan, sevgiyle yoğrulmuş **İNSANCIL BİR İDEALE SAHİP OLMASI GEREKİR.**

Bir insanın olgunluk derecesi bilgi, kuvvet ve gücünü akıl'la, istek, duygu ve davranışlarını sağlam iradesile, otoritesini de alçak gönülle kullanmasıdır.

İnsan hem gereksinimlerinin temin ve giderilmesinde, hem istek, hırs, davranış ve tutkularında ve hemde karşılaştığı sorunlarla baş edebilecek, çözüm getirebilecek bir **YETERLİLİGE**

ulaşmalıdır. Yeterlik duygusu kişinin bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal alanlarda geliştirilebildiği yeteneklerine bağlıdır. Bunun için eğitim, öğrenim ve kültürün yardımı gerekir. Yeterlik ve Yeteneklik kişiyi olgunluğa yöneltir ve aynı zamanda insanın kendine olan itimat ve güvenini de sağlar.

İnsan, gereksinimlerini her zaman kolaylıkla gideremez. Doyum ve Giderme ararken kendi içinden yada çevresinden gelen engellerle karşılaşır ve zorlanır. Bireyin engellemeye karşı oluşturduğu duygu kızgınlıktır. İtidal sahibi bir insan bu zorlanmalarla karşılaştığında durumla baş edebilecek gücü kendi öz çabası ile oluşturur ve iyi bir davranış biçimi gösterir; duygu, istek, tutku ve davranışlarını kendine ve başkalarına zarar vermeyecek biçimde kısıtlar, yumuşatır ve içinde bulunduğu duruma uyum sağlamağa çalışır. Bu olgunluğa erişmiş birey, iyi örgütlenmiş kişiliğiyle rahatsız edici uyarılara direnebilen, dayanabilen, aşırı eğilimli dürtüleri bastırabilen ve bertaraf edebilen sağlam ve tutarlı bir benlik, kişilik geliştirmiştir.

Olgun ve İtidal sahibi bir insanın en önemli karakteristiği güçlü bir EGO'nun varlığıdır.

Güçlü bir EGO ise, zekânın ve iradenin bir işlevidir. Sağlam Ego'lu bireyler huzursuzluklar'la baş edebilen, uygun görmediği

davranış ve yaşantıları bilinçli bir denetim altına alabilen ve tutarlı bir gelişme gösteren kişilerdir. Aşırı istek, tutku, söz ve davranışların önlenmesinde, kaygı ve kızgınlık yaratacak hal ve durumlarda duygu, bellek, düşünce, irade, usamlar gibi yetilerin işlevinden yararlanır. İÇTEN VE DIŞTAN GELEN ARZU, ETKEN VE GÜÇLERİN BAŞLATMAK İSTEDİĞİ ÖLÇÜSÜZ BİR İŞLEMİ VE EYLEMİ YİNE İÇTEN GELEN BİLİNÇLİ GÜÇLER ENGELLER; İŞTE BU ÖZELLİĞİ TAŞIYAN KİŞİLER İTİDALLİ İNSANLARDIR.

İtidal, olgun bir insanın kişiliğinde hayat boyu bir alışkanlık olarak yer etmeli, huy edinilmelidir. Karakterin en iyi desteği, edinilen iyi alışkanlıklardır. İnsanın temel gücünü teşkil eden irade öyle terbiye edilmelidir'ki insanoğlu süratle ve doğru yönde karar vermeyi, istek ve tutkularını sınırlı tutmayı, uyarana karşı doğabilecek aşırı tepkisini hafifletip yumuşatarak zararsız hale getirmesini bir alışkanlık ve huy edinebilsin. HEREKLEİTOS'un dediği gibi "YENİLMESİ GEREKEN KÖTÜLÜKLER OLMAZSA ONU YENEBİLEN ERDEM'DE OLMAZ".

İradesine ve nefesine hâkim olan kişiler, arzularını, duygularını, tutkularını, aşırı reaksiyon ve tepkiye yönelik davranışlarını baskı altında tutabilirler. Dayanmasını, sabırlı olmasını bilen insan sakınmasını'da bilir.

ARTHUR HELPS diyor ki, "İN-SANDA İYİ OLAN ŞEY, SABIR VE TAHAMMÜL'ÜN DERECE-SİDİR". İnsanın kendine hâkim olması gerekir, buna karakterin Ruhu, temeli gözü ile bakılır. SCHAKSPEARE, bu nitelikten dolayı insanı "İLERİSİNİ VE GEÇMİŞİNİ GÖREN VARLIK" diye nitelemiştir. Kendini bilmek, kendine hâkim olmak bütün faziletlerin temelinde mevcuttur. Güçlü insan bir şehri alan değil, kendini idare edebilen insandır. Güçlü insan, düşüncelerini, sözlerini, tavır ve hareketlerini kontrol edebilen ve bir disiplin altında tutup, aşırılığa fırsat vermeyen insandır.

Yaşam, canlı varlığın sürekli olarak çevresine uyum sağlama çabası'dır. Uyum, dinamik bir süreçtir ve bireyin çevresinde yer alan değişikliklere karşı gösterdiği ve geliştirdiği anlayış ve ölçülü davranışlarla sağlanır. Uyum, iki temel etmen tarafından belirlenir, birey'in kişisel özellikleri ve çevresinde karşılaştığı durumlar. Dinamik bir süreç olan davranışın dışta görülecek belirtilerinden önce onu oluşturan nedenlerin çözülmesi ve iyice anlaşılması büyük önem taşır.

Aslında yaşam mücadelesine başlayan insanın baş amacı mutluluk'tur ve bu mutluluğu aramaktır. İtidal, insanı mutluluğa yöneltir. İnsanın herşey'den önce gönül doygunluğuna ulaşabilmesi ve bunu sağlamaya gayret göstermesi gerekir. Gönül doygun-

luğu çaba'sı bir bakıma kişinin mutluluğu aramasıdır. Ruhsal gerginliği olan kimse mutlu olamaz. Eğitimli, kültürlü insan, içinde bulunduğu veya bilâhare karşılaşacağı ruhsal gerginliği başka hattâ daha yüce biçimlere yönelik çözebilir. Ruhsal bunalım, kızgınlık ve aşırı tepki yaratabilecek istek ve duygulanmalarda, hal, olay ve durumlarda, ahlâki davranışlara ve toplumsal yaşalara uygun daha yüceltici amaçlara yönelik çözümlüyebilir ve gerginlik enerjisinin bu doğrultuda bu kanallara çevrilmesi ve aktarılması sağlanabilir. Güç olmakla beraber eğitim, öğretim ve kültür sonu tekâmül etmiş ve olgunlaşmış kişiler için bu olasılık her zaman mümkündür. Buna basit, fakat popüler bir örnek verelim: Kişiliği gelişmemiş, cahil ve kültürsüz bir kişi bir kıza aşık olur fakat aşkı karşılık görmez ve olumsuz sonuçlanırsa, sevdiği kıızı zorla, cebir ve tehdit'le kaçırmaya yeltenir, teşebbüs eder. Halbuki kişiliği gelişmiş, olgun ve kültürlü bir insan bir kıza aşık olursa, ona şiirler yazar, eğer becerisi ve sanat'ı elverirse resim ve heykel yapar, mümkün ise onunla temas kurmağa çalışır. Şiir yazmak, resim ve heykel yapmak gibi güzel uğraşılara gerilim enerjisini kanalize eder. Bu şekilde ruhi gerilimini giderir, ölçsüz bir davranışa sebebiyet verdirmez.

İnsanların hayatta mutlu olmaları, çevresindekilere karşı göstereceği olumlu, ılımlı davranış-

lara, sevgi, saygı, sabır, tahammül, şefkat ve basirete bağlıdır. Bazı insanlar yaradılışları itibarıyla, bazıları da karakter ve kişiliklerinin gelişim ve olgunluğu sonucu her şey'in iyi yanını görebilen mutlu kimselerdir. Acı ve kötü günlerde bile kendilerini teselli edecek ve huzura kavuşturacak bir yol bulabilirler, bir şey'ler yaratabilirler. Gök yüzü ne kadar karanlık olursa olsun, bir köşeden sızan ışığı keşfedebilirler; güneşi görmeseler bile, kişiliğinde güneşin gök yüzünde bulunduğu fikri onları huzur a kavuşturabilir. Bu ışık aslında onların gözlerinde ve gönüllerindedir. Yalnız akıllı, iradeli, basiretli, sabırlı, hoşgörülü, itidalli ve görüş açısı geniş ve umut'la dolu olan insanlar, böyle anlarda var olan kötülüğün ve mutsuz'lugin içinden ileride çıkması muhtemel olan iyiliği görebilirler.

Yazar JEREMY TAYLOR, evi soyulduğu, ailesi kapı dışarı edildiği, bütün mallarına elkonulduğu, kısacası her şeyini kaybettiği zaman bile halâ şu satırları yazıyordu: "Vergi mültezimlerinin ve soyguncuların eline düştüm her şeyimi aldılar. Eee şimdi ne olacak. Şöyle etrafıma bakıyorum hiçbir şey kalmamış. Sadece güneşi, şefkatli eşimi, bana acıyan ve beni bu durumdan kurtarmaya çalışan bir sürü dost görüyorum yanımda. Ama kesin olarak şunu söyleyebilirim 'ki ne neşe'mi ne'de temiz vicdanımı alabildiler, halâ düşünüyor, halâ yazabılıyorum."

Hayatın daima iki yanı vardır, AYDINLIK YANI, KARANLIK YANI. Akıl ve irade gücümüzü kullanarak bizi mutlu kılacak yolu, AYDINLIĞI seçip ilerlemeliyiz. NEŞE, hayat'ta zevk almanın en büyük kaynağıdır, karakterin en büyük koruyucusudur. Günümüzün yazarlarından biri, kötü arzularımızı nasıl yenebiliriz sorusuna şu cevabı veriyor: "İlk yapılacak şey neşe'li olmak, ikinci yapılacak şeyde neşe'li olmaktır, ondan sonra'da neşe'li olmalıdır".

Sabır, neşe ile yan yana giden bir özelliktir, mutluluk ile hayat'ta başarının başlıca öğelerinden birisidir. İyiliğin ve faziletin yeşerip büyüyebileceği en iyi ortamı sağlayan neşe'dir. Neşe, kalplere aydınlık, gönüllere ferahlık verir. O, şefkatin arkadaşı, sabrın koruyucusu ve aklın anasıdır. Dünyada en büyük dahilerin çoğu zaman güler yüzlü, itidalli ve hayatlarından memnun insanlar olduklarını, ne şöhet, ne para, ne'de iktidar peşinde koştuklarını zevk ve eğlenceye karşı hassas olduklarını hayat hikâyelerinden öğreniyor, kendi eserlerinde görüp müşahade ediyoruz.

SYDNEY SMITH, hayatı neşe içinde geçen yazar'lardan biri olup her şeyin iyi tarafını görmeye hazır bir insandı. Bütün hayatı boyunca hiç kimseyi incitmemiş, sabrından hiçbir şey kaybetmemiş ve örnek üst bir insan olmuştu. Yazılarında hiçbir zaman kabalığa kaçmamış, aklı' selim

yolundan ayrılmamış ve ön yargıya yer vermemiştir. Yaşı ilerleyipte hastalandığı zaman, bir dostuna yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Damla illetine tutuldum. Astım'ım var, daha yedi tane başka hastalık, ama bunların dışında çok iyiyim".

Sizlere büyük fizikçi ABOUZİT'in İtidale örnek olan şu davranışını nakletmek isterim:

Büyük fizikçi ABOUZİT Cenevre'de oturduğu sırada başından şöyle bir olay geçer, bu bilgin barometre ve hava basıncını düzenleyen genel kanunların nasıl işlediği konusunda 27 yıl bıkmadan usanmadan sayısız denemeler yapmış ve bunların sonuçlarını ve kıymetli bulgularını tespit ve kaydetmiştir. Bir gün çalışma odasına girdiğinde bu kıymetli bulguları havi notların ve belgelerinin masası üzerinde olmadığını görünce hizmetçisini çağırır ve sorar. Hizmetçisi, çalışma masası üzerinde duran kağıtların kirli ve çok eski olduğunu ve bu nedenle onları atıp yerine yeni temiz kâğıtları koyduğunu söyleince, büyük fizikçi birkaç dakika devam eden bir iç mücadelesi geçirdikten sonra gayet sakin bir eda ve büyük bir tevekkül içinde, hizmetçiye hitaben "Siz, tam 27 yıllık bir emeğin sonuçlarını yok ettiniz, bundan sonra bu odada gördüğünüz hiçbir şey'e dokunmayınız".

İnsan kişiliğini söz ve davranışları ile sergiler, ortaya koyar.

KONFÜÇYÜS şöyle demiştir: "OLGUN İNSAN GÜZEL SÖZ

ŞOYLEYEN DEĞİL, SOYLEDİĞİNİ YAPAN, VE YAPABİLECEKLERİNİ İTİDALLE SÖYLEYEN KİŞİDİR".

Söz ve konuşmalarda ölçülü olunmalıdır. Konuşulurken sarfedilen her kelimenin ifade edeceği anlam, vereceği intiba, yapacağı etki ve gereğinin yerine getirilip getirelemeyeceğinin idrak ve bilincinde olunmalıdır.

Öyle sözler vardırki sarfedildiğinde yumruktan, silâhtan ve kaba kuvvetten daha tesirli olabilir. İnsanlar bu yolla hançer kullanmadan da sözleriyle birçok kişinin kalplerinde bıçaktan daha derin yaralar açabilirler. Sarfedilecek, yersiz dikkatsiz, bilinçsiz ve ölçsüz sözler kişiye büyük bir sorumluluk ve bazı problemleride beraberinde getirir, tahriklere ve üzücü olaylara sebebiyet verebilir, dostlarını düşman edebilir.

HZ. SÜLEYMAN: "AKILLI İNSANIN AĞZI KALBİNDE, AKILSIZ İNSANIN KALBI İSE AĞZINDADIR" demiştir.

FİSAGOR: "SUS, YADA SUSMAKTAN DAHA İYİ BİRŞEY ŞÖYLE" demiştir.

İnsanın sözlerinde, dikkatli iyi niyetli ve ölçülü olması yanında bu özelliklerini davranışlarıyla da gerçekten olupturup bütünleştirmeli ve bu tarzda yetkinleşip dışa yansımalıdır. Meşhur sözdür insanı insan eden davranışlarıdır. İnsanın davranışları

zevkinin, duygularının, tabiatının ve dolayısıyla kişiliğinin bir göstergesi, bir aynasıdır.

SYDNEY SMİTH: "HAYAT KÖTÜ BİR DAVRANIŞI UNUTTURMAYACAK KADAR KISADIR, KALDIKI DAVRANIŞLAR FAZİLETLERİN GÖLGESİDİR" demiştir.

Gerçekten, bir insan olarak dış âlemle olan ilişkilerimizde, zaman zaman çapraşık bir rüya gibi akıp giden yaşamımızda sevinç-keder, sevgi-nefret, Şefkat-melânet Merhamet-zülüm, nedamet-kin, sadakat-ihanet-sükûn-heyecan ve benzerleri gibi duyguların içine girmişizdir. İşte bu gibi hallerde gelişen benliklerde, olgunlaşan kişiliklerde bunları menfiden müspete, fenadan iyiyeye, yanlıştan doğruya, şiddet'den mülâyemete ve hiddet'den sükûnete çevirme yetenek ve becerisine ulaşılmıştır.

Kişinin herşey'den evvel kendisi ile güvenli bir uyum sağlaması gerekir. Bunun için de insanın kendisini yakinen tanıyıp bilmesi, istek, söz, düşün ve davranışlarını ölçülü kılması kaygı, kurntu, huzur bozacak ve kızgınlık, kırgınlık yaratacak ortama sebebiyet vermemesine özen gösterilmelidir. İnsanlar ile sevgi ve saygıya dayalı samimi bağlar kurup, bu anlayış içinde birlikte geçinme ve işbirliğini sürdürüp, geliştirme gayreti içinde olunmalıdır. Birey'in uyumu bu nitelikleri kişiliğinde ne ölçüde ve nasıl bir denge içinde bağdaştırabildiğine bağlıdır.

İnsanları, insanlığı seviyorsak evrim yolunun engellerini ve acılarını da sevip aşmalıyız. Gerçek erdem duygu ve düşünümüzü içimizin evrimine ve insanlığın iyiliğine harcıyabilmektir. İnsanlık çok önemli ve çok büyük bir sorun'dur, bir ülkü'dür. Bunu oluşturmak için uğruna harcanan emekler, zahmetler ve acılardan zevk almalıyız. İnsanlık uğruna çaba sarfetmeden toplumsal kalkınma ve insanı evrime götürecekle öz-varlık mücadelesi vermeden kişisel yücelme olanaksızdır.

Yaşamımız süresince İTİDALLİ bir insan olabilmenin uğraşısı içine girmeliyiz.

İTİDALSİZLİĞE çok önemli bir örnek olacak olan BUDA'nın şu sözlerini hatırlatmak isterim: BİR AĞAÇ, ŞİDDETLİ ALEVLERLE YANARKEN, KUŞLAR ONUN ÜZERİNDE NASIL TOPLANABİLİRLER.

İTİDAL'e riayetsizlik, kişinin sağlığını, çalışmasını, başarısını, toplum ile olan ilişkilerini, kısacası tüm yaşamını olumsuz yönde etkiler, kişiyi mutsuzluğa sürükler. İtidal, mutlu yaşamın bir anlamda güvencesi sayılabilir. Bunun için öncelikle içgüdülerden, dürtülerden, dış etkenlerden ve uyarımlardan kaynaklanan güdülerin ve aşırı tepkilerin bastırılması, sınırlandırılması, denetlenmesi ve engellenmesi yapılabilmesi ve bu durum duygu, düşünce ve davranışta çatışma ve kargaşalığa neden olmamalıdır.

İtidalli insan, yapıcı, birleştirici, iyimser, huzursuzlukları giderici, yatıştırıcı ve yol göstericidir. Olgun kişiliği ile sever ve sevilir, davranışları tutarlı, geçerli, makbul ve uyumludur. Çevresi ile olan ilişkilerinde itibarlı, olumlu, beğenilir ve takdir edilir niteliklerde, toplumda ise saygın ve güzide bir yeri vardır. Toplumda geçerli olan bütün ortak amaçlara, değerlere, inançlara uyum gösterir.

Şüphesiz, arzu edilmedik olaysız, problemsiz, bunalımsız ve kaygısız bir yaşam düşünülemez. Ruh ve Beden sağlığı salt ve değişmez bir durum değildir. İç ve dış baskılar belli bir ölçüyü aşınca her insanın sahip olduğu

dayanma gücüne göre ruhsal dengesi ve sağlığı sarsılabilir. Fakat çok önemli olan şu husus hiç akıldan çıkarılmamalıdır ki insanoğlu karşılaştığı ve zorlandığı müşkül durumlarda bile baş vurabileceği, yardımını alabileceği bir yedek gücü kendinde oluşturabilir ve içinde bulunduğu zor durumlarla bu şekilde baş edebilir, ondan zarar görmeden sıyrılabilir ve umutsuzluğa düşmez.

İyi bir insan olma iddiasını bir ideale dönüştürme çaba'sı veren insanlar olarak, gücümüzün yettiği ve elverdiği ölçülerde Masonik faziletlerin temsilciliğini yapabilmeye Evrenin Ulu Mimarı bizlere daima yardımcı olsun.

Yararlanılan Kaynaklar:

1. *İnsanı Anlamak*, Prof. Dr. Özcan Köknel
2. *Kaygıdan Mutluluğa*, Prof. Dr. Özcan Köknel
3. *Kişilik*, Prof. Dr. Özcan Köknel,
4. *Kişilik Kazanma Sanatı*, Joseph Kirschner
5. *Kişilik Çözümlemesi*, Wilhelm Reich
6. *Mimar Sinan Dergisi*, Sayı: 26
7. *Ahlâk Üzerine Mektuplar*, Descartes
8. *Kişisel Bozukluklar ve Toplumsal Hatalar*, Alfred Adler
9. *Kişilik ve Karakter Portreleri*, Prof. Dr. Rasim Adasal
10. *Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar*, Prof. Dr. Engin Genç

EVREN VE BİLMEK

Ahmet ECEVİT

Uygarlığın şafağından bu yana insanlar, olayları bağlantılı ve açıklanabilir görmek istemiş, dünyasını yöneten düzeni anlamayı şiddetle arzulamıştır. Aristo dünyada dört temel element olduğuna inanırdı. Bunlar hava, toprak, ateş ve su idi. Dünyadaki bütün maddelerin bu elementlerden oluştuğuna, bunlara yerçekimi ve uçuculuk yani suyun ve havanın kaldırma kuvvetlerinin etkili olduğuna inanırdı. Yine Aristo geleneğine göre, evreni yöneten yasalara salt düşünce yoluyla varılabilirdi; gözlem ve deney yapmaya gerek yoktu. Galileo ile başlayan bilimsel yaklaşım, sonunda bilgi düzeyimizi bugünkü durumuna getirdi.

Aşağıda biraz sonra sözünü edeceğim kuvvetler tanımıyla, evrendeki olayları anlamaya çalışırız. Bizler yanlışlarımızı ve eksiklerimizi bile-rek, onları azaltarak, gerçeklerden korkmadan, açık yüreklilikle bira-raya geliriz ve hakikati ararız. Bizim yolumuz, önyargı ve boş inançla-rı yontarak, nur ve sevgiyi arayan yoldur. Hakikati ararken onun nu-rundan korkmamamız gerekir.

Evrende bulunan parçacıklar, çevrelerinde alanlar oluşturarak, diğer parçacıklar üzerinde kuvvet oluşturur. Bu kuvvet, büyüklük değerine ve etkileşim yaptıkları parçacıklara göre, dört çeşittir. Yalnız çoğu fi-

zikçiler bunun yapay bir bölünme olduğunu ve eninde sonunda bu dört kuvveti tek bir kuvvetin değişik görünüşleri olarak açıklayabilecek bir birleşik kuram bulmayı ümit etmektedirler. Gerçekten, bugün çoğuna göre fiziğin ana amacı budur. Yakın geçmişte bu dört değişik kuvvetten üçünü birleştirmek üzere başarılı adımlar atıldı.

Kuvvetlerin ilki çekim kuvvetidir. Her parçacık, kütlesi ve enerjisine bağlı olarak ondan etkilenir ve bu bakımdan evrenselidir. Bu kuvvet, diğer kuvvetler arasında ihmal edilebilecek kadar zayıftır. Fakat şu iki özelliğinden dolayı evrenin geometrik oluşumunda etkin olmuştur:

1. büyük uzaklıklardan etki edebilir,
2. her zaman çekicidir.

Newton'un elmasının yere düşmesini sağlayan bu çekim kuvvetidir. Dünya ile güneş arasındaki çekim, galaksiler arası çekim bu kuvvetin sonucudur. İki cismin tek tek parçaları arasındaki çok zayıf çekim kuvvetleri, birbiri üzerine eklenerek, çok belirgin kuvvet oluşturabilir. İki maddenin parçacıkları arasındaki çekim kuvveti, graviton denen, kütsesiz ve çok uzun menzilli parçacıkların değiş-tokuşu ile açıklanmaktadır.

Diğer üç kuvvet, ya kısa menzilli, ya da bazen çekici bazen itici olduğu için birbirlerinin etkisini yok edebilirler.

İkinci kuvvet elektron ve proton gibi elektrik yüklü parçacıkların elektromanyetik olarak etkileşmesidir. İki benzer yüklü parçacıklar arasındaki kuvvet itici ve farklı yüklü parçacıklar arasındaki kuvvet çekicidir. Bu kuvvet, atom ve moleküllerin dünyasında baskındır. Örneğin, bir atom çekirdeğinde bulunan proton ile çevresinde dönen elektron arasındaki elektromanyetik kuvvet, bunların arasındaki kütsesel çekim kuvvetinden 10.40 kadar büyüktür. Dünyanın güneş etrafında dönmesine kütsesel çekim kuvveti etkili olduğu gibi, atomlardaki elektronların da çekirdek etrafında dönmesine elektromanyetik kuvvet etkili olur. Elektromanyetik kuvveti foton denen yüksüz parçacığın değiş-tokuşu ile açıklayabilmekteyiz.

Üçüncü kuvvet radyoaktiviteyi doğuran zayıf çekirdek kuvvetidir. Dördüncü kuvvet ise, proton ve nötronların içindeki kuvarkları birbirine bağlayan güçlü çekirdek kuvvetidir. Proton ve nötronları atom çekirdeği içinde birarada tutan da yine aynı kuvvettir.

Güneş sisteminden galaktik kümeye, hidrojen atomundan Lawrenci um atomuna kadar aynı özden olmuşuz. Bu bir evrensel kardeşliktir ve bu kardeşlik sevgisi sınır tanımaz.

İnsan evrenin bir parçası olduğuna göre evrendeki doğa kanunları onda da geçerlidir. Şu anda açıklayamıyor bile olsak, insan vücudunda

olan her olay bu doğa kanunlarına uyarak onların denetiminde olmaktadır. Görme, duyma ve tat alma olaylarının nedenleri ve nasıl oldukları bu kanunlar kullanılarak kısmen anlaşılmaya çalışılmıştır. Bir DNA molekülünün şifrelenmesi aşamasında gelişigüzel bir davranış yerine doğa kanunlarına uyumlu davranış olduğunu anlama noktasına gelmek üzereyiz. Objektif evrenin incelenmesiyle bazı doğa kanunları daha kolay anlaşılır. İnsan bu kanunları incelemekle işe başlamıştır. Şimdi de kendisinde olan olayları bilimsel olarak sorgulama cesaretine erişmelidir. Diğer bir deyişle, insan kendini bilimsel olarak incelemeye başlamalıdır.

İnsanın kendi kendisini incelemesi insanı kendini bilmeye doğru götüren yoldur. Bunu yapabilmesi için öncelikle durumu hakkında şuurlanması ve özellikle iç özgürlüğünü kazanması gerekir. İç özgürlüğünü kazanmış insan kendisi ve çevresi hakkında bilimsel gerçeklerden korkmaz, akıl ve hikmeti onun önderidir. Ölümün ve ölümsüzlüğün ne olduğunu idrak eder ve ölümsüzlüğe yaklaşır.

Evrendeki bilgi, enerji ve madde şeklinde bulunmaktadır. Hiçbir bilgi gizli değildir ve esrarı yoktur. Fakat gerçek bilginin kazanılması veya aktarılması, gerek alanın gerekse verenin büyük çabalarıyla gerçekleşir. Bu bilgiye sahip olanlar, onu mümkün olduğu kadar çok sayıda insana iletmek ve yaymak için çaba harcarlar; amaçları insanların bu bilgiye yaklaşımlarını kolaylaştırmak ve gerçeği elde etmeleri için kendilerini hazırlamalarını sağlamaktır. Bizler hakikati ararız, bu nedenle buradayız.

Üzülerek hepimiz biliriz ki, bilgi tek başına anlamayı gerçekleştirmez ve anlama bilginin artmasıyla artmaz. Egoist bir insanla fedakâr bir insan, aynı bilgiyi farklı anlar. İnsanların faal veya âtıl, doğru veya yalancı, samimi veya samimiyetsiz, cesur veya korkak, iyi ahlâklı veya ahlâksız gibi özellikleri olan ilişkisine bağlıdır. Bir kimse yaşamının farklı devrelerinde aynı fikir veya düşünceyi tamamen farklı şekillerde anladığını gözlemlemiştir. O güne kadar kesin olarak doğru anladığı şeyi şimdi daha iyi anladığını söyler. Burada bilgi değişmediğine göre, değişen kişinin varlığındaki özelliklerden birisidir.

Bilgi bir merkezden gelirken anlama insanın duygu, düşünce ve davranışlarına bağlı olarak değişmektedir. O halde, bizlere düşen görev hem yapılan bilgi yayınına antenlerimizi sonuna kadar açmak, hem de kişilik ve davranışlarımızı oluşturan varlığımızı geliştirmek için çaba harcamaktır. Öz olarak söylenirse görevimiz mason olmaya çalışmaktır.

KAYNAKÇA

1. Ç.: D.: *Ritueli*, 1995
2. Orhan Hançerlioğlu, *Düşünce Tarihi*, 5. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.
3. P.D. Ouspensky, *İnsanın Gerçeği "Kendini Bilmek"*, Ruh ve Madde Yayınları, İkinci Baskı, Emre Matbaacılık, İstanbul, 1994.
4. H.C. Ohanian, *Physics*, Second Ed. expanded, W.W. Norton and Co. New York, 1989.
5. Theodore P. Show, *The Dynamic Universe, An Introduction to Astronomy*, West, Publ. Co., New York, 1983.
6. Stephen W. Hawking, *Zamanın Kısa Tarihi, Büyük Patlamadan Kara Deliklere*, Milliyet Yayınları: 88, altıncı baskı, 1991.
7. Yalçın İnan, *Kosmos'dan Kuantum'a ücretsiz isteme adresi; Mithatpaşa Cad. 66'4, 06420, Yenışehir, Ankara.*

Tel: (0 312) 417 25 61-62 Fax : (0 312) 417 58 84.

25.9.1993 tarihinde Eb. Maq'a intikal etmiş olan Münir BERİK Kızımızın 25 Ocak 1988 tarihinde Bilgi Muhterem Locasına yazdığı mektubu Lo. KK. nin arzusu üzerine yayınlıyoruz.

Bilgi Muhterem Locası Üstadı Muhteremine

Kardeşce Sevgilerle

İtalyan Şairi Danté, yaşamının ölümüne doğru bir koşu olduğunu söyler. Uzun ömürle kısa ömür arasındaki farkı kaldıran böyle bir yarışı tamamlamak üzere olan bir insanın, duygularını gizlemek yerine Üstadı Muhteremin dirayetine emanet etmesi daha doğru bir yöntem olmalıdır.

Böylesine bir koşuyu nefesi tükenmeden uzunca yıllar sürdürebilen şanslılar açısından ölüm, geriden gelenlere oranla daha elle tutulur bir gerçektir. Ve ister kısa ister uzun olsun, yaşamları boyu insanlığa gönül ve destek verememiş olan talihsizler açısından hiç de anlamlı bir son değildir.

Ahlâk kurallarını titizlikle uygulayanlar, akıl ve bilimin öncülüğünde taassup ve cehalete karşı direnenler, sevgi ve kardeşliği insanlığa kazandırmak için yeteneklerini kullananlardır ki, mutlu sonun huzurunu yaşamağa hak kazanabilirler.

İnsânî duygular bakımından benliğimizi yüceltme çabaları çok mütevazî ölçüleri aşamamışsa bunun üzüntüsünü sezmek bile elbet hüznün verici olur. Taşındığımız meşaleyi bizden devralanların akıl ve bilim yolundan gerçeğe, doğruya ve güzele erişmekte olan şanslı olduklarını ummak ise, iyimser bir teselli kaynağıdır.

Geride bir kaç dost bırakarak göçenler arasında bile hayatları başarılı geçmiş sayılanlar vardır. Ya, çoğunluğu mason kardeşlerden oluşan bir sevgi hâlesi ile sarılarak uğurlananlar... Asıl onlar övgüye lâyık değil midir?

İnsan eğer sağlığın nimetlerini yaşayabilmişse, eğer masonik görevlerini yerine getirmenin huzurunu duyabilmişse, ve eğer her çağın heveslerini az çok tadabilmişse o takdirde doyumlu bir ömrü dolduruyor, demektir.

Ölüm, meş'um korkusunu kâinata salmış olsa da yaşadığımız sürece ondan her hangi bir kötülük gördüğümüz söylenebilir mi? Yarış tamamlandığı anda ise artık hayatta bulunmayacağımıza göre, bize başkaca bir kötülük edebilmesi asla mümkün değildir.

Münir BERİK

MASON BALOLARI ve BU BALOLARIN DAVETİYELERİNE AİT ÖRNEKLER

İsmail İŞMEN

Balo'nun tarih boyunca gelişmesine kısa bir bakış

Balo olayı ve balo kelimesinin toplumların hayatına girişinin çok eski bir mazisi vardır.

Balo kelimesinin kökeni, dansetmek anlamına gelen latince ballare'den gelmektedir. Bunun kökeni de eski yunancada dans, bale, balo demek olan ballismos'a kadar uzanabilir.

Balo veya bal kelimesi, 12. ve 13. yüzyıllarda müzik âletleriyle dans edilen köy halk danslarına verilen isimdi. 14. yüzyılda Avrupada "bal" denilince en az yirmi mısradan oluşan bir müzik parçası anlaşılır; ancak, önce müzik parçası hazırlanır, sonra da bu müziğe uyacak şiir şeklindeki metin uydurulurdu.

Önce müzik eşliğinde dans etmek için uygulanan etkinlikler, sonra hem eğlenmek hem de sosyal anlamda bir araya gelmek için balo adı altında toplumda bir kurum olarak yerini almaya başladı.

13. yüzyılda Fransada aristokrasinin bir gösteriş ifadesi olan balolar, yüz yıllar geçtikçe halkın da benimsediği sevdiği sosyal olaylar arasına girdi.

Her fırsatta yeni tür balolara yer verildi. Gençlik Balosu, Maskeli Balo, Kıyafet Balosu, Okul Balosu, Hayır müesseseleri yararına Balo, Güzellik Kraliçesi Balosu, Opera Balosu, Kulüp Balosu, Yıldönümü Balosu... v.s. gibi.

Her devirde balolarda kadınların ve erkeklerin çağın modasına göre şık ve özel kıyafetler giymelerine bilhassa itina gösterildi. Balolarda pek tabii müzik ve dansın yanı sıra çeşitli eğlencelerin de programda yerini alması istenildi.

Sefaretlerde tertiplenen balolar dans ve eğlence yanı sıra politik bakımdan da bir ifade taşımaya başladı. Bir örnek vermek için 19. yüzyıl sonlarına doğru İstanbul'da Polonya Sokağı (bugünkü Nur-u Ziya)nda Fransız Sefaretindeki Balo ile aynı yıllarda Pariste Türk Sefaretindeki Baloya ait iki eski gravürü yazımıza ekliyoruz.

Pariste Türkiye Sefarethanesinde verilen bir balo (1850).

Mason Baloları Davetiyelerinden Örnekler

Tarih boyunca gerçekleştirilmiş olan Mason Balolarının davetiyeleri, gerek ifade gerekse şekil bakımından zamanın bir görünümünü aksettirmektedir.

İstanbul Fransa Sefarethanesinde bir balo (1854).

Arşivlerimizde bulunan bu davetiyelerden tipik bazı örnekler sunuyoruz.

Eskiden yapılan baloların davetiyeleri, fransızca ve türkçe olmak üzere, iki dilde hazırlanırdı.

1927 tarihli balo davetiyesi: (T.B.L. Arşivi 201. 02/2379)

Davetiye Numara 61

Türkiye Maşrik-i Azam Mühürü

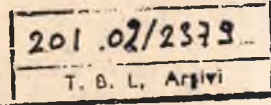
Türkiye Maşrik-i Azamı, 27 Kânunusani 1297 Perşembe akşamı Yıldız Salonlarında vereceği baloya zâtı âlilerini davet ile kesb-i şeref eyler.

Bu davetiye, iki hanımla birlikte teşrif hakkını bahşeder.

Invitation

Le Gr. Or. :. de C. :. a l'honneur de
vous inviter au grand bal qu'il donne le
jeudi 27 Janvier 1927 dans les salons du
Palais de Yıldız

M.....

Cette invitation qui est strictement personnel, donne
droit à être accompagné deux dames.

Cons/ple, le.....

Not: 1. Burada ilginç olan konu, davet edilene iki hanımla gelmek hakkı tanınmaktadır.

2. Fransızca metinde Yıldız yerine Yıldız Sarayı yazılmakta; ayrıca davet edilenin adı için yer bırakılmış bulunmaktadır.

3. Fransızca davetiyenin altında Cons/ple (yani İstanbul) yazısı ve tarih yeri vardır.

1928 tarihli davetiye. (T.B.L. Arşivi 205.03/1167)

Sevgili K.:

Les Pioniers de l'Avenir ve Concorde (Dirlik) Hâkim Şapıtrleri 3 Mart 1928 tarihinde saat yirmi buçukta Pera Palas Salonlarında verilecek aile sofrasına aileniz efradı ile (valide, zevce, hemşire, kerime) iştirakinizi rica ederler.

Merbut koçana iştirak edecek efrad-ı ailenizin isminin kaydı ile 25 Şubat Cumartesi gününe kadar Galatada Karaköy Palas karşısında Kâtib-i Adil Server Yesari, Galatada Nişastacıyan Hanında Doktor Rasim Ferit ve Beyoğlundaki Serkl Doryanda Hrانت Noradukyan Beylerden biri namına irsalini rica eder.

چكى عروس خانم
۳۰۷۰ خروشه

بيعت چاك

۱۹۲۸. ۳ مارت ۳۰. ۱۹۲۸.
 سوي چيچند پيرا لاس سالونلرندە وېرەلەك خانم سهرمت
 خانمكار افراديله (والده، زوجە، حشيره، كرنه) اشتراككردى ديا ايدىر.
 سويوت قوجا اشتراك ايدەك افراد خانمكار استەك قېدە ۲۰ شياپ
 چەلپەك كوتە قانار غلغەدە فرەكردى لاس قاروشندە كاتە دىل تروت يشارى
 غلغەدە نىشەنچان خانمە دوتتور واسم نرېد وېك اوغلندە سرلە دورۇدە هرات
 نورادونكيان بېكرەن بىر لىتە اوسانلى ديا ايدىر.

205.03/1167
T. B. L. Argivi

خاشىە — دعوت تاما سىيى اولدىندىن خانمكار بالو لياقتە تىرەلەكە انتخاب
 بولدى.
 مدت طرفندە جواب اعطاني مجبوردير.

Haşiyee-- Davet, tamamen samimi olduğundan hanımların balo kıya-fetiyle teşriflerinde icap yoktur. Müddet zarfında cevap itası mecburi-dir.

Davetiyeinin dip koçanında Yusuf Cemal Bey ile işti-rak edecekler yazısı vardır.

Not: 1. Davetiyeinin üzerine yapıştırılmış küçük bir kâğıtta: "Bir kişiye mahsustur, Taam (yani yemek) 3,75 kuruştur... (yani yalnız üç kuruş virgöl yetmiş beş) yazılıdır.

97

T. B. L. F.

Les Srs. Chrs. Les Ptes de l'Art. et La Cte. vous convient à prendre part, accompagné des Dames de votre famille (mère, femme, fille ou sœur), au dîner intime suivi d'une sauterie qui aura lieu dans les salons du Pera Palace, le Samedi 3 Mars 1928 à 20 1/2 heures.

Vous êtes priés de vouloir bien détacher le talon ci-annexé et de le retourner jusqu'au 25 Février à l'une des adresses suivantes:

SERVET YESSARI BEY, a son étude en face du Palazzo Karakeuy,
 Dr RASIM FERID BEY, Nicholasdjian Han, Galata,
 H. KORADOUNGHIAN BEY, Cercle d'Orient, Pera,

en y inscrivant les noms des Dames qui vous accompagneront.

N. B.— Cette réunion ayant un caractère essentiellement intime la toilette de bal pour les dames n'est pas indispensable.

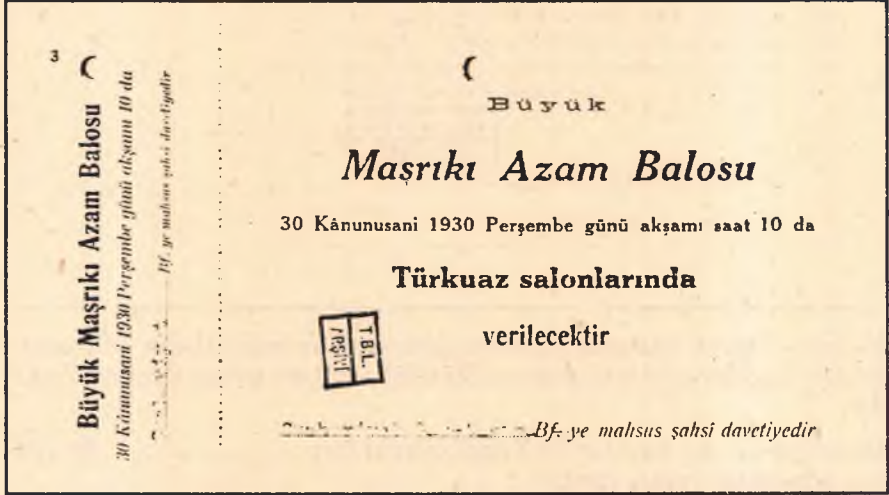
R. S. V. P.

97

F. sera accompagné par

2. Davetiye'nin fransızca metninde türkçe metinde olmayan şu ibare vardır: "Samimi yemekten sonra zıplamalı dans (sauterie) edilecektir.

1930 tarihli Davetiye (T.B.L. Arşivi)

Büyük Maşrık-ı Âzam Balosu, 30 Kânunusani 1930 Perşembe günü akşamı saat 10 da Türkuaz Salonlarında verilecektir.

.....Bf. ye mahsus şahsi davetiyedir.

Not: Yukarda söz konusu davetiye, Büyük Kâtip İbrahim Necmi (Dilmen) tarafından Cumhuriyet Gazetesine gönderilmiştir.

1933 tarihli Davetiye (T.B.L. Arşivi)

Türk Yükseltme Cemiyeti, (Gönye - Pergel amblemiyle)

Muhterem Efendim,

Türkiye Maşrıkı Azamının 2 - mart - 933 Perşembe günü saat 22 de Maksim salonlarında vereceği senelik baloya Muhterem Refikanız hanımefendi ile birlikte teşrifiniz rica olunur, Efendim.

Mühür - İmza

TÜRK YÜKSELTME
CEMİYETİ

Muhterem Efendim,

Türkiye Makûsı Asamının 2-Mart-933
Perşembe günü saat 22'de Makûsı salonlarında
vereceği senelik baloya Muhterem Resikanız
Hamımefendi ile birlikte katılmanız rica olunur
Efendim.

SON ON YILLIK DÖNEME AİT

TÜRKİYE BÜYÜK LOCASI BALOLAR KRONOLOJİSİ

20 Aralık 1985 Cuma, Saat 20.30, İstanbul Sheraton Oteli Büyük Üs-
tat : Dr. Şekûr Ökten

13 Aralık 1986 Cumartesi, Saat 20.30, İstanbul Sheraton Oteli Büyük

Ustat : Cavit Yenicioğlu

30 Kasım 1987 Cumartesi, Saat 20.30, İstanbul Sheraton Oteli Büyük

Ustat : Cavit Yenicioğlu

Not: Bu balo münasebeti ile Mimar Sinan Dergisinin Özel Eki olarak 22 Kasım 1987 tarihinde "Kardeşlik" adı altında bir gazete yayınlanmıştır. Bu gazetede şu yazılara yer verilmiştir :

Hoş geldiniz Önsözü

Cavit Yenicioğlu : Bir Özlem

Sahir Erman : Siz de Bizim Kardeşimizsiniz

Cevat Memduh Altar: Neş'eye Övgü

Suha Aksoy : Sevgi

Şanı Yüce Kur'an'dan bir beyit

Can Arpaç : Barışa Çağrı

Will Allen Droomgoole (Burhan Karahan tercümesi): Köprü Kuran Adam

Suha Aksoy : Masonluk ve Masonlar

Anlamlı Deyişler : Üç Kural

10 Aralık 1988, Cumartesi Saat 20.30, İstanbul Sheraton Oteli Büyük

Ustat : Orhan Alsaç

16 Aralık 1989 Cumartesi Saat 21.00, İstanbul Hilton Oteli Büyük Üs-

tat : Orhan Alsaç

23 Aralık 1990 Pazar, Saat 21.00, İstanbul The Marmara Büyük Üstat

: Orhan Alsaç

30 Kasım 1991 Pazar, Saat 20.00, Swissôtel The Bosphorus Büyük Üs-

tat : Suha AKsoy

*Hür ve Kabul edilmiş
Masonlar Büyük Locasının
tertip ettiği Baloya tesrifinizi
rica ederiz.*

Yönetim Kurulu

30 Kasım 1991 Cumartesi

Swissotel

Kokteyl 20.00

Yemek 21.00

Kıyafeti Smokin

1992 ve 1993 yıllarında balo yapılmamıştır.

23 Nisan 1994, Cumartesi Saat 20.00, Swissôtel The Bosphorus
Büyük Üstat : Can Arpaç

Not: Türkiye Büyük Locasının 85. Kuruluş Yıldönümü münasebetile.

Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonlarının
İnsanlık Yolundaki Çalışmalarının

85. Yıldönümünü

Kutlamak için yapılacak Baloda
Mutluluğumuzu Sizinle Paylaşmak İstiyoruz.

Can ARPAÇ
Bü. Üs.

Kıyafet : Smokin veya Siyah Elbise - Papyon • **Yer :** Swiss Hotel - İstanbul

Gün : 23 Nisan 1994 Cumartesi • **Saat :** 20.00 Kokteyl / 21.00 Yemek

Davetiye tek kişiliktir ve güvenlik açısından getirilmesi rica olunur.

N° 247

Son olarak 9. Aralık 1994 tarihli Türkiye Yüksek Şûrası balo davetiyesinin bir örneğini de veriyoruz.

7.Y.Ş. Hâkim Büyük Amiri
P Mu. Sahir Erman, 33° K.

ve eşi

Gül Erman H.

E.K.S.R. Türkiye Yüksek Şûrasının

9 Aralık 1994 Cuma akşamı saat 21:00'de
yapılacak olan balosunu teşrifinizi rica ederler.

The Marmara Oteli
Büyük Balo Salonu

Saat 20:30 kokteyl
Smokin veya siyah elbise

İNSAN TABİATIYLA İLGİLİ MASONİK KONSEPT ÜZERİNE (*)

Koparal ÇERMAN

Yarış atı yetiştirmek isteyen; önce atları tanımalıdır. Özel motor imal etmek isteyen; önce mekanik bilmelidir. Ev yapmak isteyen; inşaat malzemeleri, ölçü ve orantı konularında bilgi sahibi olmalıdır. İnsanla uğraşanlar da; hatâlara düşmemek için onun nasıl bir varlık olduğunu bilmeli, doğasını tanımalı, onunla neler yapılabileceğinin ve ondan neler ümit edilebileceğinin ayırında olmalıdırlar. İnsanı eğitme ve geliştirme çabalarının çoğunda uğranılan başarısızlığın, insan tabiatını iyi bilmemekten kay-

naklandığını güvenle söyleyebiliriz.

İnsanın ne olduğunu inceleyen ve insan nedir? Nasıl bir varlıktır? gibi suallere cevap arayan bilim dalı antropolojidir.

Masonik antropoloji, diye bir şey de vardır. Çünkü masonluğun konusu insandır. Masonluk, insanı ele alır ve onu belirli vasıtalarla belirli bir yönde şekillendirmek ister. Başarısı da elbet insan tabiatını anlama derecesine bağlı olacaktır. Aksi takdirde; tarım-

(*) Not: H.L. HAYWOOD kardeşimizin *The Great Teachings of masonry* isimli kitabından, bazı küçük değişikliklerle adapte edilmiştir.

dan anlamayan çiftçinin toprakları nasıl verimsiz kalırsa onun da eli öylece boşta kalır.

Acaba masonluğa göre insan nasıl bir varlıktır? Tabii, böylesine geniş bir konunun burada, ana başlıklarını bile sıralayabilmek mümkün değildir. Ama, bazı önemli noktalara değinmekle kendimizi sınırlayabiliriz.

Örneğin; masonluğun insanı; her şeyden önce **eğitilebilir** bir varlık olarak gördüğünü söyleyebiliriz. Çünkü bunu ritüellerimizden ve masonik öğretinin pek çok safhasından görüp anlayabiliyoruz. Aday, cehaletin karanlıkları içerisinden çıkar gelir, ona yol gösteren kardeşlerin yardımıyla aramıza katılır. İnisiyasyonu takiben kendi ayakları üzerine kalır, ışığı görür ve bu ışıklılı gözlerle dünyaya bakmaya başlar. Sembol dilinde; önce bir "hamtaş" iken, sonunda "küptaş" olur ve bu niteliğiyle de hepimizin uğraşısı olan mâbed inşasına katılır. Bu gelişme loca içerisinde mümkün olabiliyorsa, bunu loca dışında da beklememiz ve insan hayatının müsbet bir gelişme grafiği çizdiğini düşünmemiz normaldir. Masonik dünyaya yeniden "doğabilen" insanın, hayattaki bütün müsbet çağrılara müsbet cevap verebilecek niteliğe sahip olacağı aşikârdır. Bundan; masonluğa göre insan yapı-

sının statik olmadığı, aksine dinamik, gelişebilir, eğitime elverişli bir yapıya sahip olduğu neticesi çıkar. Tabii buradaki eğitimden kasıt, sadece okul eğitimi değil, hayatın her yönünü kapsayan bilgilenme ve birleştirme gücü olarak özetlenebilecek bir gelişme ivmesidir.

Ne var ki bu teşhis, biz masonlara has optimist bir görüştür, herkes bu fikre iştirak etmez. Tarihe bakınca görüyoruz ki; insanların büyük kısmı, uzun süreler kendinde mevcut bu dinamik gücü anlayamamış ve yaşamlarının, tümüyle yıldızlara bağlı ve yıldızların gökteki hareketine uygun olarak değişikliğe uğradığını sanmışlardır. Astroloji ile bu denli geniş çapta istikbal kaygısı güderek ilgilenenlerin sayısı, günümüzde azalmış olsa bile, bugün de kaderciliğe inanan yani; kendi hayat yolunun çok önceden **alın yazısı** olarak çizilmiş ve değiştirilemez olduğuna inanan pek çok insan vardır. Dahası, hayatımıza benliğimizde mevcut bir gücün değil de, sadece çevre koşullarının yön verdiğini düşünen bilim adamları da olmuştur. Hayatın bir tesadüf veya şanstın ibaret olduğuna inanan kimse de vardır. Bütün bu görüşlerin ortak noktası; insan'ın statik yapıya sahip bir varlık oluşudur. Yani kısaca; **"güçlü olan hep güçlü, güçsüz olan da hep güçsüz kalacak ve in-**

san, güçlenme olanağını kendi elinde bulunduramaya caktır.

Masonluğa göre bu çok önemli bir yanıdır. Elbet onun insan tabiatı ile ilgili teşhisi bir illüzyon ya da yanılgı değildir. O, hepimizin ermişlik görünüşü altında ne büyük zaafiyetlerimiz olduğunu bilir. İnsanın; kendisini çevreleyen şeylere karşı ne kadar duyarsız ve ilgisiz olduğunu ve bu alışkanlığını kolayca yenemeyeceğini de bilir. Yine bilir ki; insanın en büyük düşmanı kendisidir, çünkü rahatına düşkündür, bu sebeple de yönetmekten çok yönetilmekten hoşlanır, kendini zorlamaz. Bu yüzden de masonluk insanı, öyle mümkün olmayacak şeyler istemez. Onun uygun çağrılara uygun cevaplar vereceğini umar ve bu yönüyle insanı değerli bir varlık olarak görür. İnanır ki; insan kusursuz bir eser olmasa, hatta tatmin edici seviyelere ulaşmasa dahi, bir adım ilerlemesi için her türlü gayreti sarfetmeye değer. Ayrıca masonluk; insanlığın da zamanla öğrenerek gelişeceğine inanır. Düşünür ki; yarının insanları bugünkü'lerin erişemediği daha ileri bir seviyede olacaktır. İlk üç derece içerisine yayılmış "gelişme sembolizması" insanoğlunun yer altında yatan bir demir cevheri gibi statik olmadığını, bazı değerler peşinde koşan, koştukça zamanla gelişen varlıklar olduğunu bize hatırlatır.

Yine masonluk; bir zamanlar şahane bir abide iken, bugün yıkılıp yerle bir olmuş virane gibi, bugün insanlığın "çökmüş ahlâk" yapısına sahip bulunduğunu da kabul etmez. Bazıları; bir zamanlar insanların çok üstün varlıklar olduğunu, sonraları kötü bir ahlâk çöküntüsüne uğrayarak, bugünkü çürümüş hale geldiğini ve bu korkunç halden onu ancak tabiat üstü güçlerin veya mucizelerin kurtarabileceğini düşünürler. Bu antropolojiye sahip kimseler genelde insanı kurtarabilecek tabiat üstü gücün ne olduğunu bildiklerini de iddia ederler ve bu günahkâr insanlık içerisine doğan masum çocukların kurtuluş reçetesinin kendi ellerinde bulunduğunu sanırlar.

Bazı kardeşlerimiz de insanlığın uğradığı bu "çökmüş ahlâk" anlayışını benimsemiş olabilirler. Ama masonluk bu fikri benimsemez, gerçi buna karşı da çıkmaz ama, masonik prensiplerden anlayıp, ritüellerimizden çıkardığımız odur ki; masonluk böyle bir ahlâk çöküntüsü varsa bile, insanı bu halden kurtaracak gücü, başka diyarlarda ya da tabiat üstü güçlerde aramak yerine onu; yine insanın içinde mevcut; sevgi, şefkat, estetik, hayırseverlik, adalet, beraberlik, birlik, karşılıklı yardımlaşma ve bunun gibi daha nice ruhsal değerlerde arar. Üçüncü derecedeki "yeniden doğuş" ve yeni bir benliğe kavuşma

olgusu büyük bir gerçektir. Ama dikkat edilirse bu, kazanılan tabiat üstü bir benlik de değildir.

Hayatı, çevremizle belirli ilişkiler içerisinde yaşıyoruz. Evrenin ulu mimarı olarak nitelediğimiz bir Tanrı elbette vardır ve bizler de ona bin türlü yolla bağlıyız. Tanrı armağanı olan harikulâde bir tabiatın kucığında yaşıyoruz. Esasen yaşamak demek; tabiatla kucaklaşmak demektir. Bir toplum içerisindeyiz ve diğer insanlarla beraberiz. Onlardan ayrı da yaşayamayız. Binaenaleyh, **tanrıyla, tabiatla ve insanlarla** uyum içerisinde olabilmek, onlarla, tıpkı evrende olduğu gibi, bir ahenk içerisinde birleşip bütünleşebilmek, büyük bir mutluluktur. Mutluluk olduğu kadar da akıllılıktır. İşte bu tarz yaşamaya ve bu tarz yaşamanın çağdaş kurallarını bulmaya üstad'lık diyoruz. Usta, ya da üstad mason; kullanımı olmayan eski ve acınacak bir tür okültizm anlayışının gizemli bilgilerine erdini sanıp onları başkalarına öğretmeye çalışan kimse değildir. Aksine bugünkü modern ve gelişmiş dünyanın ileri insanların peşinde koştukları, değişmeyen universal gerçekleri yani hayatın kadim sırlarını görüp bu yolla mutluluğa erişebilendir. Böyle bir usta eğer bugün; "insanlığın çürümüş ahlâk yapısına sahip olduğuna inansaydı mutlu ola-

mazdı. Böyle bir ustanın sağduyusu sanırım ona dünyanın; şimdi içinde yaşadığı gibi bir dünya olmasını istediğini söyleyecekti. Yani usta insanın, içinde yaşadığı dünyayla temelde bir çelişkisi olmayacaktı. Böyle usta bir insan, daha ileri merhalelere erişebilmek için kendi dışındaki bir süper güçten yardım beklemeyi de mantıksız bulacaktı. Çünkü o gücün çok uzaklarda değil kendi içinde bulunduğu ayırda olacaktı ve dünyayı iyisiyle kötüsüle onu nasıl bulduysa öylece kabul edip, onunla kaynaşmak için elinden geleni yapacaktı.

Şüphesiz insan bir melek değildir. Acımasız çevresi tarafından yanlışlara düşürülmüş hatâsız bir varlık da değildir. Süper bir gücün keyfi gelince kurtaracağı, çürümüş çökmüş bir yaratık da değildir. Ve tabii; bilmem kaç bin sene sonra, insanüstü güce erişebilecek bir varlık da olamaz. Aslında İnsanın ne olduğunu; onu bize açıklayan soyut teorilerden kolayca ortaya çıkaramayız. Zaten insan üzerine çok fazla düşünmeye gerek de yoktur, çünkü zaten o kendisi her konuda kafa yoran ve düşünen bir varlıktır. İnsan denilen bu varlık bugün için tam aydınlanmamış olabilir, ama ne olursa olsun zekâsını kullanacaktır. Hiçbir zaman ideal bir dost veya kardeş olmayabilir, ama bunun birazını olsun yapmaya müsaittir. İçinde, bencil-

lik, hırs, açgözlülük ve cehaleti barındırır; ama herşeye rağmen en yüce asaleti de taşır. Bu yüzden sadece bazı güçsüzler, insanın yücelmesine katkıda bulunmak istemezler; çünkü bu işin bedeli yoktur. Lakin olgun bir mason, insan tabiatını iyi bildiği, kendini iyi tanıdığı ve bu konuda sağduyu sahibi olduğundan güçlüdür; böylece de hayırseverliği,

kardeşliği, dostluğu ve diğergâmlığı karşılığında dünyadan ve insanlardan hiçbir şey beklemez. Günlerini insanlar ve insanlık için ve daha iyi bir dünya için sadakatle çalışıp didinerek geçirir. Çünkü herşeye rağmen, insanın büyük işler başarmaya yetkin mükemmel bir varlık olduğuna inanır. Bu yüzden de ona saygı duyar.

LOCALARDAN HABERLER

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŐMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
Hulus	İstavro Yoanidis	Masonik Disiplin	14.06.1995
Özlem	Temuçin Kocatürk	Tolerans	05.06.1995
Sembol	Kenan Işık	Şiir Resitali	05.06.1995
	Ünal Kuzgun	İnanç, Hürriyet ve Masonluk	05.06.1995
Tanyeri	Abdurrahman Erginsoy	Masonik Sohbet	02.06.1995
ANKARA			
Çankaya	Turan Kaya	Vefa Duygusu ve M.:luk	23.6.1995
Eşitlik	Yusuf Dülger	Hakikate Ulaşmayı Gerçekleştirebilecek	27.06.1995
İlke	Muammer Aydoğan	Ketumiyet	23.06.1995
Doğan Güneş	Tugay Ateş	İnsan Hakları	12.06.1995
Kutup Yıldızı	Orhan Gazi Vural	M.:lik Renkler ve Sembolizması	15.06.1995
Pergel	Orhan Özalp	İnsan Hakları ve Masonluk	20.06.1995
ANKARA			
Bodrum	Yüksel Kazmirci	Türk Masonluğunda 1965 Olayları	23.09.1995
	Ruhi Altınörs	M.:luğü Özümsemek	12.08.1995
	Avarkan Atasoy	Burada Ne Amaçla toplanıyoruz	22.07.1995
	Yavuz Hakman	M.: Kimdir M.:luk Nedir?	09.09.1995
	Ethem Sena Çınar	Kardeşlik ve Kuvvet	08.07.1995

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİS TARİHİ	LOCASI	EB. MAŞ. İNTİKAL TARİHİ
Ümit Ercan	Kars 1937	20.12.1979	Üçnur	01.05.1995
Ahmet Fazıl Gürsoy	Aksaray 1946	07.06.1991	Uyanış	15.07.1995

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb. Maş'a İntikal eden kardeşlerimize Ev . .'in U . . M . . 'ndan sonsuz mağfret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message of the M.W. Grand Master Can ARPAÇ
15. Obligation Celil LAYIKTEZ
31. Secret Meaning of the Burial
Ceremonics (Rites) Mehmet Fuat AKEV
41. The Rule of Necessary and Sufficient Raşid TEMEL
43. What must a Mason know about Masonry?
Masonic etiquette Mesut TUNÇEL
55. To be virtuous. Adnan ŞENER
57. Search for your ideal in a mirror Erdal SEZENER
61. Moderation Türkhan SLEM
74. Universe and Knowledge Ahmet ECEVİT
78. To the R.W. Master of the Lodge Bilgi Münir BERİK
79. Masonic Balls and samples of their invitations. İsmail İŞMEN
89. On the masonic concept about
the human nature. Koparal ÇERMAN
94. News from lodges Mimar SİNAN
95. Obituary Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1995

NO : 97